

VILNIAUS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS

APSKAITOS IR FINANSŲ VALDYMO PROGRAMA

RAIMONDOS KULIEŠIENĖS
MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

FINANSINĖS APSKAITOS IR PELNO MOKESČIO REGLAMENTAVIMO IR KITŲ VEIKSNIŲ ĮTAKA ATIDĖTAJAM PELNO MOKESČIUI EUROPOS SĄJUNGOJE VEIKIANČIOSE ATSINAUJINANČIOS ELEKTROS ENERGIJOS GAMYBOS ĮMONĖSE	THE IMPACT OF FINANCIAL ACCOUNTING AND CORPORATE TAX REGULATION AND OTHER FACTORS ON DEFERRED TAX IN THE RENEWABLE ENERGY COMPANIES IN THE EUROPEAN UNION
---	--

Darbo vadovė: Prof. dr. Rasa Subačienė

Vilnius, 2025

TURINYS

LENTELĖS.....	3
PAVEIKSLAI.....	5
ĮVADAS	6
1. TEORINIAI FINANSINĖS APSKAITOS IR PELNO MOKESČIO REGLAMENTAVIMO ĮTAKOS APMOKESTINAMAJAM PELNUI ASPEKTAI	9
1.1 Bibliometrinė finansinės ir mokestinės apskaitos terminų analizė	9
1.2 Finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo atitiktis	13
1.3 Nuolatinių ir laikinųjų skirtumų principai	17
1.4 Atidėtojo pelno mokesčio samprata ir reikšmė finansinėse ataskaitose	20
1.5 Teisinio reglamentavimo skirtumų apžvalga Europos Sąjungos šalyse.....	25
1.6 Anksčiau atliktų mokslinių tyrimų analizė	27
2. ES ŠALIŲ ATSINAUJINANČIOS ELEKTROS ENERGIJOS GAMYBOS ĮMONIŲ ATIDĖTOJO PENO MOKESČIO DYDĮ ĮTAKOJANČIŲ VEIKSNIŲ TYRIMO METODOLOGIJA.....	33
3. ES ŠALIŲ ATSINAUJINANČIOS ELEKTROS ENERGIJOS GAMYBOS ĮMONIŲ ATIDĖTOJO PENO MOKESČIO DYDĮ ĮTAKOJANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖS REZULTATAI	45
3.1 Ekonominio sektoriaus ir įmonių atranka	45
3.2 Kintamųjų dinamika tiriamoje imtyje	49
3.3 Statistinių duomenų analizė ir testai	58
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	69
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	73
SUMMARY	78
PRIEDAI.....	80
PAŽYMA DĖL PATEIKTO STRAIPSNIO	116

LENTELĖS

1 lentelė. ES šalių narių grupavimas pagal reikalingų mokestinių koregavimų skaičių	16
2 lentelė. Laikinieji skirtumai	18
3 lentelė. Atidėtasias pelno mokestis	21
4 lentelė. Laikiniųjų skirtumų įtaka finansiniam rezultatui	22
5 lentelė. Anksčiau atliktų mokslinių tyrimų apibendrinimas	32
6 lentelė. Vidiniai ir išoriniai veiksniai	35
7 lentelė. Ryšio stiprumo interpretacija	37
8 lentelė. Kintamieji, kurie naudojami tyrime	42
9 lentelė. Įmonės pagal veiklos pobūdį	47
10 lentelė. Tyrimo eilučių atrankos kriterijai	48
11 lentelė. Tyrime dalyvavusių įmonių geografinis pasiskirstymas	48
12 lentelė. Atidėtojo pelno mokesčio pajamų ir sąnaudų pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose	50
13 lentelė. Atidėtojo pelno mokesčio pajamų ir sąnaudų suma ir vidurkliai skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose	50
14 lentelė. Mokesčių vengimo rodiklio pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose	51
15 lentelė. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficiento pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose	52
16 lentelė. EPS pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose	54
17 lentelė. Trumpalaikių įsipareigojimų koeficientų pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose	55
18 lentelė. Išorinių veiksnių aprašomoji statistika	57
19 lentelė. Koreliacinės analizės rezultatai	59
20 lentelė. Vidinių veiksnių ANOVA testo rezultatai	60
21 lentelė. Vidinių veiksnių determinacijos koeficientai	61
22 lentelė. Sudaryto regresinio modelio koeficientai	62
23 lentelė. Vidinių veiksnių hipotezių lentelė	63
24 lentelė. Išorinių veiksnių ANOVA testo rezultatai	63
25 lentelė. Išorinių veiksnių hipotezių lentelė	64

26 lentelė. Moderacinės analizės tarp nepriklausomojo kintamojo mokesčių vengimo ir atidėtojo pelno mokesčio, koeficientai	65
27 lentelė. Modelis $X1 * Z$ (Int_1)	65
28 lentelė. Moderacinės analizės tarp nepriklausomojo įmonės dydžio ir atidėtojo pelno mokesčio koeficientai	67
29 lentelė. Modelis $X3 * Z$ (Int_1)	67
30 lentelė. Moderacinės regresinės analizės hipotezių lentelė	68

PAVEIKSLAI

1 paveikslas. Terminų „financial accounting“ ir „tax accounting“ naudojimas moksliniuose straipsniuose paskelbtuose duomenų bazėje „Scopus“ pagal metus	10
2 paveikslas. Terminų „financial accounting“ ir „tax accounting“ naudojimas moksliniuose straipsniuose paskelbtuose duomenų bazėje „Scopus“ pagal šalis	11
3 paveikslas. „Financial accounting“ ir „Tax accounting“ publikacijų tinklai pagal raktinius žodžius	12
4 paveikslas. Mokesčių ir finansinės apskaitos sąveikos sistemos	14
5 paveikslas. Laikinių skirtumų susidarymo momentas ir reversavimas	17
6 paveikslas. Atidėtojo pelno mokesčio turto ir atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimo nustatymo kelias	22
7 paveikslas. Ryšys tarp pelno (nuostolių) ataskaitos ir pelno mokesčio deklaracijos	23
8 paveikslas. BVP vienam gyventojui (EUR) ir pelno mokesčio tarifai (%) ES šalyse ir Norvegijoje	26
9 paveikslas. Loginė tyrimo schema	34
10 paveikslas. Tyrimo konceptualusis modelis	36
11 paveikslas. Tyrimo eilučių pasiskirstymas pagal koregavimų skaičių, reikalingą apskaičiuoti apmokestinamąjį pelną remiantis Procházka ir Molín (2015) grupavimu	49
12 paveikslas. Histograma. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficiento pasiskirstymas tiriamojoje imtyje	53
13 paveikslas. Vidutinio BVP (X6) dinamika pagal reikalingų atlikti koregavimų skaičių ir metus	55
14 paveikslas. Vidutinio KPI (X7) dinamika pagal reikalingų atlikti koregavimų skaičių ir metus	56
15 paveikslas. Vidutinio TUI (X8) dinamika pagal reikalingų atlikti koregavimų skaičių ir metus	57
16 paveikslas. Atidėtojo pelno mokesčio dydžio ryšys su mokesčių vengimo rodikliu, esant skirtingam pelno mokesčio teisinio reguliavimo lygiui	66

IVADAS

Temos aktualumas. Apskaitos standartai yra pagrindas apibrėžiantis taisykles ir nuostatas, kuriomis remiantis įmonės privalo tvarkyti apskaitą bei rengti finansines ataskaitas. Tačiau apmokestinamojo pelno dydžio apskaičiavimą reglamentuoja pelno mokesčio įstatymas. Daugelis Europos Sąjungos (toliau ES) šalių, priėmusių tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (toliau TFAS), perėjo nuo apskaitos sistemų, grindžiamų pelno mokesčio reglamentavimu, prie nepriklausomos finansinės ir mokesstinės apskaitos sistemos (Mao, Wu, 2019). Priklausomai nuo ryšio stiprumo tarp finansinių ataskaitų parengtų pagal TFAS ir pelno mokesčio apskaičiavimo, ryšys tarp šių apskaitų gali būti stiprus, vidutinio stiprumo arba silpnas (Procházka, Molín, 2015), o skirtingų valstybių pelno mokesčio politika gali lemti reikšmingus skirtumus pelno mokesčio bazėje (Nerudova, 2011). Atidėtasis pelno mokestis yra objektyvus įrankis, kuris padeda atvaizduoti grynąjį pelną pagal mokesčių taisykles finansinėse ataskaitose (Suhanyiova ir kt., 2019). Jo pripažinimas finansinėje apskaitoje, tarnauja kaip priemonė, norint išvengti įmonės finansinės būklės iškraipymų. Todėl jo vaidmuo finansinėse ataskaitose yra svarbus, nors tyrėjų tarpe kyla diskusijos dėl atidėtojo pelno mokesčio vaidmens ir reikšmės, ypač dėl jo informacinės vertės finansinių ataskaitų vartotojams (Zimmermann, 2024). Atidėtojo pelno mokesčio sudėtingumas pasireiškia tuo, kad skirtingose teisinėse jurisdikcijose jį reglamentuoja skirtingi teisiniai aktai, bet to, jis reversuojamas per ilgesnį nei vienerių finansinių metų laikotarpį. Taip pat, dėl įmonių veiklos tęstinumo, nespėjus išnykti vieniems laikiniams skirtumams, juos keičia kiti. Tai gali sudaryti palankias sąlygas manipuluoti atidėtojo pelno mokesčio dydžiu. Taip pat, finansinių ataskaitų vartotojams gali būti sudėtinga analizuoti ataskaitose pateiktus duomenis. Teisingas atidėtojo pelno mokesčio apskaičiavimas ir pripažinimas yra svarbu siekiant investuotojų pasitikėjimo.

Finansinės apskaitos ir pelno mokesčio teisinio reguliavimo skirtumų analizė yra svarbi ne tik Lietuvoje veikiantiems juridiniams vienetams, tačiau ir kitų ES ir pasaulio šalių ūkio subjektams (Endrijaitis, 2022). Šio klausimo aktualumas išaugo po TFAS priėmimo Europos Sąjungoje ir paskatino didesnę dėmesį šiai temai mokslinėse publikacijose (Görlitz, Dobler, 2023). Kadangi atidėtasis pelno mokestis yra apskaitos įrankis, kuris apjungia finansinės ir mokesstinės apskaitos skirtumus, bei juos atvaizduoja finansinėje apskaitoje, todėl tam, kad įvertinti atidėtojo pelno mokesčio kitimo pagrindą, tikslinga atlikti statistinę veiksnių analizę ir nustatyti jų poveikio kryptis ir intensyvumą atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi.

Pasaulinėje ekonomikoje atsinaujinančios elektros energijos gamybos sektorius vaidina reikšmingą vaidmenį. 2023 m. švari energija pasaulio ekonomiką papildė apie 320 mlrd. dolerių. Tai sudarė 10 proc. pasaulio BVP augimo, o tai yra daugiau nei 2023 m. pasaulio aviacijos ir kosmoso

pramonės sukurta vertė (TEA, 2024). 2024 m. 32% visos elektros gamybos sudarė atsinaujinantys šaltiniai (TEA, 2025). Europos Sąjungoje 2023 m. atsinaujinanti energija sudarė 24,5 % suvartotos energijos (23%,2022) („Eurostat“, 2024). Šio sektoriaus vaidmuo ekonomikoje ir toliau augs, nes vadovaujantis ES direktyva 2023/2413 „*dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją*“, atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį ES bendrajame galutiniame energijos suvartojime siekiama padidinti beveik 20 procentinių punktų iki 2030 metų.

Temos ištyrimo lygis. Finansinės ir mokestinės apskaitos sąveika yra plačiai analizuojama mokslinėje literatūroje. Šiai temai dėmesio skyrė tokie tyrėjai kaip Nerudová (2011); Procházka, Molín (2015); Kamarauskaitė, Subačienė ir Senkus (2016); Štarolytė (2018); Endrijaitis (2014, 2018, 2022), nagrinėję apskaitos standartų ir pelno mokesčio teisinio reglamentavimo nesuderinamumo keliamus iššūkius bei su tuo susijusius skirtumus tarp finansinės ir mokestinės apskaitos. Atidėtojo pelno mokesčio reikšmę bei problematiką analizavo Brower, Naarding (2018); Kvaal (2018); Mao, Wu (2019); Görlitz, (2022); Campa ir kt. (2023); Hsu, Liu (2023); Zimmermann, (2024) taip pat Pauch, Goyke (2020). Šie tyrimai nagrinėjo atidėtojo pelno mokesčio reikšmingumą ir poveikį finansinių ataskaitų kokybei, informacijos naudą išorinių finansinių ataskaitų vartotojams bei prognozavimo galimybes. Remiantis Görlitz ir Dobler (2023) daugumoje empirinių tyrimų nagrinėjama viena tema ir dėmesys sutelkiamas į vieną šalį, skirtingų temų ir šalių tyrimai yra reti. Šių autorių atlikta bibliometrinė analizė atskleidė, kad empirinių tyrimų skaičius apie atidėtojo pelno mokesčio apskaitą laikui bėgant augo. Iš viso per pastaruosius tris dešimtmečius buvo paskelbti 76 didelės apimties empiriniai tyrimai apie atidėtąjį pelno mokestį.

Darbo naujumas. Nors atidėtojo pelno mokesčio tema empirinių tyrimų skaičius augo laikui bėgant, tačiau Görlitz ir Dobler (2023) atlikta bibliometrinė analizė parodė, kad tik nedidelė dalis šių tyrimų (tik 12%) nagrinėjo atidėtąjį pelno mokestį pagal TFAS. Atsižvelgiant į tai, šiame darbe buvo atlikta išsami analizė, siekiant įvertinti atskirų vidinių ir išorinių veiksnių poveikį atidėtojo pelno mokesčio dydžiui ES atsinaujinančios elektros energijos gamybos sektoriaus įmonėse. Šio sektoriaus įmonės pasižymi aukštu atitikimu TFAS reikalavimams (Dragomir ir kt., 2022; David, 2023), todėl jų duomenys buvo naudojami atliekant statistinę analizę.

Darbo problema. Atidėtojo pelno mokesčio pripažinimo ir prognozavimo tyrimų kontekste kyla klausimas, kokie vidiniai finansiniai ir makroekonominiai veiksniai (tokie kaip mokesčių vengimas, nusidėvėjimas, įmonės dydis, pelningumas, trumpalaikiai įsipareigojimai, BVP, infliacija ir tiesioginės užsienio investicijos) daro didžiausią įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui, ir ar skirtingas pelno mokesčio teisinis reglamentavimas ES šalyse daro moderuojamąjį poveikį šiam ryšiui.

Darbo tikslas – išnagrinėti finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo sąsajas bei veiksnus, statistiškai reikšmingai veikiančius atidėtojo pelno mokesčio dydį ES šalių atsinaujinančios elektros gamybos įmonėse, taip pat įvertinti pelno mokesčio teisinio reglamentavimo skirtumų moderuojantį poveikį šiems ryšiams.

Darbo uždaviniai:

1. teoriniu aspektu išanalizuoti finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo sąsajas (ryšį), laikinuosius ir nuolatinius skirtumus bei jų poveikį grynajam finansiniam rezultatui ir įmonės finansinėms atskaitoms;
2. teoriniu aspektu išnagrinėti atidėtąjį pelno mokestį bei jo reikšmingumą finansinėse ataskaitose;
3. atlikti anksčiau atliktų mokslinių tyrimų analizę bei sudaryti atidėtąjį pelno mokestį įtakančių veiksnių tyrimo metodologiją;
4. nustatyti vidinius bei išorinius veiksnus, darančius įtaką atidėtajam pelno mokesčiui;
5. nustatyti, ar pelno mokesčio teisinio reguliavimo skirtumai atlieka moderatoriaus vaidmenį ryšyje tarp reikšmingų veiksnių ir atidėtojo pelno mokesčio finansinėse ataskaitose.

Darbo metodai:

Lyginamoji mokslinės literatūros bei kitų informacijos šaltinių analizė ir sintezė, informacijos lyginimas, sisteminimas ir apibendrinimas. Taip pat, atliktas kiekybinis empirinis tyrimas pasitelkiant aprašomąją statistiką, koreliacinę, regresinę ir moderacinę analizę, siekiant nustatyti priklausomybę tarp kintamųjų.

Darbo struktūra. Darbą sudaro 3 skyriai. Pirmajame skyriuje analizuojama finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo atitiktis, nuolatiniai ir laikinieji skirtumai, atidėtasis pelno mokestis bei analizuojami anksčiau atlikti moksliniai tyrimai. Antrajame skyriuje sudaroma baigiamojo darbo tyrimo metodologija. Trečiajame skyriuje, remiantis teoriniais aspektais ir sudaryta metodologija, aprašomas atliekamas tyrimas ir jo rezultatai.

1. TEORINIAI FINANSINĖS APSKAITOS IR PELNO MOKESČIO REGLAMENTAVIMO ĮTAKOS APMOKESTINAMAJAM PELNUI ASPEKTAI

1.1 Bibliometrinė finansinės ir mokestinės apskaitos terminų analizė

Terminas „*finansinė apskaita*“ buvo „pasiskolintas“ iš anglų kalbos „financial accounting“. Anglų terminologijoje jis apibūdina apskaitą, kurios tikslas yra finansinių ataskaitų rengimas (Černius, 2012). Finansinės apskaitos termino apibrėžimą yra pateikę keletas lietuvių autorių (Valužis, 2000; Mačernienė, 2006; Mackevičius ir Subačienė, 2016; Bagdžiūnienė, 2009; Kalčinskas, 2010; Aleliūnaitė, 2012; ir kiti), nors apibrėžimai šiek tiek skiriasi, tačiau akcentuojama, kad finansinė apskaita yra *svarbi funkcija*, skirta užtikrinti tinkamą ūkinių operacijų registravimą, sisteminimą ir pateikimą įvairioms finansinėms ataskaitoms rengti. Verta pastebėti, kad Bagdžiūnienė (2009) pateikia platesnio konteksto apibrėžimą, kuris nurodo, kad finansinės apskaitos tikslas – susisteminti ūkines operacijas laikantis bendrųjų apskaitos principų, kad būtų galima pateikti finansinę informaciją (atskleisti pelną, nuostolius, turtą, įsipareigojimus ir pan.) suinteresuotiems asmenims finansinių ataskaitų pavidalu. 1-ajame TFAS „Finansinių ataskaitų pateikimas“ (2008) taip pat apibrėžiama, kad finansinė ataskaita yra ūkio subjekto finansinės būklės ir finansinės veiklos struktūrizuotas pateikimas. Jų tikslas yra pateikti informaciją apie ūkio subjekto finansinę būklę, finansinius rezultatus ir pinigų srautus, kurie daugeliui finansinių ataskaitų vartotojų padeda priimti ekonominius sprendimus. Finansinės ataskaitos taip pat parodo vadovybei patikėtų išteklių tvarkymo rezultatus. Finansinių ataskaitų rinkinys yra pagrindinis informacijos šaltinis, iš kurio galima gauti duomenis apie įmonės finansinę padėtį. Todėl labai svarbu, kad finansinių ataskaitų duomenys būtų teisingi ir atspindėtų *tikrą ir teisingą* vaizdą apie įmonę (Bachtijeva, Tamulevičienė, 2024).

Dėl pelno mokesčių ir finansinę apskaitą reglamentuojančių teisės aktų skirtingumo kyla poreikis įmonėms vesti dvejopą apskaitą: finansinę ir mokestinę (Endrijaitis, 2022, Kamarauskaitė ir kt. 2016), nors pati sąvoka „*mokestinė apskaita*“ Lietuvos teisės aktuose, reglamentuojančiuose apskaitos tvarkymą nėra vartojama (Černius, 2012). O pati apskaita yra labai griežtai reglamentuojama (Žaptorius, 2015). Mokestinės apskaitos (angl. tax accounting) tikslas – apskaičiuoti apmokestinimo bazę, įrodyti apskaičiuotų mokesčių teisingumą (Bagdžiūnienė, 2009) ir užtikrinti mokesčių surinkimą (Habanec, Bohušová, 2017). ES šalyse mokestinę apskaitą reglamentuoja ES direktyvos ir nacionaliniai šalių narių įstatyminiai aktai. Europos Sąjungos direktyvomis siekiama suvienodinti tam tikrus mokesčių teisės elementus bei užkirsti kelią mokesčių vengimui. Tačiau kiekviena šalis narė nustato savo mokestinius įstatymus ir kitus norminius aktus,

kurie kiekvienoje valstybėje gali skirtis, dėl skirtingų mokesčių tarifų, apskaičiavimo taisyklių bei mokesčių deklaravimo ir sumokėjimo terminų (Europos Sąjunga, 2024).

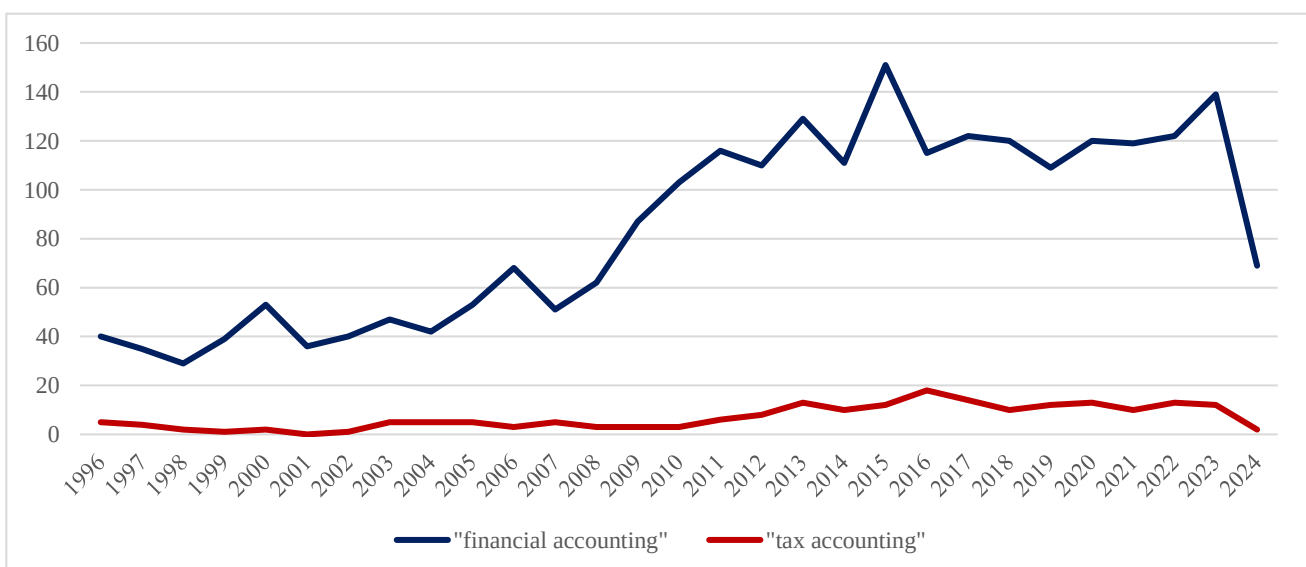
Kadangi mokestinės apskaitos terminas yra išskiriamas praktinėje veikloje, tai lemė ir jo atsiradimą kai kuriuose moksliniuose šaltiniuose (Štarolytė, 2018). Tačiau jis vartojamas ypač retai (Bužinskienė, Vaitaitienė, 2020). Šią tendenciją galima pastebėti ir atliekant literatūros bibliometrinę analizę.

Publikacijų skaičiaus kitimas pagal metus

Analizuojant mokslinių straipsnių tendencijas duomenų bazėje „Scopus“ (paieška atlikta 2024-05-17) buvo rasta 215 straipsnių, kuriuose paminėtas terminas „tax accounting“ ir 2 714 straipsniai su terminu „financial accounting“. 1 paveiksle galima matyti, kaip mokslinių straipsnių skaičius kito per pastaruosius 3 dešimtmečius. Atitinkamai duomenų bazėje „Web of Science“ buvo rasta 204 straipsniai su terminu „tax accounting“, ir 3 033 – „financial accounting“. Pirmasis straipsnis su terminu „financial accounting“ buvo paskelbtas 1931 metais, kai tuo tarpu su terminu „tax accounting“ – 1975 metais. Mokslinių straipsnių skaičius naudojant tiek vieną, tiek kitą terminą laikui bėgant augo, tačiau termino „tax accounting“ naudojimas moksliniuose straipsniuose išlieka ženkliai mažesnis. Nors nuo 2013 metų šių straipsnių skaičius perkopė dviženklį skaičių per metus, tačiau tai sudaro tik apie vieną dešimtąjį lyginant su moksliniais straipsniais, kuriuose naudojamas terminas „financial accounting“ (1 paveikslas).

1 paveikslas

Terminų „financial accounting“ ir „tax accounting“ naudojimas moksliniuose straipsniuose paskelbtuose duomenų bazėje „Scopus“ pagal metus

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis duomenų baze „Scopus“.

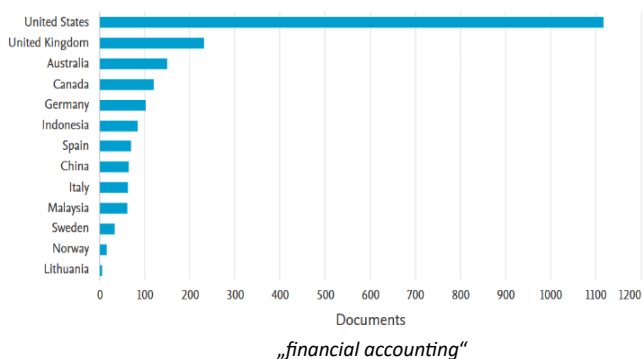
Publikacijų skaičiaus pagal šalis

Daugiausiai straipsnių naudojant terminą „tax accounting“ per visą laikotarpį nuo pirmojo straipsnio (1975) paskelbė JAV (66) ir Vokietija (20). Pagal termino „financial accounting“ naudojimą moksliniuose straipsniuose taip pat dominuoja JAV (1 100), antroje vietoje Jungtinė Karalystė (230), Vokietija lieka penktoje vietoje, papublikavusi 100 straipsnių duomenų bazėje „Scopus“ analizuojamu periodu ir nusileidusi Jungtinei Karalystei, Australijai ir Kanadai (2 paveikslas).

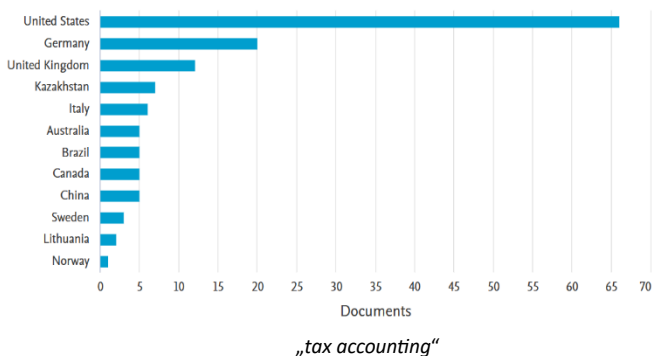
2 paveikslas

Terminų „financial accounting“ ir „tax accounting“ naudojimas moksliniuose straipsniuose paskelbtuose duomenų bazėje „Scopus“ pagal šalis

Documents by country or territory
Compare the document counts for up to 15 countries/territories.

Documents by country or territory
Compare the document counts for up to 15 countries/territories.

Šaltinis: duomenų bazė „Scopus“.

Gauti rezultatai rodo, kad daugiausiai mokslinių straipsnių apimančių tiek finansinę, tiek mokestinę apskaitą pateikė JAV tyrėjai. Publikacijų statistikoje su terminu „financial accounting“ dominuoja anglų – amerikiečių apskaitos sistemos šalys: JAV, Jungtinė Karalystė, Kanada. Kita vertus publikacijų su terminu „tax accounting“ statistikoje aukštesnėse pozicijoje po JAV atsiranda kontinentinės Europos apskaitos modelio šalys: Vokietija ir Italija.

Dažniausiai pasikartojantys raktiniai žodžiai

Analizuojant duomenų bazės „Scopus“ duomenis buvo atlikta raktinių žodžių analizė programa „VOSviewer“. Ši analizė parodė, kad finansinė apskaita yra daug platesnė sritis, susijusi su daugiau kitų sričių ir temų, pavyzdžiui, finansine atskaitomybe, finansinės apskaitos standartais, tvarumu, TFAS, auditu ir daug kitų. (3 paveikslas). Tuo tarpu mokestinė apskaita yra siauresnė ir konkretesnė sritis. Kaip pavaizduota 3-čiame paveiksle, *pelno valdymas*, *finansinės – mokestinės apskaitos atitiktis*, *finansinės – mokestinės apskaitos skirtumai* bei *mokesčių planavimas ir vengimas*

3 paveikslas

[illegible]

12

Peržvelgus pagrindinius finansinės ir mokestinės apskaitos tikslus, terminų apibrėžimus ir paplitimą, galima teigti, kad pagrindinis finansinės ir mokestinės apskaitos skirtumas kyla dėl skirtingos jų paskirties. Finansinės apskaitos pagrindinė funkcija – atspindėti tikrą ir teisingą vaizdą apie įmonę, o mokestinės apskaitos – teisingai apskaičiuoti ir sumokėti mokesčius į valstybės biudžetą. Bibliometrinė analizė atskleidė, kad abiejų temų publikacijų skaičius augo nagrinėjamu periodu, plačiausiai šios temos buvo nagrinėjamos JAV, Jungtinėje Karalystėje ir Vokietijoje. Tačiau mokestinė apskaita yra mažiau nagrinėjama tema moksliniuose šaltiniuose, lyginant su finansine apskaita. Publikacijose su terminu „tax accounting“ daugiausiai dėmesio buvo skirta sritims apie pelno valdymą, finansinės – mokestinės apskaitos ryšį bei skirtumus, mokesčių planavimą ir vengimą. Remiantis raktinių žodžių analize, galima teigti, kad šios sritys apjungia finansinės ir mokestinės apskaitos mokslinius tyrimus.

Nors juridiniams asmenims aktualių tiesioginių ir netiesioginių mokesčių yra daugiau, tačiau skirtumai tarp finansinės ir mokestinės apskaitos formuojasi dėl pelno mokesčio įstatymo taisyklių nevienodumo, lyginant su apskaitos standartais (Kamarauskaitė ir kt. 2016; Endrijaitis 2014, 2022). Įvertinus šią aplinkybę atsiranda poreikis detaliau nagrinėti, kaip skirtingi apskaitinio ir apmokestinamojo pelno apskaičiavimo reikalavimai derinami tarpusavyje, kaip skirtumai atvaizduojami finansinėse ataskaitose, ar jie yra reikšmingi, kas juos įtakoja ir ar tai gali turėti įtakos finansinių ataskaitų informacijos vartotojų priimamiems sprendimams. Šiame darbe terminai „mokestinė apskaita“ ir „pelno mokesčio reglamentavimas“ arba „pelno mokesčio teisinis reglamentavimas“ bus vartojami, kaip sinonimai.

1.2 Finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo atitikties

Detaliau nagrinėjant finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo sąveiką, svarbu paanalizuoti galimą ryšio stiprumą tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo, bei šio ryšio stiprumą lemiančius veiksniai.

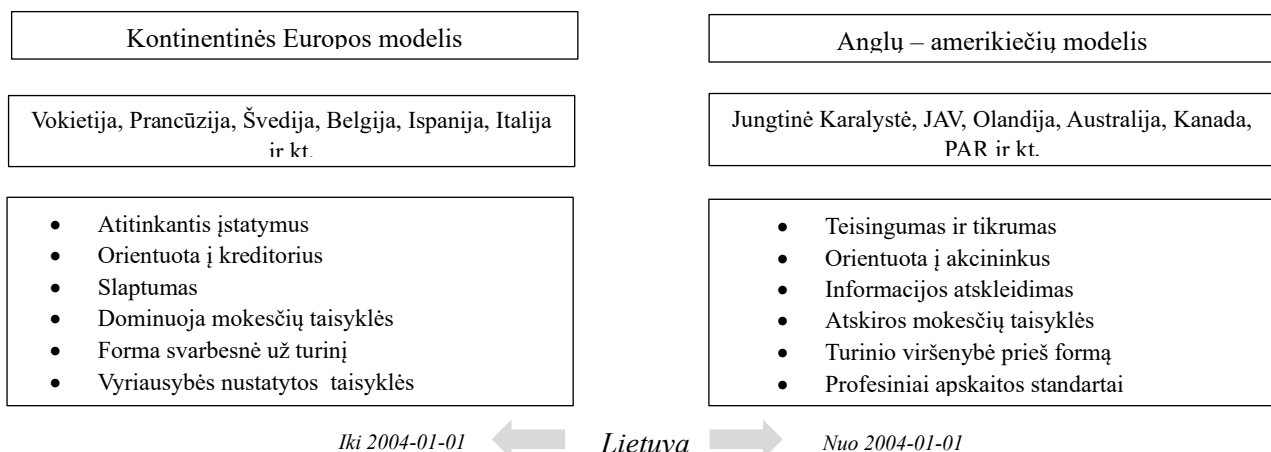
Apskaitos standartais ir principais siekiama užtikrinti įmonių finansinių ataskaitų vienodumą, tačiau mokesčių tikslais, panaši veikla gali būti vertinama labai skirtingai. Visgi priimdamos TFAS daugelis ES šalių perėjo nuo apskaitos sistemų, grindžiamų atitinkamais mokesčių įstatymais, prie nepriklausomos finansinės ir mokesčių apskaitos sistemos (Tang, 2015, kaip cituoja Mao, Wu, 2019). Tai, savo ruožtu, padidino neatitikimus tarp finansinės ir mokestinės apskaitos. (Procházka, Molín, 2015). Norint atskleisti tikrą ir teisingą vaizdą apie įmonės veiklą bei užtikrinti mokestinių prievolių teisingą taikymą, būtina išmanyti tiek finansinės apskaitos, tiek mokestinės apskaitos reikalavimus (Kamarauskaitė ir kt., 2016; Endrijaitis 2022).

Finansinės ir mokestinės apskaitos sąveika skiriasi nuo šalyje esančios teisinės bazės, kuri reglamentuoja finansinės apskaitos tvarką bei mokesčių apskaičiavimą ir mokėjimą. Susiklostančius ryšius tarp šių sistemų daugiausiai nulemia: šalyje vyraujantis apskaitos modelis (Štarolytė, 2018; Endrijaitis, 2014). Kaip buvo paminėta ankstesniame skyriuje, ne visi mokesčiai daro reikšmingą įtaką mokesčių apskaičiavimo bazės nustatymui: daugiausiai skirtingų nuostatų taikoma apskaičiuojant pelno mokestį finansinėje apskaitoje ir mokesčių tikslais (Kamarauskaitė ir kt. 2016). Endrijaitis (2022) straipsnyje „Finansinės apskaitos ir pelno mokesčio teisinio reguliavimo skirtumai“ mini, kad dėl pelno mokestį ir finansinę apskaitą reglamentuojančių teisės aktų skirtingumo kyla poreikis įmonėms vesti dvejopą apskaitą: finansinę ir mokestinę, todėl ypač brangus tampa pelno mokesčio administravimas, dviejų apskaitų organizavimas dažnai iš smulkiojo ar vidutinio verslo įmonių reikalauja pernelyg daug kaštų, todėl paprastai suteikiama pirmenybė mokestinei apskaitai.

Ryšys tarp šių dviejų apskaitos rūšių gali būti stiprus, kai finansinės ir mokestinės apskaitos nuostatos ženkliai nesiskiria, ir silpnas, kai tarp finansinės ir mokestinės apskaitos pastebima daug neatitikimų (Štarolytė, 2018). Remiantis Blake (1997) ir kitais autoriais, kaip ryškiausiai išsiskiriantys pavyzdžiai ES atitinkamai gali būti laikomos Vokietija ir Jungtinė Karalystė, jei lygintume su nacionaliniais apskaitos standartais. Pagrindiniai identifikuoti skirtumai tarp šių šalių: Jungtinės Karalystės finansinės apskaitos praktika vystėsi nepriklausomai nuo mokestinių įstatymų. Kai tuo tarpu Vokietijoje – finansinė apskaita turi stiprų ryšį su mokesčių taisyklėmis (4 paveikslas). Tik 2010 metais, po TFAS priėmimo Vokietija perėjo prie dviejų apskaitų sistemos (angl. two-book system), iki to laikotarpio finansinė apskaita buvo vedama vadovaujantis mokesčius reglamentuojančiomis taisyklėmis (angl. one-book system) (Campa, Donnely ir Power, 2023). Taip pat, pažymėtina, kad po TFAS priėmimo, daugumoje ES šalių atotrūkis tarp apskaitinio ir apmokestinamojo pelno padidėjo (Mao, Wu, 2019).

4 paveikslas

Mokesčių ir finansinės apskaitos sąveikos sistemos

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis Štarolytė, 2018; ir Blake, 1997.

V. Bružauskas ir Stončiuvienė (2012) pažymi, kad pagal anglų – amerikiečių modelį finansinės apskaitos informacija – mokesčių nuostatų neiškreipta ir patikima, o pagal kontinentinės Europos apskaitos modelį parengta apskaitos informacija negarantuoja tikro ir teisingo vaizdo apie ūkio subjekto finansinę būklę. Štarolytė (2018) taip pat labiau pritaria anglų – amerikiečių modeliui, kuris parodo tikresnį ir teisingesnį įmonių finansinių ataskaitų vaizdą, nes tiek finansinės apskaitos, tiek mokesčių apskaitos duomenys atitinka juos reglamentuojančių teisės aktų ir standartų nuostatas.

Tačiau santykinis finansinės apskaitos ir mokesčių nepriklausomumas leidžia bendrovėms išpūsti savo pelną kapitalo rinkoms ir tuo pat metu sumažinti mokesčių institucijoms deklaruojamą pelną (Procházka ir Molín, 2015 kaip cituoja Desai, 2005 ir Whitaker, 2005). Taip pat, mokslinėje literatūroje teigiama, kad vienas iš didžiausių susirūpinimą keliančių, sumažėjusio finansinės apskaitos ir mokesčių apskaitos atitikties padarinių yra padidėjęs mokestinių reikalavimų nesilaikymo mastas (Atwood ir kt. 2012; Wilson, 2009; ir kt. kaip cituoja Mao, Wu, 2019). Tuo tarpu šalyse, kuriose finansinės apskaitos ir mokesčių apskaitos atitikties lygis yra aukštas, įmonių vadovai, kurie norėtų mokesčių institucijoms deklaruoti mažesnį apskaitinį pelną, nesilaikant mokesčių reikalavimų, taip pat turėtų ir investuotojams pateikti mažesnį apskaitinį pelną, o tai lemtų prastesnę įmonių vertę kapitalo rinkoje. Ir atvirkščiai, jei įmonių vadovai norėtų investuotojams parodyti didesnį apskaitinį pelną, siekdami padidinti įmonių vertę kapitalo rinkoje, kartu turėtų padidinti ir apmokestinamąjį pelną (Mao, Wu, 2019).

Priklausomai nuo ryšio stiprumo tarp atskirų finansinių ataskaitų parengtų pagal TFAS ir mokesčių ataskaitų pildymo, kiek tai susiję su apmokestinamojo pelno apskaičiavimu, pagal tai ar apskaitinės pajamos yra svarbios mokesčių bazei nustatyti, ar ne, Procházka, Molín (2015) apskaitos sistemas klasifikuoja į dvi grupes:

- sistema, kurioje nėra finansinės apskaitos ir mokesčių atitikties (t.y. absoliutus finansinės apskaitos ir mokesčių sistemos nepriklausomumas);
- sistema su visiškai finansinės apskaitos ir mokesčių atitiktimi (t. y. absoliuti finansinės apskaitos ir mokesčių sistemos priklausomybė).

Kadangi absoliuti finansinės apskaitos (pagal TFAS) ir mokesčių sistemos priklausomybė yra retas reiškinys, Procházka ir Molín (2015) visas ES šalis sugrupuoja į tris pogrupius atsižvelgiant į reikalingų koregavimų apimtį (1 lentelė):

- didelis koregavimų skaičius, kuris lemia mažą atitikimą;
- vidutinis koregavimų skaičius, kuris lemia vidutinį atitikimą;
- mažas koregavimų skaičius, kuris lemia didelį atitikimą.

1 lentelė

ES šalių narių grupavimas pagal reikalingų mokesčių koregavimų skaičių

Mažas koregavimų skaičius	Vidutinis koregavimų skaičius	Didelis koregavimų skaičius	Kita
Kipras	Bulgarija	Kroatija	Estija
Danija	Graikija	Lietuva	Nyderlandai
Austrija	Italija	Rumunija	
Belgija	Malta	Čekija	
Vengrija	Švedija	Prancūzija	
Liuksemburgas	Suomija	Vokietija	
Latvija	Lenkija	Ispanija	
	Slovėnija	Airija	
		Portugalija	
		Slovakija	

Šaltinis: Sudaryta autorės remiantis Procházka, Molín, 2015.

1-oje lentelėje pateiktas grupavimas grindžiamas tik pelno mokesčio įstatymų nuostatomis, kurios nustato būtinus apskaitinio pelno koregavimus apmokestinamajam pelnui apskaičiuoti. Estija ir Latvija išsiskiria iš kitų ES šalių, nes jose nepaskirstytasis pelnas nėra apmokestinamas (PWC, 2024). Autoriai (Procházka, Molín, 2015) taip pat išskiria Nyderlandus, kaip šalį, kurios mokestinė apskaita visiškai nepriklausoma nuo finansinės. Apmokestinamasis pelnas nebūtinai apskaičiuojamas remiantis metinėmis finansinėmis ataskaitomis. Nyderlanduose visi finansinės apskaitos metodai turi būti peržiūrimi, siekiant patvirtinti, kad jie atitinka mokesčių įstatymus (EY, 2023).

Daugelyje kitų šalių laikomasi labiau paplitusio požiūrio, pagal kurį apskaitinis pelnas koreguojamas atsižvelgiant į mokesčių reikalavimus (Procházka, Molín, 2015). Kuo labiau finansinė apskaita yra nutolusi nuo Pelnų mokesčio įstatymo nuostatų, tuo daugiau koregavimų reikia atlikti. Tačiau tai neturėtų daryti įtakos pasirenkamai apskaitos politikai, kadangi finansinės ataskaitos turi atspindėti tikrą ir teisingą įmonės finansinę būklę (Juočiūnienė, Stončiuvienė, 2008 kaip cituoja Kamarauskaitė ir kt. 2016; Štarolytė, 2018).

Apibendrinant mokslinius šaltinius, galima teigti, kad pagrindinis veiksnys lemiantis ryšio stiprumą tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo yra koregavimų skaičius, kuriuos reikia atlikti norint perskaičiuoti apskaitinį pelną į apmokestinamąjį. Be to, remiantis aukščiau pateikta informacija galima teigti, kad perėjimas nuo apskaitos sistemų, kurios turi glaudų ryšį su mokesčių nuostatų reikalavimais prie nepriklausomos finansinės ir mokesčių apskaitos, turi tiek privalumų, tiek trūkumų. Vienas pagrindinių privalumų – finansinė apskaita tampa mokesčių reikalavimų neiškreipta ir atspindi tikrą ir teisingą vaizdą apie įmonės ekonominę būklę. Prie trūkumų

galima įvardinti: poreikį vesti dvi apskaitas: finansinę ir mokesinę; galimybė įmonėms išpūsti savo pelną kapitalo rinkoms; bei išaugęs mokesčių reikalavimų nesilaikymo mastas.

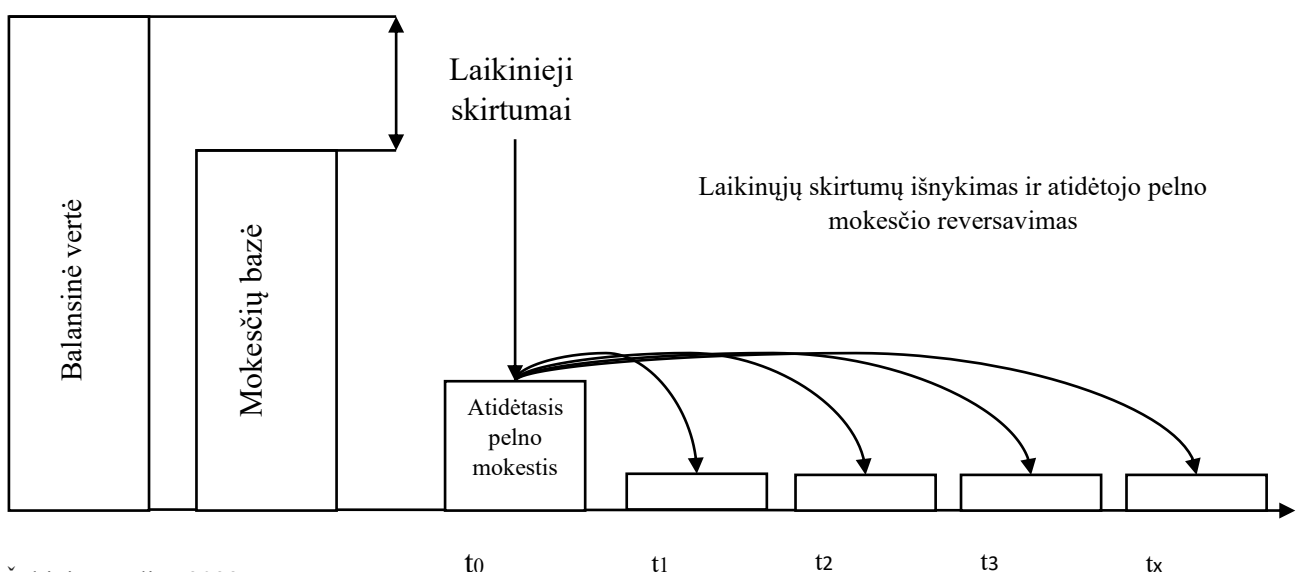
1.3 Nuolatinių ir laikinųjų skirtumų principai

Susidarančius skirtumus tarp finansinę apskaitą reglamentuojančių apskaitos standartų ir mokesčių teisės aktų nuostatų būtų galima analizuoti laiko perspektyvoje: kaip išnykstančius arba neišnykstančius. Dalis atsiradusių skirtumų daro įtaką tik ataskaitinių metų apmokestinamajam pelnui ir vėlesnių metų rezultatams įtakos neturi, tokie skirtumai vadinami *nuolatinais* (neišnykstančiais) (Kamarauskaitė ir kt., 2016; Manzon, Plesko, 2002, Endrijaitis 2022). Šie skirtumai susidaro dėl pajamų ar sąnaudų straipsnių, kurie pripažįstami įmonės finansinėse ataskaitose, bet niekada neįtraukiami į įmonės mokesčių deklaracijas, arba atvirkščiai – iš straipsnių, kurie pateikiami įmonės mokesčių deklaracijose, bet niekada nebus įtraukti į įmonės finansines ataskaitas (Barragato, Weiden, 2004). Šie nuolatiniai skirtumai atsiranda koreguojant pajamas ir sąnaudas remiantis pelno mokesčio įstatymo reikalavimais. Vieni iš šių koregavimų gali didinti apmokestinamąjį pelną ir nuo jo apskaičiuotą mokėtiną pelno mokesčio sumą, kiti – mažinti (Kamarauskaitė ir kt., 2016; Endrijaitis 2022).

Kita dalis skirtumų yra išnykstantys laiko perspektyvoje ir vadinami *laikinaisiais skirtumais*. Laikinieji skirtumai, skirtingai nei nuolatiniai, veikia ir apmokestinamąjį pelną, ir apskaitinį pelno mokestį (Kamarauskaitė ir kt., 2016).

5 paveikslas

Laikinių skirtumų susidarymo momentas ir reversavimas

Šaltinis: Görlitz, 2022.

Laikinieji skirtumai – turto ar įsipareigojimo balansinės vertės finansinės būklės ataskaitoje ir to turto ar įsipareigojimo mokesčių bazės skirtumai (12 TAS, 2023). Jie atsiranda kaip skirtingo teisinio reglamentavimo pasekmė, tačiau laikui einant išnyksta, nors galioja ilgiau negu vieną ataskaitinį periodą (5 paveikslas).

Finansinėse ataskaitose laikinieji skirtumai atvaizduojami per atidėtojo pelno mokesčio turtą ar įsipareigojimą, kuris turi būti apskaičiuojamas taikant mokesčių tarifą, kuris, kaip tikimasi, bus taikomas tą ataskaitinį laikotarpį, per kurį bus realizuojamas atidėtojo pelno mokesčio turtas ar padengiamas įsipareigojimas (12 TAS, 2023). Nors praktikoje, atsižvelgiant į pagrindines kokybės charakteristikas, vertinimo tikslais naudojamas šiuo metu galiojantis pelno mokesčio tarifas arba jau priimtas būsimas mokesčių tarifas (Höfer, 2009 kaip cituoja Görlitz, 2022).

Kaip formuluoja 12 TAS (2023) laikinieji skirtumai gali būti apmokestinamieji arba atskaitomieji (2 lentelė). Susidarius šiems skirtumams atitinkamai yra registruojama atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimas arba atidėtojo pelno mokesčio turtas (6 paveikslas), tuo pačiu darant įtaką atidėtojo pelno mokesčio sąnaudoms arba pajamoms.

2 lentelė

Laikinieji skirtumai

<i>Remiantis 12 TAS (2023)</i>	
APMOKESTINAMIEJI SKIRTUMAI	ATSKAITOMIEJI SKIRTUMAI
Skirtumai, nulemiantys <i>apmokestinamas</i> sumas, nustatant būsimųjų ataskaitinių laikotarpių apmokestinamąjį pelną (mokesčių nuostolį), kai turto ar įsipareigojimo balansinė vertė atgaunama ar padengiama	Skirtumai, nulemiantys <i>atskaitomas</i> sumas, nustatant būsimųjų ataskaitinių laikotarpių apmokestinamąjį pelną (mokesčių nuostolį), kai turto ar įsipareigojimo balansinė vertė atgaunama ar padengiama
Sąnaudos pagal PMĮ pripažįstamos anksčiau negu pagal apskaitos standartus	Sąnaudos pagal apskaitos standartus pripažįstamos anksčiau negu pagal PMĮ
Atsiranda atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimais	Atsiranda atidėtojo pelno mokesčio turtas
FA pripažįstamas ilgalaikiu įsipareigojimu	FA pripažįstamas ilgalaikiu turtu

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 12 TAS, 2023.

Laikinieji skirtumai mokslinėje literatūroje yra analizuojami įvairių autorių (Endrijaitis 2014; Kamarauskaitė ir kt. 2016; Štarolytė 2018; Pauch, Goyke, 2020; Bohusova, Habanec, 2017; Guenther, Sansing, 2000, 2004; Dotan, 2003; Laux, 2013; Görlitz, 2022; ir kt.) tačiau kyla nesutarimų dėl jų reikšmės apskaitos tikslumui, ką parodo ir Brouwer, Naarding (2018) bei Kvaal (2018) mokslinė diskusija dėl pelno mokesčio apskaitos modelio principo pakeitimo 12-ajame TAS (Görlitz, 2022).

Brouwer, Naarding (2018) laikinuosius skirtumus siūlo klasifikuoti į tuos, kurie pirmiau atsiranda finansinėje apskaitoje o vėliau pelno mokesčio deklaracijoje (Book-first) ir tuos, kurie pirmiau atsiranda mokestinėje apskaitoje, o vėliau – finansinėje (Tax-first). Taip pat autoriai, remdamiesi atlikta analize siūlo, kad pagrindinis pelno mokesčio apskaitos modelio principas turėtų būti suderintas su faktiniais mokesčių mokėjimais ir mokesčių įplaukomis. Todėl, jų nuomone, laikinieji skirtumai turėtų būti suskirstyti į skirtumus, kurie turi įtakos būsimiems mokestiniams piniginiams srautams, ir skirtumus, kurie turi įtakos tik koregavimams finansinėse ataskaitose. Be to, atidėtasis pelno mokestis turėtų būti pripažįstamas tik tada, kai tikėtina, kad dėl jo ateityje bus sumokėti mokesčiai ir (arba) gautos mokesčių įplaukos. Taip pat Brouwer, Naarding (2018) rekomenduoja, kad atidėtasis pelno mokestis turėtų būti diskontuojamas taip, kad atspindėtų pinigų laiko vertę, kad atspindėtų ekonominę tikrovę ir derėtų su kitais apskaitos standartais.

Tuo tarpu Kvaal (2018) kritikuoja Brouwer, Naarding (2018) laikinųjų skirtumų klasifikavimą į „Book-first“ ir „Tax-first“ teigdamas, kad autorių pateiktas apibrėžimas nėra aiškus. Taip pat pateikia paaiškinimą, kad pagal *atskyrimo kriterijų* laikinieji skirtumai priskiriami tiems, kurie pirmiau atsiranda finansinėje apskaitoje (Book-first) tada, kai ūkinė operacija pirmiau turi įtakos einamojo laikotarpio pelnui prieš apmokestinimą, o apmokestinamajam pelnui – tik vėlesniu laikotarpiu. Autoriaus nuomone, 12-asis TAS (2023) laikinųjų skirtumų apibrėžimą ir vertinimą pirmiausia sieja su turtu ir įsipareigojimais, todėl daugumos laikinųjų skirtumų atsiradimą lemia šio turto ir įsipareigojimų pokyčiai, kurie finansinės apskaitos specialistų kalba išreiškiami kaip debetas ir kreditas. Jei įsipareigojimų padidėjimas yra laikinojo skirtumo atsiradimo priežastis, šis laikinasis skirtumas būtų priskiriamas „Book-first“ kategorijai tik tuo atveju, jei atitinkamas debetas yra sąnaudos. Kvaal (2018) taip pat teigia, kad surasti „Tax-first“ pavyzdžių yra daug sudėtingiau, tačiau neuždirbtų pajamų atidėjimas finansinėje apskaitoje gali būti vienas iš jų. Tokiu atveju realizuotos pardavimo pajamos apmokestinamos einamuoju laikotarpiu, tačiau pagal TFAS jos dar nelaikomos uždirbtomis finansinėje atskaitomybėje. Kvaal (2018) vertinimu pateikus aiškesnius apibrėžimus nei juos aprašo Brouwer, Naarding (2018), kai kurie laikinieji skirtumai gali būti klasifikuojami į tuos kurie pirmiau atsiranda finansinėje apskaitoje, o vėliau – mokestinėje ir atvirkščiai, tačiau yra daug laikinųjų skirtumų, pavyzdžiui susijusių su ilgalaikio turto nusidėvėjimu, kurie negali būti klasifikuojami nei kaip „Book-first“, nei kaip „Tax-first“. Kvaal (2018) taip pat nurodo, kad empiriniai tyrimai, kuriais remiasi Brouwer, Naarding (2018), nėra pakankamai stiprūs, kad pagrįstų jų siūlomus 12 TAS pakeitimus, kad pagrindinis pelno mokesčio apskaitos modelio principas turėtų būti suderintas su faktiniais mokesčių mokėjimais ir mokesčių įplaukomis. Visgi Kvaal (2018) iš esmės pritaria Brouwer, Naarding (2018) siūlymui dėl atidėtojo pelno mokesčio diskontavimo, tačiau mano, kad praktikoje tai įgyvendinti būtų sudėtinga. Apibendrinant galima teigti, kad diskusija tarp

Brouwer, Naarding (2018) ir Kvaal (2018) padeda suprasti kaip skirtingi požiūriai į apskaitą gali nulemti skirtingas praktikas. Brouwer, Naarding (2018) pasisako labiau už teorinį tikslumą, tuo tarpu Kvaal (2018) pabrėžia praktinius siūlymų įgyvendinimo sunkumus. Ši mokslinė diskusija gali padėti finansinės apskaitos specialistams geriau suprasti laikinųjų skirtumų trūkumus ir galimus jų sprendimo būdus.

Apibendrinant, galima teigti, kad skirtumai tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo, klasifikuojami į dvi grupes: nuolatiniai ir laikinieji. Nuolatiniai skirtumai turi įtakos tik ataskaitinių metų apmokestinamajam pelnui ir vėlesnių metų rezultatams įtakos neturi. Tuo tarpu laikinieji skirtumai, įtakoja ir apmokestinamąjį pelną, ir apskaitinį pelno mokestį. Nors TFAS laikinuosius skirtumus klasifikuoja į apmokestinamuosius ir atskaitomuosius, tačiau mokslininkai išsamiau analizuoja ir ieško (Brouwer, Naarding; 2018; Kvaal, 2018; Flagmeier, 2022) detalesnės, bei aiškesnės klasifikacijos tam, kad informacija pateikta finansinėse ataskaitose būtų aiškiau suprantama investuotojams bei kitiems išoriniams finansinių ataskaitų informacijos vartotojams. Galiausiai apibendrinant galima teigti, kad laikinieji skirtumai yra pagrindas atidėtojo pelno mokesčio apskaičiavimui bei pripažinimui finansinėse ataskaitose.

1.4 Atidėtojo pelno mokesčio samprata ir reikšmė finansinėse ataskaitose

Remiantis Chen (2018) finansinės atskaitos gali efektyviai atvaizduoti ryšį tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, todėl tiek finansinės, tiek mokestinės apskaitos procese būtina veiksmingai koordinuoti jų tarpusavio ryšį. *Atidėtasis pelno mokestis* yra apskaitos įrankis, kuris padeda objektyviai atvaizduoti grynąjį pelną pagal mokesčių nuostatas finansinėse ataskaitose (Suhanyiova, Korecko, Suhanyi, 2019). Be to, šis finansinių ataskaitų elementas yra naudingas finansinių ataskaitų vartotojams, kadangi pateikia išsamią, į ateitį orientuotą informaciją (Höfer, 2009 kaip cituoja Görlitz, 2022). Nors pačių investuotojų profesionalų nuomone, atidėtasis pelno mokestis yra viena iš sudėtingiausiai suprantamų finansinės atskaitomybės sričių (PWC, 2016). Nes ne visada atidėtasis pelno mokestis yra susijęs su būsimaisiais mokesčių mokėjimais, todėl gali nesuteikti reikšmingos informacijos išoriniams finansinių ataskaitų informacijos vartotojams (Brouwer, Naarding, 2018; Flagmeier, 2022).

Atidėtasis pelno mokestis – skirtas parodyti mokesčių pripažinimą pagal finansinę apskaitą reglamentuojančias taisykles. Todėl jis tarnauja kaip priemonė pašalinti finansinės būklės iškraipymus, kai privaloma taikyti skirtingas nuostatas tiek pagal finansinę apskaitą, tiek pagal mokestinę apskaitą reglamentuojančius įstatymus (Pauch, Goyke, 2020, Kamarauskaitė ir kt., 2016, Endrijaitis 2022). Atidėtojo pelno mokesčio sąvoka, kilusi iš anglų – amerikiečių apskaitos modelio,

tapo aktuali, dėl finansinės ir mokestinės apskaitos atsiskyrimo. Dėl šios priežasties kyla diskusijos dėl atidėtojo pelno mokesčio vaidmens ir reikšmės, ypač dėl jo informacinės vertės finansinių ataskaitų vartotojams (Zimmermann, 2024). Mokslininkai savo tyrimuose nagrinėja atidėtojo pelno mokesčio informacijos turinį ir ragina nustatyti papildomus informacijos atskleidimo reikalavimus (Brouwer, Naarding, 2018; Flagmeier, 2022). Taip pat nagrinėja (Campa ir kt., 2023) atidėtojo pelno mokesčio sąvokų atitikimą TFAS konceptualių pagrindų numatytiems apibrėžimams.

12 - asis tarptautinis apskaitos standartas *Pelno mokesčiai* (2023) (toliau 12 TAS) atidėtąjį pelno mokestį klasifikuoja į (3 lentelė):

- a) būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais mokėtinas pelno mokesčio sumas (įsipareigojimus) ir
- b) būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais atgautinas pelno mokesčio sumas (turtą).

3 lentelė

Atidėtasis pelno mokestis

Šaltinis	Įsipareigojimai	Turtas
12 TAS (2023)	atidėtojo mokesčio įsipareigojimai – pelno mokesčių sumos, mokėtinos būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais nuo apmokestinamųjų laikinųjų skirtumų	atidėtojo mokesčio turtas – pelno mokesčių sumos, atgautinos būsimaisiais ataskaitiniais laikotarpiais už: • atskaitomuosius laikinuosius skirtumus; • nepanaudotų mokesčių nuostolių perkėlimą ir • nepanaudotų mokesčių kreditų perkėlimą.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 12 TAS (2023).

Taip pat, tiek moksliniuose šaltiniuose, tiek praktinėje veikloje atidėtasis pelno mokestis skirstomas į atidėtąjį pelno mokesčio turtą ir atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimą (Flagmeier, 2022; Pauch, Goyke, 2020, Štarolytė, 2018, Kamarauskaite ir kt. 2019; ir kt.). Tačiau remiantis Flagmeier (2022), pripažinimo kriterijai pagal 12-ąją TAS gali lemti atidėtojo pelno mokesčio turto ir įsipareigojimo informacijos turinio skirtumus. Visų pirma, norint pripažinti atidėtąjį pelno mokesčio turtą, reikia įvertinti būsimą apmokestinamojo pelno tikimybę (12 TAS, 2023), o atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimo pripažinimas nepriklauso nuo tokio vertinimo (12 TAS, 2023). Atidėtojo pelno mokesčio turtas daro teigiamą poveikį įmonės finansiniam rezultatui, nes sumažina einamojo laikotarpio pelno mokesčio sumą: grynasis finansinis rezultatas yra didesnis. O atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimai padidina atidėtųjų mokesčių sumą, todėl grynasis finansinis rezultatas yra mažesnis (4 lentelė) (Pauch, Goyke, 2020).

4 lentelė

Laikinių skirtumų įtaka finansiniam rezultatui

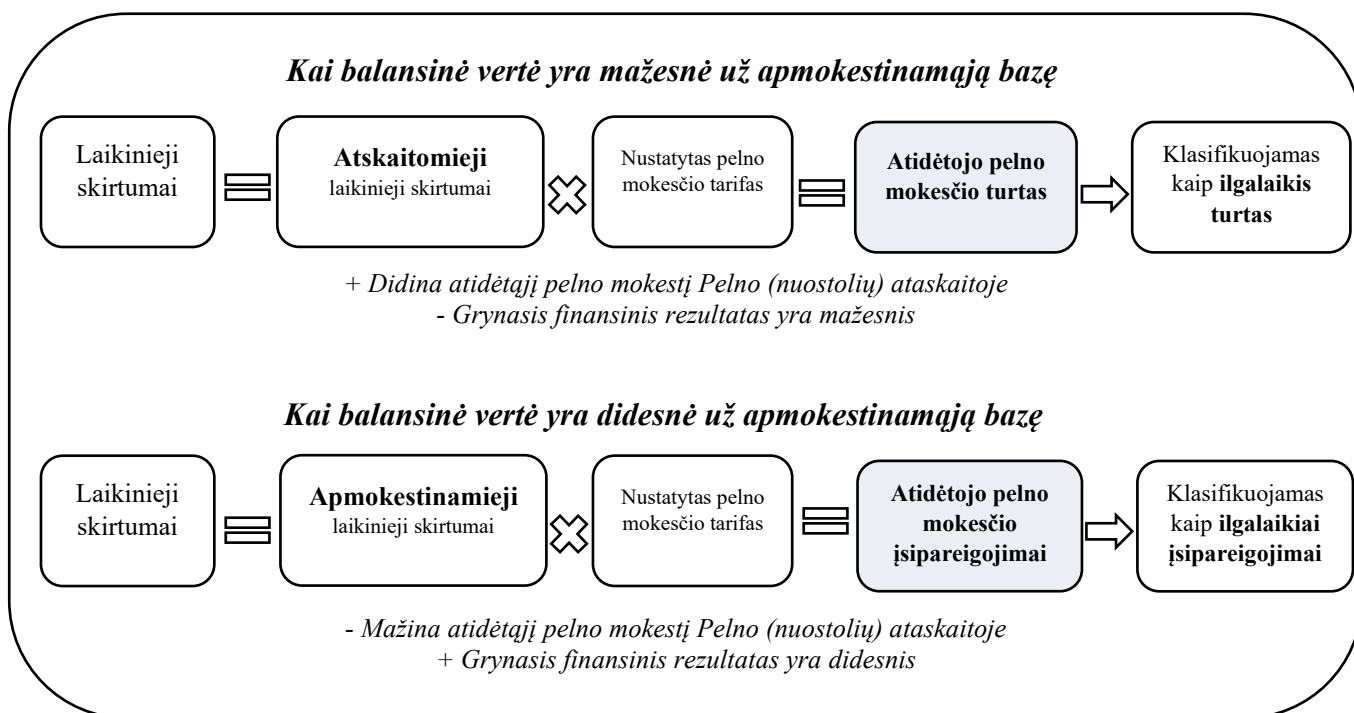
Laikinieji skirtumai	Teigiami	Neigiami
Įsipareigojimai/Turtas	Atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimas	Atidėtojo pelno mokesčio turtas
Įtaka finansiniam rezultatui	Didesni mokesčiai = Mažesnis finansinis rezultatas	Mažesni mokesčiai = Aukštesnis finansinis rezultatas

Šaltinis: Pauch, Goyke, 2020.

Įmonės turi pripažinti atidėtojo pelno mokesčio turtą, kai mokesčių bazė yra didesnė už balansinę vertę, tai yra sąnaudos pagal apskaitos standartus buvo pripažintos anksčiau, nei pagal pelno mokesčio reikalavimus. Šis skirtumas tarp šių dviejų verčių yra vadinamas *atskaitomuoju laikinuoju skirtumu*, kuris padaugintas iš nustatyto pelno mokesčio tarifo sudaro atidėtojo pelno mokesčio turtą (Vržina, 2022), o finansinėje apskaitoje pripažįstamas tą ataskaitinį laikotarpį, kai susidaro ir klasifikuojamas kaip ilgalaikis turtas (Kamarauskaitė ir kt. 2016).

6 paveikslas

Atidėtojo pelno mokesčio turto ir atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimo nustatymo kelias

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis Vržina, 2022.

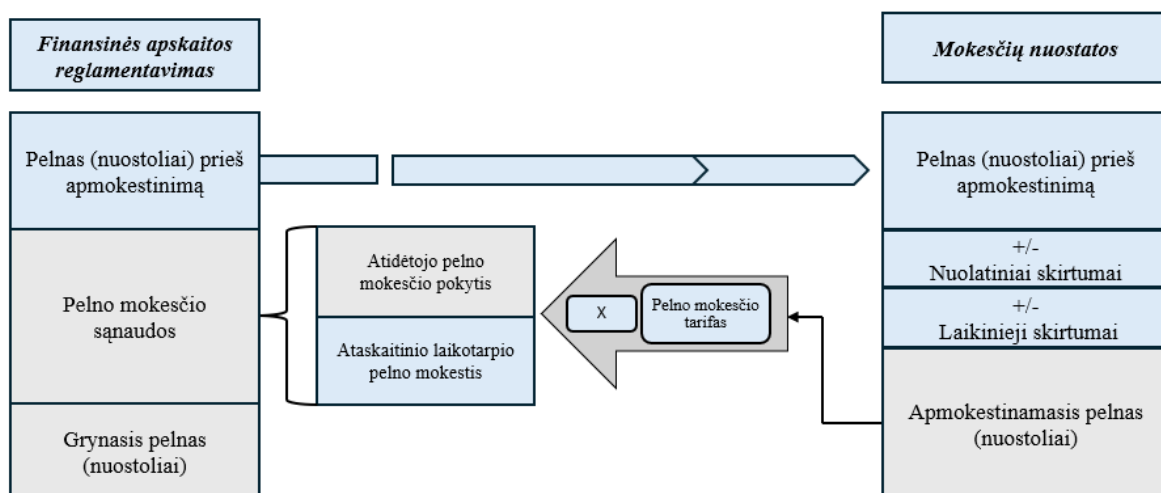
Kita vertus, atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimas pripažįstamas tada, kai balansinė vertė yra didesnė už mokestinę vertę, tai yra sąnaudos pagal pelno mokesčio reikalavimus pripažįstamos

anksčiau, nei pagal finansinės apskaitos standartus. Skirtumas tarp šių dviejų verčių yra vadinamas apmokestinamuoju laikinuoju skirtumu, kuris dauginamas iš nustatyto pelno mokesčio tarifo ir sudaro atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimą (Vržina, 2022). Atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimas pripažįstamas tą ataskaitinį laikotarpį, kai susidaro ir finansinėje apskaitoje klasifikuojamas kaip ilgalaikis įsipareigojimas (Kamarauskaitė ir kt. 2016).

Taip pat, dėl atidėtojo pelno mokesčio turto ir įsipareigojimų įmonės pelno (nuostolių) ataskaitoje paprastai atsiranda atidėtojo mokesčio sąnaudos ar pajamos (Vržina, 2022). Finansinių metų pabaigoje, daugelyje ES šalių apmokestinamasis pelnas gaunamas pakoregavus apskaitinį pelną, pagal specialias pelno mokesčio įstatymuose nustatytas nuostatas (Procházka, Molín, 2015). Šie koreguojantys įrašai yra susiję tiek su nuolatiniais, tiek su laikiniais skirtumais (6 paveikslas). Svarbu paminėti, kad finansinėse ataskaitose koreguojantys įrašai dėl nuolatinių skirtumų neatsispindi, nes yra daromi tik ataskaitinių metų pelno mokesčio deklaracijoje (Kamarauskaitė ir kt., 2016). Tuo tarpu laikinieji skirtumai veikia tiek apmokestinamąjį pelną, tiek apskaitinį pelno mokestį: apmokestinamasis pelnas veikiamas konkrečiam laikotarpiui tenkančia laikinųjų skirtumų suma, o apskaitinis pelno mokestis – dėl laikinųjų skirtumų atsiradusiais atidėtaisiais mokesčiais (Kamarauskaitė ir kt., 2016). Priklausomai nuo to, ar nustatyta daugiau laikinųjų neigiamų (atskaitomųjų), ar teigiamų (apmokestinamųjų) skirtumų atidėtasis pelno mokestis gali teigiamai arba neigiamai paveikti įmonės finansinius rezultatus (Pauch, Goyke, 2020).

7 paveikslas

Ryšys tarp pelno (nuostolių) ataskaitos ir pelno mokesčio deklaracijos

Šaltinis: Sudarytas autorės remiantis Kamarauskaite, Subačiene, Senkumi (2016).

Galutinis į valstybės biudžetą mokėtinas pelno mokestis dėl atidėtojo pelno mokesčio turto ar įsipareigojimo pripažinimo finansinėse ataskaitose nesikeičia. Tokio turto ar įsipareigojimo parodymas finansinės būklės ataskaitoje reiškia tai, kad tokia pačia suma jau dabar yra padidintas arba sumažintas įmonės veiklos rezultatas (7 paveikslas), kuriuo gali disponuoti akcininkai (Kamarauskaite ir kt., 2016; Pauch, Goyke, 2020).

Vieni mokslininkai (Habanec, Bohušová, 2017; Štarolytė, 2018) teigia, kad atidėtojo pelno mokesčio nepripažinimas finansinėse ataskaitose nesuteikia informacijos, reikalingos teisingam būsimų mokesčių mokėjimų įvertinimui, kadangi nėra informacijos apie ateityje gautinus ir mokėtinus mokesčius. Taikant šį (nepripažinimo) metodą neatsižvelgiama į ūkines operacijas, kurios pripažįstamos tuo laikotarpiu, kai jas pripažįsta mokesčių reikalavimai, o tai gali nesutapti su laikotarpiu, kai tas pats įvykis pripažįstamas finansinėse ataskaitose. Tokiu būdu nėra fiksuojamas ryšys tarp apskaitinių pajamų ir pelno mokesčio sąnaudų pelno (nuostolių) ataskaitoje, todėl yra iškraipomas grynasis pelnas po apmokestinimo. Tuo tarpu Mear, Bradbury, Hooks (2021) atliktas tyrimas rodo, kad nėra įrodymų, kad atidėtojo pelno mokesčio turto ir įsipareigojimų pateikimas finansinėse ataskaitose pagerina prognozavimo galimybes. Taip pat, Vržina (2022) atliktas tyrimas parodė, kad atidėtasis pelno mokestis Serbijos draudimo bendrovių finansinėse ataskaitose parengtose pagal TFAS, nėra reikšmingas straipsnis. Jo dalis balanse ir pelno (nuostolių) ataskaitoje yra gerokai mažesnė už įprastas reikšmingumo ribas (nuo 0,5% iki 2% viso turto arba pajamų). Tai prieštarauja anksčiau atliktam Habanec, Bohušová (2017) tyrimui, kurio metu buvo nustatyta, kad atidėtasis pelno mokestis yra reikšminga finansinių ataskaitų kategorija. Atliktame tyrime buvo analizuojamos įmonės, veikiančios chemijos pramonėje Čekijoje, kurių akcijomis prekiaujama viešai, o finansinės ataskaitos parengtos pagal TFAS. Yra atlikta ir daugiau tyrimų, kuriuose grindžiama, kad atidėtojo pelno mokesčio turtas ir įsipareigojimai gali būti itin reikšmingi įmonių balanso straipsniai. Evers (2014), kaip cituoja Campa ir kiti (2023) atliktame tyrime nustatė, kad nedelsiant panaikinus visus laikinuosius skirtumus didelėje Vokietijos įmonių imtyje, būtų gauta mokesčių nauda, kuri 2010 m. vidutiniškai sudarė beveik 20% pelno prieš apmokestinimą.

Apibendrinant galime teigti, kad atidėtasis pelno mokestis yra įrankis apjungiantis finansinę ir mokestinę apskaitą. Jis apskaičiuojamas nuo susidariusių laikinųjų skirtumų, o jų tikslas – parodyti mokesčių pripažinimą pagal finansinę apskaitą reglamentuojančius norminius aktus ir apskaitos standartuose apibrėžtus bendruosius principus. Atidėtąjį pelno mokestį galima suskirstyti į keturis komponentus: *atidėtojo pelno mokesčio turtas*, *atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimas*, *atidėtojo pelno mokesčio pajamos* ir *atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos*. Kurie veikia tarpusavyje priklausomai nuo to ar balansinė vertė, ar mokestinė bazė skirtumų susidarymo momentu yra didesnė. Atidėtasis pelno mokestis įtakoja grynąjį finansinį rezultatą, kuriuo gali disponuoti akcininkai. Tačiau dėl jo

reikšmingumo finansinėse ataskaitose mokslininkų nuomonės išsiskiria. Vieni autoriai (Habanec, Bohušová, 2017; Štarolytė, 2018; Evers (2014), kaip cituoja Campa ir kiti (2023)) teigia, kad atidėtasis pelno mokestis yra reikšmingas finansinių ataskaitų elementas galintis turėti įtakos finansinių ataskaitų vartotojų priimamiems ekonominiams sprendimams, antra vertus kitų mokslininkų (Mear, Bradbury, Hooks, 2021; Vržina (2022) atlikti tyrimai rodo, kad atidėtojo pelno mokesčio turto ir įsipareigojimų pateikimas finansinėse ataskaitose nepadedą prognozuoti būsimus mokestinius pinigų srautus ir yra nereikšmingas finansinių ataskaitų elementas. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį į atliktų tyrimų ribotumus, dažnai jie apsiriboja ribotais duomenimis arba viena šalimi, todėl svarbu toliau nagrinėti atidėtojo pelno mokesčio reikšmingumą, atlikti tarptautinius palyginimus.

1.5 Teisinio reglamentavimo skirtumų apžvalga Europos Sąjungos šalyse

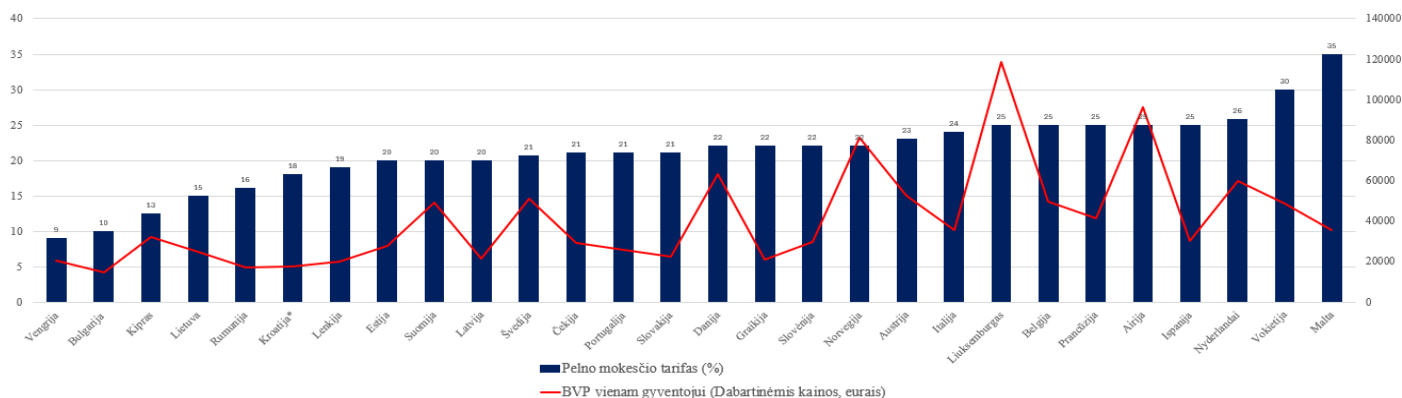
Pelno mokesčio politika ir tarifo dydis skiriasi skirtingose Europos Sąjungos šalyse. Remiantis PWC (2024), didžiausias pelno mokesčio tarifas (35%) taikomas Maltoje. Vienus žemiausių tarifų Europos Sąjungoje yra nustačiusios Lietuva (15% iki 2024), Kipras (13%), Bulgarija (10%) ir Vengrija (9%). Estijoje ir Latvijoje – 20%, tačiau šis mokestis mokamas tik nuo paskirstyto pelno. Tuo tarpu, Skandinavijos šalyse, Danijoje – 22%, Švedijoje ir Suomijoje atitinkamai 20,6% ir 20%. Lenkijoje numatytas 19% pelno mokesčio tarifas. Didžiosios dalies ES šalių (17) pelno mokesčio tarifas patenka į intervalą nuo 20% iki 25%, ir tik Nyderlandai, Vokietija ir Malta yra įteisinusios aukštesnius tarifus (1 priedas).

Remiantis „Eurostat“ duomenimis (1 priedas) Liuksemburgo BVP vienam gyventojui yra didžiausias iš visų Europos Sąjungos šalių. Toliau išsidėsčiusios Airija, Danija ir Nyderlandai. Šiose šalyse įteisinti pelno mokesčio tarifai taip pat yra aukštesni ir svyruoja nuo 22% Danijoje iki 25,8% Nyderlanduose. Airijoje prekybos įmonėms taikomas 12,5%, likusioms – 25%. Detaliau nagrinėjant „Eurostat“ duomenis matome, kad didesnius BVP rodiklius turinčiose šalyse, atitinkamai didesnę BVP dalį sudaro valdžios sektoriaus pajamos iš pelno mokesčio surinkimo. Estija ir Latvija į šalies biudžetus surenka mažiausias įplaukas iš pelno mokesčio, lyginant su kitomis ES šalimis (1 priedas). Ir tai, galima sakyti, tiesiogiai susiję su šių šalių taikoma pelno apmokestinimo politika.

8 paveikslas rodo, kad šalyse, kuriose yra žemesni BVP rodikliai, atitinkamai yra žemesni ir pelno mokesčio tarifai: Bulgarija (14 580) – 10%, Rumunija (17 030) – 16%, Kroatija (17 500) – 18% ir 10% įmonėms, kurių pajamos neviršija 1 mln. Eurų. Tuo remiantis, galima daryti prielaidą, kad žemesniu pelno mokesčio tarifu šios šalys siekia išlikti konkurencingos ir pritraukti daugiau užsienio šalių investicijų, taip skatindamos ekonomikos augimą.

8 paveikslas

BVP vienam gyventojui (EUR) ir pelno mokesčio tarifai (%) ES šalyse ir Norvegijoje

Šaltinis: Sudarytas autorės remiantis PWC, 2024; Eurostat duomenimis, 2024.

Tačiau skirtingose ES šalyse skiriasi ne tik pelno mokesčio tarifai, bet ir taikomi skirtingi pelno mokesčio įstatymo reikalavimai apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną. Remiantis Nerudova (2011) išskiriamos keletas ryškesnių mokesčių bazei įtakos turinčios apskaitos sritys:

Mokslinių tyrimų ir plėtros išlaidos: Mokslinių tyrimų ir plėtros išlaidų apskaita yra apibrėžta 38 – jame TAS *Nematerialusis turtas* (2014). Kuris, numato kad mokslinių tyrimų (arba vidaus projekto mokslinių tyrimų etapo) išlaidos turi būti pripažįstamos sąnaudomis tada, kai jos patiriamos. O plėtros išlaidos, gali būti kapitalizuojamos tik jeigu atitinka tam tikras sąlygas. Todėl galime apibendrinti, kad TFAS paprastai neleidžia kapitalizuoti šių sąnaudų, nebent būtų tenkinami tam tikri kriterijai. O tuo tarpu pelno mokesčio reglamentavimas skiriasi skirtingose ES šalyse. Vienose šalyse kapitalizuoti sąnaudas leidžiama (Latvijoje, Vokietijoje, Austrijoje, Nyderlanduose) o kitose – ne (Nerudova, 2011).

Veiklos pradžios išlaidos: TFAS neleidžia kapitalizuoti veiklos pradžios išlaidų, jos taip pat pripažįstamos sąnaudomis, kai jos patiriamos. Tačiau mokesčių tvarka gali skirtis. Pavyzdžiui, Belgijoje mokesčių mokėtojo pasirinkimu steigimo išlaidos gali būti visiškai atskaitomos steigimo metais arba gali būti amortizuojamos per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį (PWC, 2024).

Atidėjiniai: 37 – asis TAS *Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir neapibrėžtasis turtas* (2020) *atidėjinį* apibrėžia kaip – neapibrėžtą laiko arba sumos įsipareigojimą. TFAS leidžia pripažinti atidėjinius esant tam tikroms sąlygoms: a) subjektas turi dabartinę prievolę (teisinę arba konstruktyvią) dėl praeities įvykio, b) tikėtina, kad prievolei įvykdyti reikės panaudoti ekonominę naudą teikiančius išteklius, ir c) prievolės suma gali būti patikimai įvertinta. Tačiau daugelyje šalių taikomos specialios mokesčių taisyklės (tokiose šalyse kaip: Belgija, Portugalija, Slovakija, Slovėnija

(EY, 2023)) arba atidėjiniai apskritai gali būti nepripažįstami mokesčių tikslais (Nerudova, 2011; Füredi-Fülöp, Murányi, Várkonyiné Juhász, 2024).

Atsargų savikainos formulės: Pagal 2 – ajį TAS *Atsargos* (2003), leidžiama taikyti FIFO ir svertinio savikainos vidurkio formules, tačiau kai kuriose šalyse, mokesčių tikslams, vis dar leidžiama taikyti LIFO metodas, pvz., Vokietijoje. Arba galimi keli metodai, pvz. Belgijoje, Italijoje, Lietuvoje, Liuksemburge (EY, 2023).

Ilgalaikio turto nusidėvėjimo metodai: Nusidėvėjimas, naudojamas nustatant apmokestinamąjį pelną (mokesčių nuostolį), gali skirtis nuo to, kuris naudojamas nustatant apskaitinį pelną (12 TAS, 2023). TFAS leidžia taikyti keletą metodų; tarp jų yra tiesinis metodas, mažėjančios vertės metodas ir produkcijos vienetų metodas. Įvairiose šalyse taikomos skirtingos įvairių rūšių turto nusidėvėjimo metodų mokesčių taisyklės (Nerudova, 2011; Füredi-Fülöp ir kt.2024). Pavyzdžiui, Latvijoje ir Estijoje paskirstomas pelnas vertinamas pagal finansines ataskaitas, parengtas pagal nacionalinius apskaitos standartus arba TFAS, ir apskaitinis pelnas nėra koreguojamas mokesčių tikslais (PWC, 2024).

Apibendrinant galima teigti, kad skirtingose ES šalyse skiriasi pelno mokesčio politika, pelno mokesčio tarifo dydžiai bei taikomi paties pelno mokesčio įstatymo reikalavimai norint apskaičiuoti apmokestinamojo pelno dydį. Kai kuriose šalyse pelno mokesčio teisinis reglamentavimas yra artimas TFAS apibrėžtiems apskaitos principams, o kitose - visiškai skirtingas. Todėl galima teigti, kad, tai lemia nevienodą mokesčių apskaičiavimo praktiką, taip pat, galima daryti prielaidą, kad tai įtakoja skirtingus atidėtojo pelno mokesčio dydžius finansinėse ataskaitose to paties ekonominio sektoriaus įmonėse, skirtingose šalyse. O tai sukelia papildomo administravimo našta norit palyginti skirtingose ES šalyse parengtas finansines ataskaitas. Todėl yra svarbu įvertinti, kokią įtaką specifiniai vidiniai ir išoriniai veiksniai daro atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi finansinėse ataskaitose ir ar pelno mokesčio teisinio reglamentavimo skirtumai įtakoja ryšio stiprumą tarp atidėtojo pelno mokesčio dydžio ir jį lemiančių veiksnių.

1.6 Anksčiau atliktų mokslinių tyrimų analizė

Šioje apžvalgoje pagrindinis dėmesys buvo skirtas moksliniams straipsniams, kurie nagrinėja iššūkius atsirandančius derinat apskaitos standartų ir pelno mokesčio teisinio reglamentavimo nuostatas. Taip pat, buvo peržvelgtos publikacijos, kurios analizuoja atidėtojo pelno mokesčio reikšmę finansinėje atskaitomybėje.

Endrijaitis (2014) išsamiai išnagrinėjo kaupimo principo taikymą apmokestinat juridinius asmenis Lietuvos Respublikoje, siekdamas atsakyti į klausimą, ką reiškia kaupimo principo taikymą

apibūdinantis teiginys „pajamos pripažįstamos tada, kai jos uždirbamos, o sąnaudos – tada, kai jos patiriamos“. Atliekant analizę pagrindinis dėmesys buvo skiriamas pelno mokesčio reglamentavimo teisinėms nuostatom. Šis mokslinis tyrimas atskleidė apmokestinimo pelno mokesčiu kaupimo principo esmę ir taikymą. Tyrimo rezultatai parodė, kad tikslios mokesčių ataskaitos yra labai svarbu finansiniams rezultatams, o kaupimo principo taikymo finansinėje ir mokestinėje apskaitoje neatitikimai gali lemti didelius mokestinių įsipareigojimų skirtumus. Tačiau finansinė apskaita veikia kaip svarbi mokesčių sistemos dalis (Endrijaitis, 2014).

Kamarauskaite ir kt. (2016) taip pat kaip ir Endrijaitis (2014) nagrinėjo kaupimo principo taikymą finansinėje ir mokestinėje apskaitoje bei detalizavo skirtumus tarp šių apskaitos sistemų. Endrijaitis labiau nagrinėjo teorines ir teises apmokestinimo nuostatas, tuo tarpu Kamarauskaitės ir kt. (2016) tyrimas grindžiamas empiriniais duomenimis, siekiant identifikuoti praktinius skirtumus tarp Verslo apskaitos standartų (toliau VAS) ir pelno mokesčio įstatymo (toliau PMĮ) nuostatų. Tyrimo metu buvo išskirtos sritys, kuriose, VAS ir PMĮ nesuderinamumas kelia daugiausia problemų: ilgalaikis turtas (įsigijimas, nusidėvėjimas, remonto sąnaudos), nematerialusis turtas (pripažinimas, vertinimas), trumpalaikis turtas (atsargų apskaita), finansinis turtas (vertės pasikeitimai ir beviltiškų skolų neįtraukimas į pajamas), įsipareigojimai (atidėjimai, sukaupimai ir kiti neapibrėžtieji įsipareigojimai), nuosavas kapitalas (savų akcijų supirkimas, nuostolių sudengimai) ir pelno mokesčio lengvatų taikymas. Pateikiamose išvadose teigiama, kad „esminių pokyčių derinant VAS ir PMĮ nuostatas bei siekiant jas sugretinti, nėra galimybių pasiekti, kadangi VAS ir PMĮ nuostatų apjungimas sukurtų sistemą, kuri nebegalėtų užtikrinti nei finansinės, nei mokestinės apskaitos tikslų įgyvendinimo. VAS grindžiami ekonomine logika, tuo tarpu PMĮ nuostatos veikia, kaip antivengiminės priemonės prieš nesąžiningus mokesčių mokėtojus ir kaip makroekonominių procesų reguliavimo įrankis. Tos pačios nuostatos negali užtikrinti tikros ir teisingos įmonės būklės finansinėse ataskaitose ir kartu sąžiningų bei atspindinčių valstybės ekonominę politiką rezultatų pelno mokesčio deklaracijose“.

Štarolytė (2018) taip pat nagrinėja VAS ir PMĮ nuostatų skirtumus bei jų poveikį įmonių apskaitos procesams. Kaip ir aukščiau paminėti autoriai pabrėžia, kad finansinės apskaitos ir mokestinės apskaitos tikslai ir teisinis reguliavimas skiriasi, o tai sukelia praktinių problemų, tokių kaip papildomi apskaitos koregavimai ir informacijos netikslumai. Tačiau Štarolytė (2018) daugiau dėmesio skiria šių skirtumų poveikiui finansinių ataskaitų tikslumui ir sprendimų priėmimui. Atlikus tyrimą buvo nustatyta, kad reikšmingiausi laikinieji skirtumai susidaro dėl turto perkainojimo, abejotinių skolų pripažinimo bei nepanaudotų mokestinių nuostolių įvertinimo. Taip pat Štarolytės (2018) atliktas empirinis tyrimas rodo, kad atidėtojo pelno mokesčio turto pripažinimas gali daryti

įtaką priimamiems sprendimams ir paskatinti įmones pripažinti atidėtojo pelno mokesčio turta nepagrįstai ir nesitikint jį panaudoti.

Habanec, Bohušová (2017) analizavo kokią įtaką finansinės apskaitos modelis (4 paveikslas) turi atidėtojo pelno mokesčio reikšmingumui finansinėse ataskaitose, lyginant Europos kontinentinį ir anglų - amerikiečių apskaitos modelius. Straipsnyje tiriamas atidėtojo pelno mokesčio reikšmingumas, siekiant įvertinti jų svarbą finansinių ataskaitų informacijai ir įtaką pelno paskirstymui. Tyrimo rezultatai, taip pat, kaip ir Štarolytės (2018), atskleidė, kad visgi atidėtojo pelno mokesčio kategorija yra pakankamai reikšminga abiejose apskaitos modeliuose ir gali daryti įtaką įmonių bei investuotojų sprendimams. Tyrime nustatyta, kad atidėtojų mokesčių reikšmingumas yra mažesnis sudarant finansines ataskaitas pagal kontinentinį modelį, lyginant su ataskaitomis parengtomis pagal TFAS reikalavimus (anglų-amerikiečių modelis). Pateikti rezultatai rodo būtinybę toliau tyrinėti finansinės ir mokestinės apskaitos skirtumus skirtingose apskaitos sistemose.

Tuo tarpu Pauch ir Goyke (2020) analizavo atidėtojo pelno mokesčio įtaką finansiniams rezultatams. Naudodami eksperimentinį modeliavimą bei remiantis Lenkijos teisės aktais, jie teigia, kad atidėtojo pelno mokestis daro didelę įtaką ir įmonės grynajam finansiniam rezultatui.

Visiškai priešingi tyrimo rezultatai buvo gauti Vržinos (2022), kurie parodė, kad atidėtojo pelno mokestis nėra reikšmingas Serbijos draudimo bendrovių finansinių ataskaitų straipsnis. Jo dalis balanse ir pelno (nuostolių) ataskaitoje yra gerokai mažesnė už įprastas reikšmingumo ribas. Tyrimu taip pat nustatyta, kad atidėtojo pelno mokestis neturi statistiškai reikšmingo poveikio vertinant pelningumą ir pelno mokesčio našą. Kitaip tariant, nėra reikšmingo skirtumo tarp finansinių rezultatų vertinimo, kuriame yra atidėtojo pelno mokestis, ir tų, kuriuose nėra atidėtojo pelno mokesčio.

Brower ir Naarding (2018) nagrinėjo problemas susijusias su 12-uoju Tarptautiniu apskaitos standartu „Pelno mokesčiai“ ir pateikė rekomendacijas kaip padidinti atidėtojo pelno mokesčio aktualumą bei suprantamumą finansinių ataskaitų vartotojams. Autoriai kritikuoja, kad dabartinė atidėtojo pelno mokesčio apskaita dažnai neatitinka investuotojų poreikių, nes pateikiami duomenys ne visada atspindi būsimuosius pinigų srautus. Autoriai siūlo pripažinti tik tuos laikinųjų skirtumų atvejus, kurie tiesiogiai susiję su būsimaisiais pinigų srautais. Autoriai taip pat kritikuoja, kad 12-asis TAS nenumato būsimųjų pinigų srautų diskontavimo, dėl to teigia, kad ilgalaikis atidėtojo pelno mokestis yra pervertinamas, o tai savo ruožtu mažina finansinių ataskaitų patikimumą. Brower ir Naarding (2018) nuomone, atlikus šiuos pakeitimus, 12-asis TAS labiau atitiktų investuotojų poreikius ir padidintų finansinių ataskaitų patikimumą.

Su šia nuomone nesutinka Kvaal (2018), kuris nurodo, kad empiriniai tyrimai, kuriais remiasi Brouwer, Naarding (2018), nėra pakankamai stiprūs, kad pagrįstų jų siūlomus 12 TFAS pakeitimus. Tačiau dalinai palaiko siūlymą dėl atidėtojo pelno mokesčio diskontavimo.

Campa, Donnelly ir Power (2023) nagrinėjo ar atidėtojo pelno mokesčio sąvokos atitinka TFAS konceptualių pagrindų numatytus apibrėžimus. Tyrime buvo naudojama Jungtinės Karalystės ir Vokietijos įmonių imtis (2006 - 2016 m.), siekiant ištirti konkrečios šalies veiksmų, tame tarpe ir mokesčių sistemos skirtumo, poveikį atidėtojo pelno mokesčio sukauptų sumų prognozavimui. Tyrimo metu buvo nustatytas reikšmingas teigiamas ryšys tarp atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimų pokyčių ir būsimųjų mokesčių mokėjimų pokyčių, tais metais, kurie buvo iš karto po atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimų padidėjimo. Taigi atidėtojo pelno mokesčio įsipareigojimai atitinka įsipareigojimo apibrėžimą ir suteikia papildomos informacijos apie būsimuosius mokestinius pinigų judėjimus. Tuo tarpu tolimesni tyrimo rezultatai parodė, kad atidėtojo pelno mokesčio turtas Vokietijoje atitinka TFAS konceptualiuosius pagrindus, tačiau Jungtinėje Karalystėje – neatitinka. Tai reiškia, kad atidėtojo pelno mokesčio turto pokyčiai Jungtinėje Karalystėje nenumato mokesčių mokėjimų pokyčių sekančiais metais. Autoriai taip pat pažymi, kad atitikimas konceptualiesiems pagrindams pasireiškė tik pelningose įmonėse, tačiau nebuvo nustatytas nuostolingose organizacijose.

Nerudová (2011) nagrinėjo finansinės apskaitos pagal TFAS ir nacionalinių mokesčių sistemų ryšį ES šalyse, daugiausia dėmesio skiriant klausimui, ar šios sistemos turėtų būti tarpusavyje susietos, ar likti nepriklausomos. Straipsnio tikslas – nustatyti pagrindines apskaitos taisyklių sritis, darančias įtaką mokesčių bazei, palyginti taisykles ES ir JAV bei parodyti apskaitos ir mokesčių reglamentų skirtumus bei sąveiką šiose srityse. Nerudová (2011) teigia, kad skirtingų valstybių apskaitos ir mokesčių taisyklės lemia reikšmingus skirtumus pelno mokesčio bazėje, daugiausiai tokiose srityse kaip savarankiškai sukurto nematerialiojo turto kapitalizavimas, atsargų įkainojimo metodai ir finansinio turto vertinimo metodai. Tyrimas atskleidė, kad norint atsakyti į klausimą, ar apskaitos ir mokesčių sistemos turėtų būti sujungtos, ar nesujungtos, būtina tyrimus tęsti toliau.

Mao ir Wu (2019) atliko empirinį tyrimą, kurio metu analizavo TFAS taikymo įtaką apmokestinamųjų pajamų dydžiui įvairiose šalyse. Autoriai, taikydami „polinkio balų suderinimo“ metodą (angl. propensity score matching method), „skirtumų skirtumo“ modelį (angl. difference-in-differences design) ir regresinę analizę, išanalizavo 137 šalių duomenis laikotarpiu nuo 2000 iki 2010 metų. Tyrimas parodė, kad privalomas TFAS taikymas lemia reikšmingą apmokestinamojo pelno sumažėjimą. Be to, TFAS taikymas lemia ir didesnius apskaitinio ir apmokestinamojo pelno skirtumus. Šalyse, kuriose pereinama nuo apskaitos sistemų paremtų mokestiniais įstatymais, prie nepriklausomų finansinės apskaitos ir mokesčių sistemų, mažėja finansinės ir mokestinės apskaitos atitikties, o tai suteikia daugiau galimybių išvengti pelno mokesčio. Tai argumentuojama tuo, kad įmonių vadovams mažiau reikia derinti finansinės atskaitomybės tikslus su mokesčių reikalavimų laikymusi. Šioje analizėje pabrėžiama, kad svarbu atsižvelgti į platesnį TFAS ekonominį ir

reguliavimo poveikį, ypač mokesčių politikos ir pajamų surinkimo kontekste. Išvadose autoriai konstatavo, taip kaip ir Kamarauskaite ir kt. (2016), kad neįmanoma siekti visiško finansinės apskaitos ir mokesčių atitikties dėl skirtingų apskaitos standartų ir mokesčių įstatymų tikslų. Tačiau rekomenduoja kuo labiau sumažinti apskaitos standartų ir mokesčių įstatymų skirtumus, kad būtų užkirstas kelias bet kokioms galimybėms išvengti mokesčių.

Procházka ir Molín straipsnyje (2015) išsamiai analizavo kaip TFAS priėmimas ES šalyse paveikė finansinės ir mokestinės apskaitos atitikimą. Atlikus empirinį tyrimą autoriai visas ES šalis nares sugrupavo pagal tris galimus scenarijus: a) šalys, kuriose TFAS yra privalomi ir metinėms finansinės atskaitomybės ataskaitoms, ir mokesčių deklaracijoms (pvz., Danija, Italija); b) šalys, kuriose nacionaliniai apskaitos standartai yra privalomi ir metinėms finansinės atskaitomybės ataskaitoms, ir mokesčių deklaracijoms (pvz., Austrija, Vokietija); ir c) šalys, kuriose įmonės gali pasirinkti TFAS arba nacionalinius apskaitos standartus finansinėms ataskaitoms rengti, o mokesčių deklaracijos gali būti teikiamos skirtingai (pvz., Nyderlandai, Slovakija). Išvadose pabrėžiama, kad TFAS integravimas į nacionalines mokesčių sistemas, ypač šalyse, kuriose yra stiprus ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, yra sudėtingas, kadangi tai gali lemti didelius mokesčių bazės pokyčius, neprognozuojamai ją padidinant arba sumažinant. Ši analizė yra svarbi norint suprasti platesnį TFAS priėmimo poveikį įmonių elgsenai, reguliavimo praktikai ir mokestinėms pajamoms ES.

Hsu ir Liu (2023) analizavo finansinės ir mokestinės apskaitos atitikties (angl. book-tax conformity) įtaką informacinei aplinkai analitinių prognozių požiūriu. Autorių nuomone, finansinės ir mokestinės apskaitos suderinamumas gali sumažinti pelno valdymą, mokesčių vengimą. Tačiau tuo pačiu turi ir neigiamų pasekmių, riboja įmonių galimybes pateikti informatyvias finansines ataskaitas, kurios būtų svarbios kapitalo rinkų dalyviams. Dėl to analitikams tampa sudėtingiau tiksliai prognozuoti įmonių pelną, o tai neigiamai veikia informacinę rinkos aplinką.

Mokslinėje literatūroje išsamiai nagrinėjama finansinės ir mokestinės apskaitos suderinamumo klausimas, dėmesį sutelkiant į atidėtojo pelno mokesčio reikšmingumą finansinėse ataskaitose ir jo įtaką priimamiems ekonominiais sprendimams. Aukščiau aprašyti moksliniai tyrimai išryškina keletą svarbiausių temų pateiktų 5-oje lentelėje.

5 lentelė

Anksčiau atliktų mokslinių tyrimų apibendrinimas

Autoriai	Apibendrinimas
Endrijaitis, 2014, Procházka, Molín (2015); Mao, Wu (2019), Hsu, Liu (2023)	Finansinės ir mokestinės apskaitos neatitikimai bei TFAS integravimas į nacionalines sistemas gali lemti reikšmingus mokestinių įsipareigojimų ir mokesčių bazės pokyčius, sumažinti apmokestinamąjį pelną bei padidinti pelno valdymo galimybę bei mokesčių vengimą.
Kamarauskaite ir kt. (2016); Mao, Wu (2019)	Nėra galimybės suvienodinti finansinės apskaitos ir pelno mokesčio teisinio reglamentavimo.
Nerudová (2011)	Norint atsakyti į klausimą, ar finansinės apskaitos ir mokesčių sistemos turėtų būti sujungtos, ar nesujungtos, būtina tyrimus tęsti toliau.
Štarolytė (2018); Habanec, Bohušová (2017); Pauch ir Goyke (2020), Hsu ir Liu (2023)	Atidėtasis pelno mokestis yra reikšmingas ir jo pripažinimas gali daryti įtaką priimamiems ekonominiams sprendimams.
Vržina (2022)	Atidėtasis pelno mokestis nėra reikšmingas straipsnis finansinėse ataskaitose.
Brower ir Naarding (2018)	Atidėtasis pelno mokestis yra perversinamas, o tai mažina finansinių ataskaitų patikimumą.
Campa, Donnelly, Power (2023)	Atidėtasis pelno mokestis dalinai atitinka TFAS konceptualiuosius pagrindus, tai priklauso nuo pelno mokesčio teisinio reglamentavimo.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis nagrinėta moksline literatūra.

Anksčiau atliktų mokslinių tyrimų analizė parodė, kad finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo suderinamumo klausimas yra aktuali mokslinių tyrimų sritis, o atidėtasis pelno mokestis yra svarbus elementas, kuris sujungia finansinės ir mokestinės apskaitos reikalavimus. Aukščiau aprašyti tyrimai rodo, kad atidėtojo pelno mokesčio pripažinimas (arba nepripažinimas) finansinėse ataskaitose gali daryti įtaką priimamiems sprendimams (Štarolytė, 2018; Habanec, Bohušová, 2017; Pauch ir Goyke, 2020; Hsu ir Liu, 2023) tačiau ne visada šis finansinių ataskaitų elementas yra reikšmingas (Vržina, 2022). Kadangi finansinės informacijos vartotojams atidėtasis pelno mokestis yra aktualus dėl į ateitį orientuotos informacijos (Görlitz, 2022), todėl svarbu toliau gilintis į atidėtojo pelno mokesčio formavimąsi įtakojančius veiksnius, taip pat, svarbu įvertinti kiek prie vidinių bei išorinių veiksnių įtakos prisideda pelno mokesčio teisinio reglamentavimo skirtumai skirtingose ES šalyse.

2. ES ŠALIŲ ATSINAUJINANČIOS ELEKTROS ENERGIJOS GAMYBOS ĮMONIŲ ATIDĖTOJO PENO MOKESČIO DYDĮ ĮTAKOJANČIŲ VEIKSNIŲ TYRIMO METODOLOGIJA

Atidėtasis pelno mokestis gali daryti įtaką finansinių ataskaitų vartotojų priimamiems ekonominiais sprendimams (Štarolytė, 2018; Habanec, Bohušová, 2017; Pauch, Goyke, 2020). Šie sprendimai gali apimti nuosavybės ir skolos priemonių pirkimą, pardavimą ar laikymą, paskolų ir kitų kreditų teikimą ar atsiskaitymą už juos, naudojimąsi balsavimo teisėmis ar kitą veiklą, kuri daro įtaką ūkio subjekto ekonominių išteklių naudojimui (Görlitz, 2022). Todėl atliekant veiksnų, darančių įtaką atidėtajam pelno mokesčiui tyrimą, labai svarbu pasirinkti tinkamą tyrimo metodologiją, kuri leistų įvertinti ir parodytų kokie veiksniai lemia ir daro didžiausią įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.

Empirinio tyrimo objektas – veiksnų, darančių įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui, analizė, atsižvelgiant į pelno mokesčio teisinio reglamentavimo skirtumus tarp ES šalių.

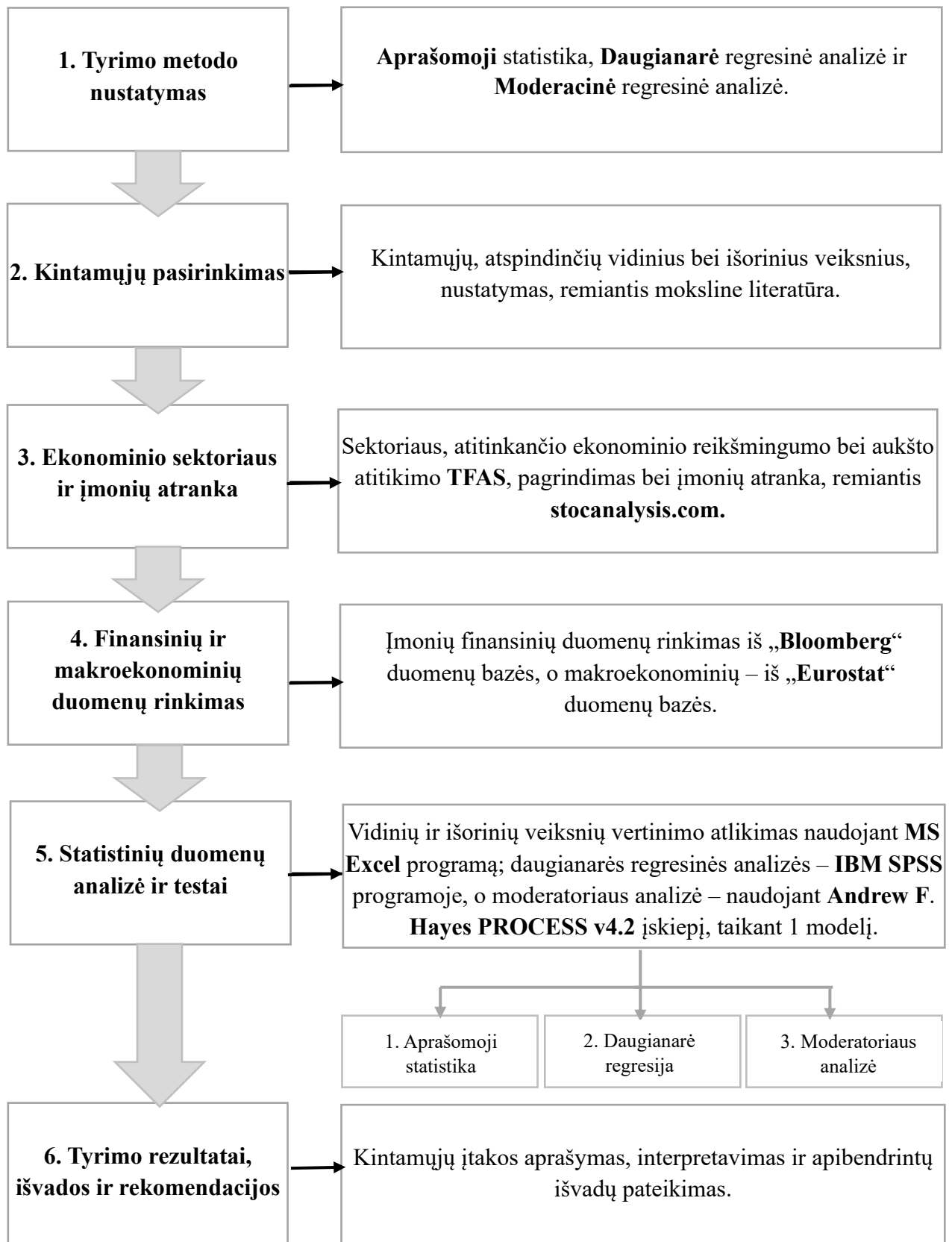
Tyrimo tikslas – ištirti, kurie veiksniai daro statistiškai reikšmingą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui konsoliduotose finansinėse ataskaitose ir ar pelno mokesčio teisinio reglamentavimo skirtumai moderuoja ryšį tarp reikšmingų veiksnų bei atidėtojo pelno mokesčio dydžio. Iškeltam tyrimo tikslui pasiekti yra sprendžiami šie **tyrimo uždaviniai**:

1. Nustatyti vidinius bei išorinius veiksnus, darančius įtaką atidėtajam pelno mokesčiui.
2. Tyrimui atlikti atrinkti įmones iš sektoriaus, kuris pasižymi aukštu atitikimu TFAS reikalavimams.
3. Ištirti vidinių bei išorinių veiksnų įtaką atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi.
4. Nustatyti, ar pelno mokesčio teisinio reguliavimo skirtumai atlieka moderatoriaus vaidmenį ryšyje tarp reikšmingų veiksnų ir atidėtojo pelno mokesčio finansinėse ataskaitose.
5. Apibendrinti gautus rezultatus ir pateikti išvadas.

Tyrime analizuojamas 2019-2023 m. laikotarpis. Šis laikotarpis buvo pasirinktas siekiant kuo tiksliau įvertinti, kokią įtaką atidėtajam pelno mokesčiui daro vidiniai ir išoriniai veiksniai. 2024 metai neįtraukiami į tyrimą, kadangi tyrimas buvo atliekamas remiantis įmonių konsoliduotomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis, o tyrimo laikotarpyje 2024 metų ataskaitos, dar nebuvo prieinamos. Tyrimo tikslas buvo įgyvendinamas etapais, kurie pateikiami 9 - tame paveiksle.

9 paveikslas

Loginė tyrimo schema

Tyrimo organizavimas. Šio empirinio tyrimo tikslas yra ištirti, kurie veiksniai daro statistiškai reikšmingą įtaką atidėtajam pelno mokesčiui. Be mokslinėje literatūroje nagrinėtų teisinio reguliavimo skirtumų bendrąja prasme, svarbu tirti ir analizuoti veiksnius, kurie gali turėti įtakos atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi. Vertinant veiksnius, lemiančius atidėtojo pelno mokesčio dydį yra išskirtos dvi veiksnių grupės: vidiniai bei išoriniai veiksniai. Visi šie vidiniai bei išoriniai veiksniai yra nepriklausomi kintamieji, kurie buvo atrinkti remiantis mokslinės literatūros analize (mokesčių vengimas, nusidėvėjimas, įmonės dydis, pelningumas, trumpalaikiai įsipareigojimai, BVP, infliacija, bei tiesioginės užsienio investicijos) (6 lentelė).

6 lentelė

Vidiniai ir išoriniai veiksniai

Tipas	Veiksniai	Šaltiniai
Vidiniai veiksniai	Mokesčių vengimas	Procházka, Molín, 2015; Pohan, 2018 kaip cituoja Lim, 2023; Atwood ir kt. 2012; Wilson, 2009; ir kt. kaip cituoja Mao, Wu, 2019.
	Ilgalaikio turto nusidėvėjimas	Nerudova, 2011; Štarolytė, 2018; Kamarauskaitė ir kt. 2016; Endrijaitis 2018; Füredi-Fülöp ir kt., 2024.
	Įmonės dydis	Pauch, Goyke, 2020; Campa ir kt., 2023; Hsu, Liu, 2023.
	Pelningumas	Procházka ir Molín, 2015 kaip cituoja Desai, 2005 ir Whitaker, 2005; Mao, Wu, 2019.
Vidiniai veiksniai	Trumpalaikių įsipareigojimų koeficientas	Nerudova, 2011; Füredi-Fülöp ir kt., 2024.
	BVP	Mao, Wu, 2019.
	Infliacija	Mao, Wu, 2019.
	Tarptautinės užsienio investicijos	Mao, Wu, 2019, Abela ir kt., 2009, kaip cituoja Endrijaitis, 2022.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis analizuota mokslinė literatūra.

Tyrimo metodų nustatymas. Atidėtąjį pelno mokestį lemiančių veiksnių tyrimas atliekamas suskirsčius tyrimo eigą į detalesnius etapus:

1. Pirmame etape pasirinkta *aprašomoji statistinė analizė*. Surinkti antriniai tyrimo duomenys (vidiniai ir išoriniai veiksniai) buvo aprašomi siekiant sudaryti bendrą duomenų vaizdą (Tamaševičius, 2015).
2. Antrame etape buvo taikoma *koreliacinė – regresinė analizė*, kuri leido ištirti nepriklausomų kintamųjų (mokesčių vengimo, nusidėvėjimo, įmonės dydžio, pelningumo, trumpalaikių įsipareigojimų, BVP, infliacijos bei tiesioginių užsienio investicijų) poveikį vienam priklausomam kintamajam – atidėtajam pelno mokesčiui.

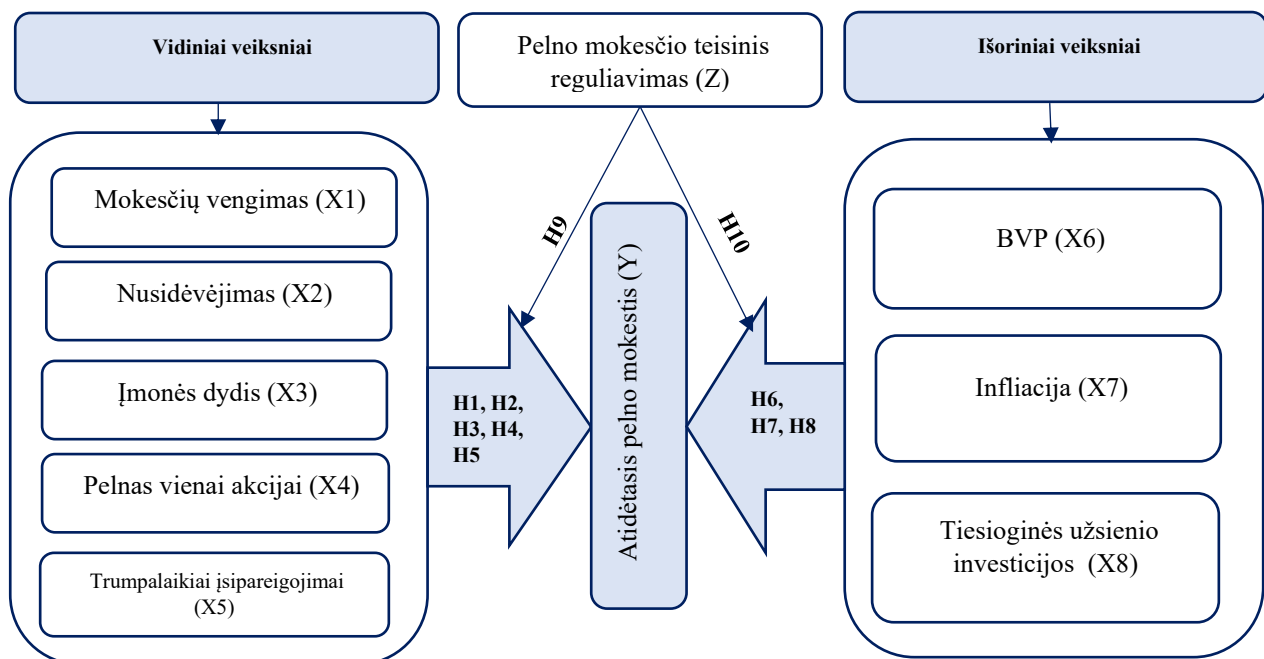
Kadangi išanalizavus mokslinę literatūrą, galima daryti prielaidą, kad nėra lengva atsakyti į klausimą, kurie veiksniai įtakoja atidėtąjį pelno mokestį. Tuo tikslu buvo pasirinkta ši analizė, kuri socialinių mokslų tyrimuose yra viena iš visame pasaulyje tinkamiausių metodų, siekiant analizuoti ir nustatyti dviejų ar daugiau kintamųjų ryšį ir išreikšti kintamuosius matematine lygtimi, kuri reikalinga prognozėms (Algamil, 2020, kaip cituoja Ajibade, Ademola ir Otitolaiye, 2021).

3. Trečiame etape, siekiant nustatyti, ar nepriklausomo kintamojo ir priklausomo kintamojo ryšys keičiasi priklausomai nuo moderuojančio kintamojo vertės – pelno mokesčio teisinio reglamentavimo kategorijos, buvo pasirinkta *moderacinė analizė*. Pagrindinis moderavimo analizės tikslas – matuoti ir testuoti nepriklausomo kintamojo skirtingą poveikį priklausomam kintamajam kaip moderatoriaus funkciją (Baron, Kenny, 1986, kaip cituoja Memon ir kt. 2019). Remianti Gardner, ir kt. (2017), kaip cituoja Memon ir kt. (2019) moderatorius gali, sustiprinti, susilpninti arba pakeisti egzistuojantį ryšį.

Apibendrinant tyrimo metodus buvo parengtas konceptualusis tyrimo modelis, kuriuo remiantis buvo atliktas tyrimas. (10 paveikslas).

10 paveikslas

Tyrimo konceptualusis modelis

Šaltinis: sudaryta autorės.

Modelio tinkamumas. Koreliacija buvo pirmasis regresijos etapas, kurio metu buvo įvertintas, koks yra ryšio stiprumas tarp kintamųjų. Išrinkus priklausomą ir nepriklausomus kintamuosius, buvo apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, kurio ryšio stiprumo reikšmė buvo vertinama intervale -1 iki +1. Reikšmės nuo 0 iki 1 parodė teigiamą koreliacijos koeficientą, kas reiškė jog didėjant ar mažėjant vienam kintamajam, kitas taip pat didėjo arba mažėjo, o reikšmėms nuo 0 iki -1 – neigiamas, atvirkštinis ryšys. Remiantis Čekanavičiumi ir Murausku (2014), ryšio stiprumas buvo vertinamas pagal šias reikšmes, kurios nurodytos 7 - oje lentelėje.

7 lentelė

Ryšio stiprumo interpretacija

Koeficiento ribos	Interpretacija
$0,0 < r \leq 0,3$	Silpnas ryšys
$0,3 < r \leq 0,5$	Vidutinis ryšys
$0,5 < r \leq 0,7$	Pastebimas ryšys
$0,7 < r \leq 0,9$	Stiprus ryšys
$0,9 < r \leq 1,0$	labai stiprus ryšys

Šaltinis: Čekanavičius ir Murauskas, 2014.

Lentelėje pateikti ryšio stiprumo duomenys rodo, kad kuo gauta reikšmė yra didesnė, tuo tarp kintamųjų tarpusavio ryšys yra stipresnis. Ryšio stiprumui nustatyti buvo skaičiuojamas Pearsono koeficientas tam, kad būtų galima nustatyti, ar tarp kintamųjų ryšiai yra patikimi ir reikšmingi. Pearsono koreliacijos koeficientas skaičiuojamas pagal šią formulę:

$$r = \frac{n \cdot \sum xy - \sum x \cdot \sum y}{\sqrt{n \cdot \sum x^2 - (\sum x)^2} \cdot \sqrt{n \cdot \sum y^2 - (\sum y)^2}} \quad (1)$$

čia: r – koreliacijos koeficientas; n – imties dydis; x – priklausomasis kintamasis; y – nepriklausomasis kintamasis.

Apskaičiavus koreliacinio koeficiento reikšmę, jo reikšmingumui įvertinti buvo naudojama Stjudento kriterijaus funkcija, kuri buvo lyginama su stebimąja kriterijaus reikšme. Jei $t_{st} \geq t_{kr}$, tai buvo daroma išvada, kad koreliacijos koeficientas reikšmingas ir yra stochastinis ryšys, kuris pasireiškia kaip priklausomybė tarp atsitiktinių dydžių taip, jog vieno dydžio pokytis veikia kito dydžio pasiskirstymą. Kai gauta reikšmė buvo didesnė – rezultatai buvo naudojami tolimesniame tyrime, nes buvo laikoma, kad koreliacinis ryšys yra stochastinis ir koreliacijos koeficientas reikšmingas. Apskaičiavus koreliacijos koeficientą, buvo vertinamas determinacijos koeficientas (Čekanavičius ir Murauskas, 2014).

Regresinė lygtis buvo vertinama skaičiuojant determinacijos koeficientą R kvadratu, kuris parodė veiksmų įtaką atidėtojam pelno mokesčiui. Šio modelio tinkamumas buvo grindžiamas didesne koeficiento reikšme: modelis labiau tinkamas, kuo koeficiento reikšmė buvo didesnė ($R^2 \geq 0,20$). Tai svarbiausia tiesinės regresijos modelio tikimo duomenims charakteristika, ji padeda geriau suvokti, kiek Y elgesio paaiškina kintamųjų elgesys. Determinacijos koeficientas įgyja reikšmes iš intervalo $[0, 1]$. Kuo reikšmė didesnė tuo modelis geriau tinka duomenims (Čekanavičius ir Murauskas, 2014).

Kai rodiklis yra mažesnės reikšmės, regresijos modelio taikymas tampa abejotinu. Todėl reikalingas patikrinimas, ar priklausomi ir nepriklausomi kintamieji nėra multikolinearūs, t.y. ar tarp jų nėra stipriai koreliuojančių. Visų t kriterijų $p < 0,05$ padėjo nuspręsti, ar atitinkamas regresorius turėjo būti šalinamas iš modelio. Kai atitinkamo kriterijaus p reikšmė buvo $< 0,05$, nuspręsta, kad regresorius yra statistiškai reikšmingas ir jis modelyje buvo paliktas. Kai p reikšmė $\geq 0,05$, tai regresorius yra statistiškai nereikšmingas ir modelyje regresorius nebuvo paliktas, nebent pasitaikė ypatingas atvejis (Čekanavičius ir Murauskas, 2014).

Tokiu atveju buvo skaičiuojamas dispersijos mažėjimo rodiklis VIF (angl. Variance Inflation Factor), kuris nustatomas pagal 2 formulę. VIF skaičiuojamas kiekvienam regresoriui. Multikolinearumas yra, kaip $VIF > 4$.

$$VIF = (1) / (1 - R^2) \quad (2)$$

Pagal ANOVA $p < 0,05$, buvo nuspręsta, ar modelis buvo tinkamas (Čekanavičius ir Murauskas, 2014).

Sudarytas tyrimo modelis buvo aprašomas.

Kintamųjų pasirinkimas. Tyrime kaip priklausomas kintamasis buvo pasirinktas atidėtojo pelno mokesčio koeficientas, kuris išreiškiamas kaip atidėtojo pelno mokesčio sąnaudų/(-pajamų) ir to laikotarpio įmonės uždirbtų pajamų santykis. Šis koeficientas parodo, kokią dalį įmonės pajamų sudaro atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos/(-pajamos), kurios tiesiogiai įtakoja to laikotarpio grynojo pelno dydį. Neigiamas koeficientas identifikuoja atidėtojo pelno mokesčio pajamas, teigiamas – sąnaudas.

Pagrindiniai sprendimai, kurie lėmė analizuoti ryšius tarp atidėtojo pelno mokesčio ir mokesčių vengimo, ilgalaikio turto nusidėvėjimo, įmonės dydžio, pelno vienai akcijai, trumpalaikių įsipareigojimų, BVP, infliacijos bei tiesioginių užsienio investicijų:

- *Mokesčių vengimas (X1)* apibūdinamas kaip mokesčių planavimo forma ir būdas išvengti mokesčių, nukreipiant juos į sandorius, kurie nėra apmokestinami (Pohan, 2018 kaip cituoja Lim, 2023). Be to, santykinis finansinės apskaitos ir mokesčių nepriklausomumas leidžia bendrovėms išpūsti savo pelną kapitalo rinkoms ir tuo pat metu sumažinti mokesčių institucijoms deklaruojamą pelną (Desai, 2005 ir Whitaker, 2005; Atwood ir kt. 2012 kaip cituoja Procházka ir Molín, 2015; Wilson, 2009; ir kt. kaip cituoja Mao, Wu, 2019). Remiantis tuo, kad sumažėjusi finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo atitiktis, didina mokestinių reikalavimų nesilaikymą, šiame empiriniame tyrime mokesčių vengimo rodikliui įvertinti buvo naudojama formulė, kuri apskaičiuoja kiek įmonė moka mokesčių, palyginus su jos pelnu prieš mokesčius. Mažesnė šio rodiklio reikšmė, identifikuoja didesnę mokesčių vengimo lygį. Atliekant tyrimą buvo siekiama nustatyti, kokią įtaką mokesčių vengimas turi atidėtojo pelno mokesčio dydžiui. Remiantis mokslinės literatūros analize buvo suformuluota hipotezė:

H1: *Mokesčių vengimo koeficiento didėjimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.*

- *Nusidėvėjimas (X2)* naudojamas nustatant apmokestinamąjį pelną dažnai skiriasi nuo to, kuris naudojamas nustatant apskaitinį pelną pagal TFAS (Nerudova, 2011, Kamarauskaite ir kt., 2016). Tuo tikslu tyrimui buvo pasirinktas nusidėvėjimo kintamasis. Priklausomai nuo įmonės veiklos pobūdžio ilgalaikis materialusis turtas gali būti labai įvairus, o naudojant šį nusidėvėjimo rodiklį galima atlikti palyginimus konkrečioje įmonėje per ilgesnį laikotarpį arba palyginti giminingų įmonių duomenimis (Mackevičius, 2009). Tuo tikslu tyrimui buvo pasirinktas nusidėvėjimo koeficientas, kuris padėjo įvertinti, kiek nusidėvėjimo lygis daro įtakos atidėtojo pelno mokesčio dydžiui. Remiantis mokslinės literatūros analize buvo suformuluota hipotezė:

H2: *Ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficiento didėjimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.*

- *Įmonės dydis (X3)* – Didelės tarptautinės įmonės paprastai vykdo sudėtingas operacijas, kurios gali sukurti daugiau laikinųjų skirtumų tarp finansinės ir mokestinės apskaitos (Pauch, Goyke, 2020). Taip pat, didelėse įmonėse laikinuosius skirtumus gana sunku tiksliai įvertinti dėl sudėtingų verslo operacijų. Todėl iššūkiai, susiję su šių skirtumų matavimu, gali įtakoti atidėtojo pelno mokesčio dydį (Campa ir kt., 2023). Be to, tokios įmonės dažnai turi daugiau išteklių, leidžiančių įgyvendinti pelno valdymo strategijas (Hsu, Liu, 2023). Remiantis tuo galima daryti prielaidą, kad įmonės dydis

– vienas iš kintamųjų, kuris gali daryti įtaką atidėtajam pelno mokesčiui. Norint įvertinti tiriamos įmonės dydį ir jos dydžio poveikį atidėtajam pelnui, šiame empiriniame tyrime buvo pasirinktas viso turto natūrinio logaritmo metodas kaip įmonės dydžio įvertinimo rodiklis. Remiantis mokslinės literatūros analize buvo suformuluota hipotezė:

H3: *Įmonės dydis daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.*

- *Pelningumas (X4)* – finansinės ir mokestinės apskaitos atskiras teisinis reguliavimas leidžia įmonėms padidinti pelną kapitalo rinkoms (Desai, 2005; Whitaker, 2005 kaip cituoja Procházka, Molín, 2015). Toks pelno valdymas gali sukurti reikšmingus laikinuosius skirtumus tarp apskaitinio ir apmokestinamojo pelno, kurie prisideda prie didesnio atidėtojo pelno mokesčio dydžio (Görlitz, Dobler, 2023). Šiame empiriniame tyrime pelningumui matuoti buvo naudojama įmonių konsoliduotose finansinėse ataskaitose pateikti pelno tenkančio vienai akcijai rodikliai, siekiant nustatyti pelningumo poveikį atidėtojo pelno mokesčio dydžiui. Remiantis mokslinės literatūros analize buvo suformuluota hipotezė:

H4: *Įmonės pelningumo didėjimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.*

- *Trumpalaikių įsipareigojimų koeficientas (X5)* – rodiklis, kuris rodo, kokia įmonės turto dalis finansuojama trumpalaikiais įsipareigojimais. Kuo žemesnis šis koeficientas, tuo geresnė įmonės finansinė būklė. Manoma, kad įmonės vadovybė turėtų susirūpinti, kai šis koeficientas tampa didesnis negu 0,5-0,6 (Mackevičius, 2009). Kitas svarbus niuansas, kad TFAS leidžia pripažinti atidėjinius esant tam tikroms sąlygoms tačiau daugelyje šalių jiems taikomos specialios mokesčių taisyklės arba atidėjiniai apskritai gali būti nepripažįstami mokesčių tikslais (Nerudova, 2011, Kamarauskaitė ir kt. 2016), tai gali paskatinti įmones, kurios turi aukštą likvidumo lygį, ieškoti teisėtų būdų manipuliuoti finansiniais rezultatais. Galimybė paveikti galutinį finansinį rezultatą atsiranda ir dėl to, kad kai kurie balanso straipsniai (pvz., atidėjiniai) nustatomi remiantis prognozėmis ir įvertinimais. Įmonės, nepaisant nacionalinių ar tarptautinių apskaitos taisyklių taikymo, turi tam tikrą sprendimų laisvę pasirinkdamos vertinimo metodus (Michalczyk, 2012 kaip cituoja Pauch, Goyke, 2020). Šiame empiriniame tyrime trumpalaikių įsipareigojimų koeficientas buvo naudojamas siekiant nustatyti kaip trumpalaikių įsipareigojimų dinamika veikia atidėtajį pelno mokestį. Todėl remiantis literatūros analize buvo suformuluota hipotezė:

H5: *Trumpalaikių įsipareigojimų koeficiento didėjimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.*

- *BVP (X6)* – šalies ekonominės padėties rodiklis. Jis parodo bendrą visų pagamintų prekių ir paslaugų vertę, atėmus prekių ir paslaugų vertę, kurios buvo sunaudotos tarpiniui vartojimui. Analizuojant BVP vienam gyventojui, galima palyginti absoliučiu dydžiu labai besiskiriančias ekonomikas. („Eurostat“, žiūrėta 2025.01.12). Remiantis „Eurostat“ duomenimis, šalys, kuriose yra aukštesnis BVP, atitinkamai yra įteisinusios aukštesnius pelno mokesčio tarifus. Taip pat, remiantis Mao, Wu (2019) tyrimu, aukštesnis BVP yra reikšmingai susijęs su aukštesnėmis pajamų mokesčio pajamomis. Todėl buvo tikslinga formuluoti hipotezę ir ją iširti kaip BVP (t.y. aukštesnis šalies išsivystymo lygis) įtakoją atidėtojo pelno mokesčio dydį įmonių finansinėse ataskaitose:

H6: *BVP augimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.*

- *Infliacija (X7)* – šiame tyrime naudojama infliacija, matuojama vartotojų kainų indeksu (toliau VKI), kuris parodo makroekonomikos situaciją. VKI apibrėžiama kaip prekių ir paslaugų, kurias namų ūkiai perka vartojimui, kainų pokyčiai. Jie naudojami įvairiais tikslais, tarp jų ir indeksuojant komercines sutartis bei darbo užmokestį (Eurostat, 2024). Infliacijos lygis yra vienas iš veiksnių, darančių įtaką mokesčių pajamoms (Mao, Wu, 2019). Šiame empiriniame tyrime VKI rodiklis pasirinktas, siekiant įvertinti infliacijos įtaką atidėtojo mokesčio dydžiui, todėl buvo suformuluota hipotezė:

H7: *Infliacijos didėjimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.*

- *Tiesioginės užsienio investicijos (X8)* lengviau pasiekia tas valstybes, kuriose taikoma stabili, nesunkiai suprantama, mažai biurokratizuota ir nedidelių tarifų apmokestinimo politika. Tiesioginės užsienio investicijos pritraukia kapitalą, investicijų finansavimą, daro įtaką technologijų, mokslo, kapitalo, regiono plėtrai, skatina konkurencijos augimą (Danilevičienė ir Lukšytė, 2017). Didesnis investicijų lygis didina kapitalo prieaugį, o kartu ir mokestines pajamas (Mao, Wu, 2019). Nors investavimą gali apsunkinti laikinieji skirtumai, nulemti finansinės apskaitos ir pelno mokesčio taisyklių neatitikimų (Abela ir kt, 2009, kaip cituoja Endrijaitis, 2022). Todėl tikslinga iširti kaip tiesioginės užsienio investicijos veikia atidėtojo pelno mokesčio dydį įmonių finansinėse ataskaitose. Remiantis tuo buvo suformuluota hipotezė:

H8: Tiesioginių užsienio investicijų augimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.

- *Pelno mokesčio teisinis reguliavimas (Z).* Pagal reikalingų mokestinių koregavimų skaičių Procházka ir Molín (2015) visas ES šalis sugrupavo į tris pogrupius: a) mažas koregavimų skaičius, kuris lemia didelį atitikimą tarp finansinės ir mokestinės apskaitos; b) vidutinis koregavimų skaičius, kuris lemia vidutinį atitikimą; ir c) didelis koregavimų skaičius, kuris lemia mažą atitikimą tarp finansinės ir mokestinės apskaitos. Todėl šiame tyrime pelno mokesčio teisinis reguliavimas laikomas moderatoriumi, kuris gali susitirpinti, susilpninti arba pakeisti ryšį tarp nepriklausomų kintamųjų ir priklausomo kintamojo. Remiantis Procházka ir Molín (2015) atliktu moksliniu tyrimu (1 lentelė), kiekvienai ES šaliai buvo atitinkamai priskirtas skaitinis kategorinis įvertinimas: 1 – mažas koregavimų skaičius, 2 – vidutinis ir 3 – didelis, siekiant nustatyti, ar pelno mokesčio teisinis reguliavimas atlieka moderatoriaus vaidmenį ryšyje tarp išorinių bei vidinių veiksnių ir atidėtojo pelno mokesčio. Todėl buvo iškeltos šios hipotezės, siekiant jas empiriškai ištirti kitame darbo etape:

H9: Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp modelyje likusių reikšmingų vidinių nepriklausomų kintamųjų ir atidėtojo pelno mokesčio.

H10: Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp modelyje likusių reikšmingų išorinių nepriklausomų kintamųjų ir atidėtojo pelno mokesčio.

8 lentelė

Kintamieji, kurie naudojami tyrime

Kintamasis	Kintamojo tipas	Trumpi nys	Šaltinis	Apskaičiavimas
Atidėtasis pelno mokestis (Y)	Priklausomas kintamasis	DTE		$\frac{\text{atidėtųjų mokesčių sąnaudos}}{\text{pajamos}}$

8 lentelės tęsinys.

Kintamasis	Kintamojo tipas	Trumpiniai	Šaltinis	Apskaičiavimas
Mokesčių vengimas (X1)	Nepriklausomi kintamieji – vidiniai veiksniai	TA	Pohan (2018); Hanlon ir Heitzman (2010) kaip cituoja Lim (2023); Mao, Wu (2019).	<u><i>bendros mokesčių sąnaudos pelnas prieš apmokestinimą</i></u>
Nusidėvėjimas (X2)		ITN	Mackevičius (2009); Nerudova (2011).	<u><i>nusidėvėjimo suma IT turtas</i></u>
Įmonės dydis (X3)		ID	Hery (2017) kaip cituoja Lim (2023).	<i>Natūrinis viso turto logaritmas</i>
Pelningumas (X4)		EPS	Mackevičius (2009); Procházka, Molín (2015).	pelno tenkančio vienai akcijai rodikliai
Trumpalaikiai įsiskolinimai (X5)		TI	Mackevičius (2009); Nerudova, (2011).	<u><i>trumpalaikiai įsipareigojimai turtas iš viso</i></u>
BVP (X6)	Nepriklausomi kintamieji – išoriniai veiksniai	BVP	„Eurostat“; Mao, Wu (2019).	BVP vienam gyventojui, rinkos esamomis kainomis, EUR, kiekvienai šaliai atskirai.
Infliacija (X7)		VKI	Mao, Wu (2019).	ES šalių vartotojų kainų indeksai.
Tiesioginės užsienio investicijos (X8)		TUI	Mao, Wu, (2019); Abela ir kt. (2009) kaip cituoja Endrijaitis (2022).	% nuo BVP, kiekvienai šaliai atskirai.
Pelno mokesčio teisinis reguliavimas (Z)	Moderatorius	PM	Procházka ir Molín (2015).	Skaitinis įvertinimas: 1 – mažas, 2 – vidutinis, 3 – didelis.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis lentelėje pateiktais šaltiniais.

Duomenų rinkimas ir analizė. Tyrimui reikalingi finansiniai duomenys buvo renkami ir sisteminami iš duomenų bazės „Bloomberg“, o trūkstami duomenys – iš įmonių internetinių svetainių. Išorinius veiksnius atspindintys makroekonominiai rodikliai buvo renkami iš „Eurostat“. Tyrimas buvo atliekamas naudojant rodiklių dinamikos, taip pat koreliacinę – regresinę analizę, siekiant ištirti statistinį ryšį (stiprumą ir kryptį) tarp atidėtojo pelno mokesčio ir nepriklausomų kintamųjų. Koreliacinė regresinė analizė buvo atliekama duomenis apdorojant IBM SPSS statistinės analizės programa. Moderacinei analizei atlikti naudojama Andrew F. Hayes įskiepis (PROCESS) v. 4.2, aprašomajai statistikai buvo naudojama MS Excel.

Tyrimo imtis buvo sudaryta tikslinės atrankos būdu, siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą:

1. Įmonės turi priklausyti ekonominiam sektoriui, kuris yra reikšmingas ekonomikai bei turi aukštą atitikimą TFAS reikalavimams, siekiant kuo tiksliau įvertinti vidinių bei išorinių veiksnių įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui;
2. Siekiant įmonių rezultatus palyginti tarpusavyje, konsoliduotos finansinės ataskaitos turi būti parengtos pagal TFAS;
3. Įmonė turi veikti ES ir būti įtraukta į bent vieną iš 27 Europos sąjungos šalių vertybinių popierių biržą laikotarpiu 2019-2023, tam, kad finansiniai duomenys būtų viešai paskelbti kapitalo rinkoms bei finansiniai duomenys būtų lengvai prieinami. 2024 metai neįtraukiami į tyrimą, kadangi tyrimas buvo atliekamas remiantis įmonių konsoliduotomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis, o tyrimo laikotarpyje 2024 metų ataskaitos, dar nebuvo prieinamos.

Tyrimo tikslais visos į tyrimo imtį patekusios įmonės buvo sugrupuotos į 3 kategorijas remiantis Procházka ir Molín (2015) atliktu moksliniu tyrimu: 1. mažas koregavimų skaičius, kuris lemia didelį atitikimą tarp finansinės ir mokestinės apskaitos; 2. vidutinis koregavimų skaičius, kuris lemia vidutinį atitikimą ir 3. didelis koregavimų skaičius, kuris lemia mažą atitikimą.

Rezultatų interpretacija, išvadų bei priimamų sprendimų pagrindimas. Remiantis statistine duomenų analize, gauti rezultatai buvo sisteminami, apibendrinami, interpretuojami, daromos apibendrinančios išvados. Pagal šią tyrimo metodiką gauti rezultatai pateikti kitame poskyryje.

3. ES ŠALIŲ ATSINAUJINANČIOS ELEKTROS ENERGIJOS GAMYBOS ĮMONIŲ ATIDĖTOJO PENO MOKESČIO DYDĮ ĮTAKOJANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖS REZULTATAI

3.1 Ekonominio sektoriaus ir įmonių atranka

Pasaulinėje ekonomikoje atsinaujinančios elektros energijos gamybos sektorius vaidina reikšmingą vaidmenį. Tarptautinės energetikos agentūra (TEA) 2024 m. balandžio mėn. paskelbė atskirų šalių ir sektorių analizę, kuri parodė, kad 2023 m. švari energija pasaulio ekonomiką papildė apie 320 mlrd. dolerių. Tai sudaro 10 proc. pasaulio BVP augimo, tai yra daugiau nei 2023 m. pasaulio aviacijos ir kosmoso pramonės sukurta vertė arba Čekijos Respublikos dydžio ekonomikos pridėtinė vertė. Toje pačioje ataskaitoje skelbiama, kad 2023 metais Europos Sąjungoje švarios energijos dalis sudarė beveik trečdalį BVP augimo (TEA, 2024). „Eurostat“ (2024) duomenimis 2023 metais atsinaujinančioji energija sudarė 24,5% ES suvartojamos energijos (2022 m. 23,0%), tai yra 1,5 procentiniu punktu daugiau nei 2022 m. ir beveik 3 kartus daugiau lyginant su 2004 m. (9,6%). Tarp ES šalių daugiau nei 75% 2023 m. suvartotos elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių pagaminta: Austrijoje (87,8%), Švedijoje (87,5%) ir Danijoje (79,4%). Daug elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių taip pat suvartota Portugalijoje (63,0%), Kroatijoje (58,8%), Ispanijoje (56,9%), Latvijoje (54,3%) ir Suomijoje (52,4%), tai sudaro daugiau nei pusę suvartotos elektros energijos. Elektros energijos dalis iš atsinaujinančių išteklių mažesnė nei 20% buvo tik: Maltoje (10,7%), Čekijoje (16,4%), Liuksemburge (18,0%) ir Vengrijoje (19,5%) („Eurostat“, 2024). Šio sektoriaus vaidmuo ekonomikoje ir toliau augs, nes vadovaujantis ES direktyva 2023/2413 „*dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją*“, atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį ES bendrajame galutiniame energijos suvartojime siekiama padidinti beveik 20 procentinių punktų iki 2030 metų. Taip pat, įvairios valstybės paskatos ir dotacijos, tarifų skirtumai ir mokesčių kreditai suteikiami šiame sektoriuje veikiančioms įmonėms rodo šio sektoriaus strateginę reikšmę (David, 2023).

Remiantis Dragomir, Gorgan, Calu ir Dumitru (2022) bei David (2023) buvo išskirti TFAS, kurie yra aktualūs atsinaujinančios energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms:

36-asis TAS Turto vertės sumažėjimas aktualus nes, atsinaujinančios energijos projektai, ypač susiję su vėjo ir saulės energija, jautrūs rinkos sąlygų pokyčiams, reguliavimo rizikai ar technologinėms problemoms.

37-asis TAS Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir neapibrėžtasis turtas aktualus nes, atsinaujinančios energijos projektams, ypač hidroelektrinėms, svarbūs įsipareigojimai dėl infrastruktūros išmontavimo ar aplinkos atkūrimo.

38-asis TAS Nematerialusis turtas svarbus nes moksliniai tyrimai ir plėtra atsinaujinančios energijos sektoriuje dažnai siejami su naujomis technologijomis, pvz., plūduriuojančiais vėjo turbinomis ar žalią vandenių gamyba. Šių išlaidų tinkamas kapitalizavimas pagal 38-ąjį TAS leidžia įmonėms tiksliai atspindėti investicijas į technologinę pažangą.

2-asis TAS Atsargos apibrėžia žaliuosius sertifikatus kaip atsargas, jei jie dar nepanaudoti įsipareigojimams vykdyti.

9-asis TFAS Finansinės priemonė aktualus nes žaliosios obligacijos yra pagrindinis atsinaujinančios energijos projektų finansavimo įrankis.

16-asis TFAS Nuoma. Elektros pirkimo sutartys yra kritinis atsinaujinančios energijos sektoriaus elementas. Pagal 16-ąjį TFAS šios sutartys gali būti apskaitomos kaip nuoma.

3-asis TFAS Verslo jungimai aktualu nes atsinaujinančios energijos įmonės dažnai įsigyja kitas įmones ar projektus, kad padidintų savo pajėgumus.

10-asis TFAS Konsoliduotosios finansinės ataskaitos aktualus nes atsinaujinančios energijos įmonės dažnai veikia per tarptautines dukterines įmones, todėl konsoliduotos ataskaitos užtikrina tinkamą grupės rezultatų atspindėjimą.

28-asis TAS Investicijos į asocijuotąsias įmones ir bendrąsias įmones aktualu, nes atsinaujinančios energijos projektai dažnai vystomi kartu su kitais partneriais. Šis standartas svarbus vertinant investicijas į bendrąsias įmones.

15-asis TFAS Pajamos pagal sutartis su klientais taip pat yra aktualus ilgalaikėms sutartims, tokioms kaip elektros pirkimo - pardavimo sutartims apskaityti.

Remiantis tuo, kad atsinaujinančios elektros gamybos sektorius pasižymi aukštu atitikimu TFAS reikalavimams (Dragomir ir kt., 2022; David, 2023), buvo padaryta prielaida, kad šio sektoriaus įmonės yra tinkamos analizuoti numatytam tyrimo tikslui pasiekti. Todėl kitame tyrimo žingsnyje, buvo siekiama identifikuoti Europos Sąjungoje veikiančias elektros gamybos įmones, kurios gamina elektros energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių. Įmonių atranka buvo vykdoma pagal iš anksto numatytus kriterijus, remiantis viešai prieinama informacija.

Įmonių atrankai buvo naudojamas internetinis puslapis **stockanalysis.com**, kuriame pateikiama informacija apie daugiau nei 100 tūkst. akcijų ir fondų. Siekiant įtraukti kuo daugiau ES elektros gamybos įmonių, buvo peržiūrėta 27-iose ES vertybinių popierių biržose listinguojamų įmonių sąrašai (2 priedas) ir atrinktos įmonės remiantis šiais kriterijais:

1. Tyrimui buvo pasirinktos visos įmonės, priskirtos vienai iš žemiau išvardintų verslo kategorijų („Industry“):
 - Komunalinės paslaugos – diversifikuotos (*angl. Utilities – Diversified*);
 - Komunalinės paslaugos – nepriklausomi elektros energijos gamintojai (*angl. Utilities – Independent Power Producers*);
 - Reguliuojamos elektros energijos tiekimo įmonės (*angl. Utilities – Regulated Electric*);
 - Komunalinės paslaugos – atsinaujinančioji energija (*angl. Utilities – Renewable*);
 - Kogeneracines paslaugas ir mažieji elektros energijos gamintojai (*angl. Cogeneration Services and Small Power Producers*);
 - Elektros ir kitų paslaugų derinys (*angl. Electric and Other Services Combined*);
 - Elektros paslaugos (*angl. Electric Services*).
2. Vėliau buvo atlikta įmonių veiklos profilio analizė skiltyje „*Profile*“, siekiant išsigryninti įmonių veiklos profilį ir elektros gamybai naudojamus energijos išteklius (3 priedas, įmonių sąrašas).
3. Pagal naudojamus išteklius, elektros energijos gamybai, atrinktos įmonės buvo suskirstytos į dvi grupes:
 - *Pure Renewable* – įmonės, kurios gamina elektros energiją tik iš atsinaujinančių energijos šaltinių, tokių kaip saulė, vėjas, vanduo ir panašiai.
 - *Renewables + Conventional* – įmonės, kurios kombinuoja atsinaujinančius išteklius su tradiciniais energijos šaltiniais, tokiais kaip dujos, anglis ar netgi atominė energija (9 lentelė). 15% (3 įmonės) iš jų, remiantis viešai prieinama informacija > nei 80% visos gaminamos elektros energijos gamina iš atsinaujinančių išteklių, 20% iš jų (4 įmonės) – nuo 30% iki 70%, likusi dalis įmonių tikslios dalies nenurodo, tačiau visos jos skelbia, kad aktyviai investuoja į atsinaujinančią elektros gamybą (3 priedas). Todėl visos šios kategorijos įmonės buvo įtrauktos į tyrimo imtį, siekiant padidinti tyrimo duomenų apimtį.

9 lentelė

Įmonės pagal veiklos pobūdį

Veiklos pobūdis	Įmonių skaičius
Pure renewable (tik atsinaujinantys energijos šaltiniai)	31
Renewables + Conventional (Atsinaujinantys ir įprastiniai/tradiciniai energijos šaltiniai)	20
Iš viso:	51

Šaltinis: sudaryta autorės, remianti stockanalysis.com duomenimis.

Iš viso buvo atrinkta 51 įmonė (3 priedas), atitinkanti aukščiau išvardintus kriterijus. Šis atrankos procesas padėjo užtikrinti, kad į tyrimą būtų įtrauktos ES veikiančios listinguojamos įmonės, kurios užsiima elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių.

4. Įmonės buvo sugrupuotos pagal šalis, remiantis „Profile“ skiltyje pateikta informacija apie įmonių būstines (*angl. headquarter*).
5. Atrinktų įmonių finansiniai duomenys buvo renkami iš „**Bloomberg**“ duomenų bazės, naudojant **FA** – (Financial Analysis) funkciją.

10 lentelė

Tyrimo eilučių atrankos kriterijai

Nr.	Aprašymas	Skaičius
1.	Elektros gamybos įmonės listinguotos ES vertybinių popierių biržose, periodu 2019-2023.	51
2.	„Bloomberg“ ataskaitose nepakako duomenų	-24
3.	Tyrimo imtis:	27
4.	Tyrimo stebėjimo eilutės (27x5m.)	135

Šaltinis: sudaryta autorės

Peržiūrėjus visų įmonių finansinių ataskaitų duomenis, buvo pastebėta, kad 24-ių iš jų duomenys yra nepakankami, kad būtų galima juos įtraukti į atliekamą analizę (10 lentelė). Todėl galutinę tyrimo imtį sudaro 27-ių įmonių, 2019 – 2023 metų finansiniai duomenys, kurie sudaro 135 tyrimo eilutes arba įmonių metus. 11 lentelėje pateikiamas tyrimo imties geografinis pasiskirstymas ir reikalingų koregavimų skaičius remiantis Procházka ir Molín (2015) straipsnyje pateiktu grupavimu.

11 lentelė

Tyrime dalyvavusių įmonių geografinis pasiskirstymas

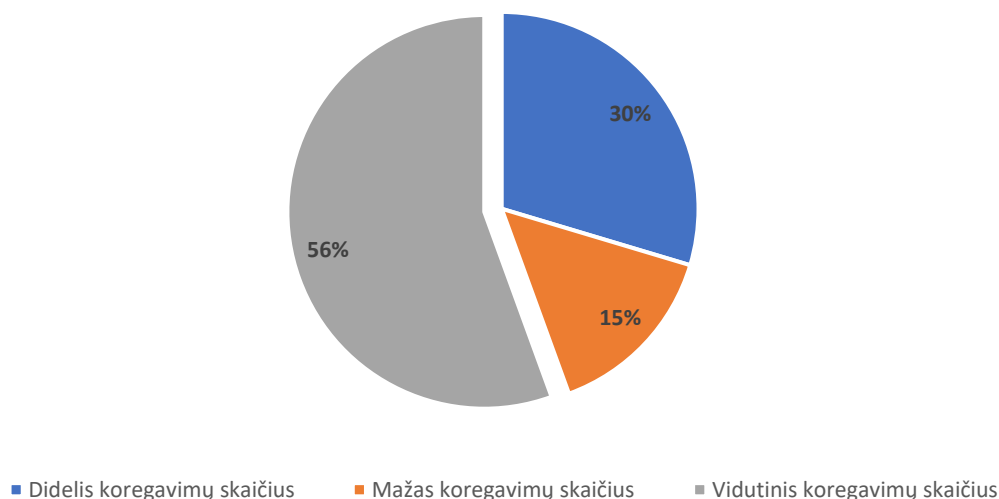
Šalis	Koregavimų skaičius	Įmonių skaičius	Šalis	Koregavimų skaičius	Įmonių skaičius
1.Austrija	Mažas	1	8.Lenkija	Vidutinis	5
2.Belgija	Mažas	1	9.Lietuva	Didelis	1
3.Čekija	Didelis	1	10.Prancūzija	Didelis	1
4.Danija	Mažas	1	11.Suomija	Vidutinis	1
5.Graikija	Vidutinis	1	12.Švedija	Vidutinis	1
6.Portugalija	Didelis	1	13.Vengrija	Mažas	1
7.Italija	Vidutinis	7	14.Vokietija	Didelis	4
			Iš viso:		27

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis tyrimo duomenimis ir Procházka ir Molín (2015).

Remiantis 11 lentele, tyrimo duomenys buvo sudaryti iš 14-oje skirtingų ES jurisdikcijų veikiančių ūkio vienetų konsoliduotų finansinių ataskaitų rodiklių. Visos nagrinėjamos įmonės buvo suskirstytos į grupes, atspindinčias reikiamų atliktų koregavimų skaičių, remiantis Procházka ir Molín (2015) atliktu tyrimu. Atitinkamai, visos tyrime dalyvaujančios elektros gamybos įmonės buvo sugrupuotos į 3 pelno mokesčio teisinio reglamentavimo kategorijas: 1. mažas koregavimų skaičius, kuris lemia didelį atitikimą tarp finansinės ir mokestinės apskaitos; 2. vidutinis koregavimų skaičius, kuris lemia vidutinį atitikimą ir 3. didelis koregavimų skaičius, kuris lemia mažą atitikimą tarp finansinės ir mokestinės apskaitos (11 paveikslas).

11 paveikslas

Tyrimo eilučių pasiskirstymas pagal koregavimų skaičių, reikalingą apskaičiuoti apmokestinamąjį pelną remiantis Procházka ir Molín (2015) grupavimu

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis šiuo kriterijumi 15% į tyrimą įtrauktų įmonių atstovauja stiprų ryšį tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, 30% – silpną ryšį, kadangi reikia atlikti didelį koregavimų skaičių, norint apskaitinį pelną perskaičiuoti į apmokestinamąjį, ir didžioji dalis, net 56% tyrimo imties atstovauja vidutinio stiprumo ryšį, tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, remiantis Procházka ir Molín (2015) tyrime aprašytu grupavimu.

3.2 Kintamųjų dinamika tiriamoje imtyje

Atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos (pajamos). Pagrindinis šio tyrimo objektas – atidėtojo pelno mokesčio ir pajamų santykis, apskaičiuotas remiantis įmonių konsoliduotose finansinėse

ataskaitose pateiktais duomenimis. Teigiamas šio rodiklio ženklas rodo, kad įmonėje susidarė atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos, neigiamas – atidėtojo pelno mokesčio pajamos. Tiriamojoje imtyje pasiskirstymas tarp atidėtojo pelno mokesčio sąnaudų (44%) ir pajamų (56%) yra panašus. Tačiau 12 procentinių punktų daugiau įmonių savo konsoliduotose finansinėse ataskaitose pateikė atidėtojo pelno mokesčio pajamas. Tai gali reikšti, kad daugiau įmonių sąnaudos pagal apskaitos standartus buvo pripažintos anksčiau, nei pagal pelno mokesčio reikalavimus. Tuo pačiu tai gali reikšti, kad daugiau įmonių turėjo apskaitinį neigiamą veiklos rezultatą ir galėjo susimąžinti būsimųjų laikotarpių mokėtiną pelno mokestį.

Taip pat, tiek atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos, tiek atidėtojo pelno mokesčio pajamos yra pasiskirsčiusios visose trijose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose (12 lentelė).

12 lentelė

Atidėtojo pelno mokesčio pajamų ir sąnaudų pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose

Atidėtasis pelno mokestis	Mažas kor. sk.	Didelis kor. sk.	Vidutinis kor. sk.	Iš viso:
Atidėtojo pelno mokesčio pajamos	11%	25%	64%	56%
Atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos	20%	35%	45%	44%
Iš viso:	30%	15%	56%	100%

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis antriniais duomenimis iš duomenų bazės „Bloomberg“ ir Procházka, Molín (2015).

Atidėtasis pelno mokestis tiriamojoje imtyje yra pasiskirstęs gana plačiai: nuo 1 962 MEUR sąnaudų iki 2 714 MEUR pajamų pusėje. Remiantis Procházka ir Molín (2015) ES šalyse, kuriose yra aukštas atitikimas tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, atidėtojo pelno mokesčio dydžiai turėtų būti mažesni. Gauti tyrimo rezultatai tai patvirtina (13 lentelė). Tuo pačiu, tyrimo duomenys rodo, kad didžiausios atidėtojo pelno mokesčio sumos bei vidurkis (mean) yra šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra vidutinio stiprumo (13 lentelė). Šie rezultatai dalinai prieštarauja Procházka ir Molín (2015) teiginiui, kad didžiausi laikinieji skirtumai turėtų formuotis šalyse, kuriose yra silpnas ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos.

13 lentelė

Atidėtojo pelno mokesčio pajamų ir sąnaudų suma ir vidurkiai skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose

Teisinio pelno mokesčio reguliavimo kategorija	Atidėtasis pelno mok. MEUR	Vidurkiai
Didelis kor. sk. (silpnas ryšys)	762.36	19,06
Mažas kor. sk. (stiprus ryšys)	-356.08	-17,80
Vidutinis kor. sk. (vid. stiprumo ryšys)	-3 268.3	-43,58

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis antriniais duomenimis iš duomenų bazės „Bloomberg“ ir Procházka, Molín (2015).

Dažniausiai pasikartojantis dydis (moda) - 0,55 MEUR (4 priedas) yra sąlyginai arti nulio, kas rodo, kad dauguma įmonių pripažįsta pakankamai nedidelį atidėtąjį pelno mokestį. Gauti rezultatai sutampa su Vržina (2022) ir Meara ir kt. (2021) atliktų tyrimų išvadomis, kad atidėtojo pelno mokesčio straipsnis nėra reikšmingas dydis įmonių finansinėse ataskaitose. Tuo tarpu neigiamas vidurkis (mean) -21,20 MEUR rodo, kad daugumoje tiriamų įmonių per nagrinėjamą laikotarpį buvo mažinama mokestinė našta dėl laikinųjų skirtumų pripažinimo, kas galėjo lemti teigiamą įtaką įmonių grynam finansiniam rezultatui (Pauch ir Goyke, 2020).

Mokesčių vengimas. Iš 14-oje lentelėje pateiktos informacijos matome, kad mokesčio vengimo rodiklio pasiskirstymo intervalas yra pakankamai platus, nuo -35,18 iki 2,9, tai rodo, kad šio sektoriaus įmonės lanksčiai naudoja TFAS apibrėžtus apskaitos principus ir išnaudoja galimybes atskirti apskaitinį ir apmokestinamąjį pelną. 3% tyrime dalyvaujančių įmonių mokesčių vengimo koeficientas yra < -1 , tai reiškia, kad šios įmonės turėjo sąlyginiai mažą pelną prieš apmokestinimą ir didelę sumą atidėtojo pelno mokesčio pajamų, tai padėjo joms susimąžinti arba visiškai išvengti to laikotarpio mokėtino pelno mokesčio. Tuo tarpu, koeficiento reikšmė > 1 , rodo, kad atidėtojo pelno mokesčio sąnaudų dydis reikšmingai įtakojo bendrąsias mokesčių sąnaudas, kurios buvo aukštesnės, nei pelnas prieš apmokestinimą - tokių įmonių tiriamąjoje imtyje yra tik 2%. Visose kitose tyrimo eilutėse (96%) mokesčių vengimo koeficientas pasiskirstęs nuo -0,33 iki 0,88.

14 lentelė

Mokesčių vengimo rodiklio pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose

Teisinio pelno mokesčio reguliavimo kategorija	Minimalus mokesčių vengimo rodiklis	Maksimalus mokesčių vengimo rodiklis	Vidurkiai	Pokytis
Didelis kor. sk. (silpnas ryšys)	-7.141914191	1.332103321	0,035	8.474017512
Mažas kor. sk. (stiprus ryšys)	-0.060758954	0.614678899	0,175	0.675437854
Vidutinis kor. sk. (vid. stiprumo ryšys)	-35.18421053	2.899957429	-0,225	38.08416796

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis antriniais duomenimis iš duomenų bazės „Bloomberg“ ir Procházka, Molín (2015).

Mažiausiai šis rodiklis svyruoja šalyse, kuriose yra glaudus finansinės ir mokestinės apskaitos ryšys. Tai rodo, kad esant stipriam ryšiui tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo, įmonės turi mažiau galimybių manipuluoti apskaitiniu pelnu ir tokiu būdu, išoriniams finansinių ataskaitų vartotojams pateikti norimus rezultatus. Tai atitinka Procházka ir Molín (2015) grupavimą ir tuo pačiu pagrindžia, kad šių šalių pelno mokesčio teisinis reglamentavimas yra taip pat daugiau adaptuotas prie TFAS apibrėžtų principų. Tą galime matyti ir iš vidutinės vertės (mean) – 0,18, kuri yra artima pelno mokesčio tarifams Europos Sąjungoje. Be to, galime daryti prielaidą, kad gauti

tyrimo rezultatai patvirtina Hsu ir Liu (2023) pateiktas išvadas, kad stiprus finansinės ir mokestinės apskaitos suderinamumas, gali sumažinti pelno valdymą bei mokesčių vengimą.

Didžiausias šio rodiklio svyravimo intervalas yra šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra vidutinio stiprumo, o šalyse, kuriose ryšys yra silpnas, mokesčio vengimo rodiklis svyruoja nuosekliau, nei viduriniojoje kategorijoje. Šie rezultatai iš dalies patvirtina Procházka ir Molín (2015) teiginius, kad finansinėje ir mokestinėje apskaitoje egzistuoja reikšmingi skirtumai, kurie turi įtakos atidėtojo pelno mokesčio dydžiui ir bendrosioms mokesčių sąnaudoms. Tačiau tyrimo rezultatai rodo, kad pats grupavimas pagal reikalingų koregavimų skaičių, neatitinka autorių pateikto grupavimo, nes kuo daugiau koregavimų reikia atlikti norint apskaitinį pelną perskaičiuoti į apmokestinamąjį, tuo didesnis svyravimų intervalas turėtų būti. Vadinasi galima daryti išvadą, kad Procházka ir Molín (2015) sudarytą grupavimą, reikėtų peržiūrėti ir patikslinti. Tačiau verta atkreipti dėmesį, kad atidėtojo pelno mokesčio dydžio svyravimams, iš dalies įtakos gali turėti ir tai, kad tyrimui buvo naudojamos vieno ekonominio sektoriaus įmonių konsoliduotos finansinės ataskaitos, apimančios daugiau nei vienos šalies ūkio subjektų finansinius duomenis.

Ilgalaikio turto nusidėvėjimas. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficiento pasiskirstymas yra labai tolygus, remiantis vidutinėmis reikšmėmis išsidėsčiusiose skirtingose pelno mokesčio teisinio reglamentavimo kategorijose bei laiko perspektyvoje (15 lentelė). Vidutinė nusidėvėjimo reikšmė (mean) analizuojamosiose ataskaitose yra 0,0527, standartinis nuokrypis 0,0204 (4 priedas). Tai parodo, kad vidutiniškai įmonės nudėvi 5,27% įmonės veikloje naudojamo ilgalaikio turto. Nors tyrime analizuojamos įmonės iš 14 skirtingų ES jurisdikcijų, nusidėvėjimo koeficientas daugumoje įmonių svyruoja nuo 3,23% iki 7,31%. Tai galima pagrįsti tuo, kad visi duomenys šiam rodikliui apskaičiuoti buvo imami iš įmonių konsoliduotų finansinių ataskaitų parengtų pagal TFAS. Nors ilgalaikio turto nusidėvėjimas, naudojamas nustatant apmokestinamąjį pelną gali skirtis nuo to, kuris naudojamas nustatant apskaitinį pelną (Nerudova, 2011; Kamarauskaitė ir kt., 2016; Štarolytė, 2018; ir kt.), tačiau į šio rodiklio skaičiavimą pelno mokesčio reglamentavimo skirtumai nebuvo įtraukti.

15 lentelė

Ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficiento pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose

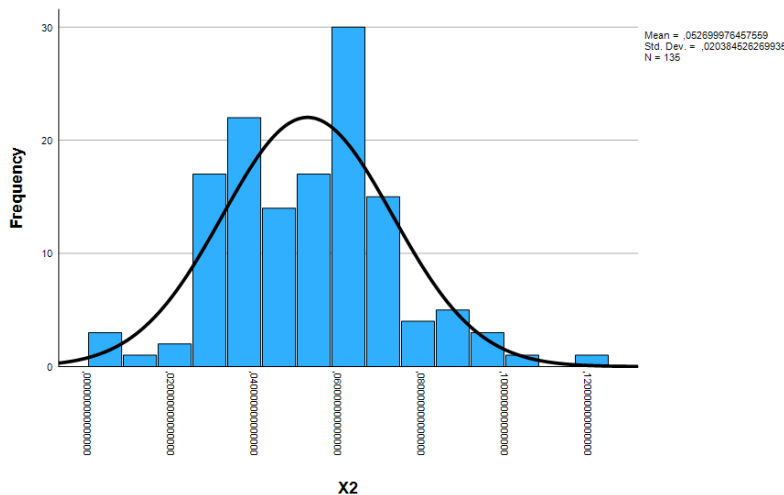
Teisinio pelno mokesčio reguliavimo kategorija	IT nusidėvėjimo koeficiento vidurkiai				
	2019	2020	2021	2022	2023
Didelis kor. sk. (silpnas ryšys)	0.05	0.05	0.05	0.04	0.04
Mažas kor. sk. (stiprus ryšys)	0.05	0.05	0.06	0.05	0.05
Vidutinis kor. sk. (vid. stiprumo ryšys)	0.06	0.06	0.06	0.05	0.05

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis antriniais duomenimis iš duomenų bazės „Bloomberg“ ir Procházka, Molín (2015).

Nusidėvėjimo koeficiento pasiskirstymas tiriamojoje imtyje yra beveik simetriškas, atitinka normalumo kreivę (12 paveikslas). Tai leidžia daryti prielaidą, kad duomenys nesudaro reikšmingos iškraipymo rizikos (Čekanavičius ir Murauskas, 2014).

12 paveikslas

Histograma. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficiento pasiskirstymas tiriamojoje imtyje

Šaltinis: SPSS duomenys.

Taip pat 12 paveikslas (*histograma*) rodo, kad nusidėvėjimo koeficiento minimali reikšmė 0, maksimali 0,122. Reikšmė 0 rodo apatinę ribą, tai yra tokias įmones, kurios neturėjo ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudų, tai sudarė 1% tyrimo imties (2 įmonės). O maksimali vertė 12,2% reiškia, kad ilgalaikio turto nusidėvėjimo intervalas nors ir nėra platus, tačiau parodo skirtingas atskirų įmonių ilgalaikio turto apskaitos politikas ir įvairovę.

Įmonės dydis. Visos analizuojamos įmonės yra pakankamai didelės, vertinant pagal „*turtas iš viso*“ kriterijų. Mažiausiai turto konsoliduotose finansinėse ataskaitose nurodoma 113 MEUR, daugiausiai 219 874 MEUR. Tik 23 iš 135 stebėjimo eilučių (17 %) turtas nesiekia 1 milijardo eurų vertės, 9 iš 135 stebėjimo eilučių (7%) viršija vieną šimtą milijardų eurų turto vertę (5 priedas). Remiantis tuo, galime daryti išvadą, kad į tyrimą nepateko mažos ir vidutinės įmonės. O esant dideliame šio rodiklio svyravimo intervalui, tyrimui buvo pasirinkta naudoti natūrinį viso turto logaritmą.

Pelningumas (pelnas vienai akcijai). Tyrimo imtį sudaro 85% (115 eil.) pelningų įmonių ir 15% (20 eil.) – nuostolingų (5 priedas). 16 lentelė rodo, kad didžiausias EPS rodiklio svyravimas yra šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra vidutinio stiprumo, o šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra arba silpnas arba stiprus, pasiskirstymo intervalas panašus tarpusavyje ir ženkliai siauresnis nei vidutinio stiprumo ryšyje.

16 lentelė

EPS pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose

Teisinio pelno mokesčio reguliavimo kategorija	Mažiausios vertės	Didžiausios vertės	Vidurkiai
Didelis kor. sk. (silpnas ryšys)	-0.13	13.82	1.85
Mažas kor. sk. (stiprus ryšys)	-6.724	6.52	2.53
Vidutinis kor. sk. (vid. stiprumo ryšys)	-272	45.02	-2.73

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis antriniais duomenimis iš duomenų bazės „Bloomberg“ ir Procházka, Molín (2015).

Remiantis 16-oje lentelėje pateiktais vidurkiais (mean), galime sakyti, kad didžiausią pelną tiriamuoju laikotarpiu pavyko uždirbti šalyse, kuriose yra stiprus ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos. Tai koreliuoja su gautais mokesčių vengimo rezultatais, kurie rodo, kad didžiausias efektyvus pelno mokesčio dydis taip pat buvo šiose šalyse. Didžiausi neigiami rezultatai - šalyse, kuriose yra vidutinio stiprumo ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, tai taip pat atspindi rezultatus gautus mokesčių vengimo dalyje. Atsižvelgiant į tai, kad didžioji imties dalis (56%) reprezentuoja vidutinio stiprumo ryšį tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, galima pritarti Mao ir Wu (2019) tyrimo išvadoms, kad TFAS taikymas lemia reikšmingą apmokestinamųjų pajamų sumažėjimą bei didesnius apskaitinio ir apmokestinamojo pelno skirtumus.

Trumpalaikių įsipareigojimai. Analizuojamoje imtyje trumpalaikių įsipareigojimų koeficientas svyruoja nuo 0,03 iki 1,18. Tiek aritmetinio vidurkio (mean) 0,26, tiek medianos reikšmė 0,24 yra artimos viena kitai, standartinis nuokrypis 0,15 (4 priedas). Tai rodo, kad tiriamojoje imtyje dominuoja palyginus stabilus ir žemas trumpalaikių įsipareigojimų lygis, o tai reiškia, kad į tyrimo imtį patekusių įmonių finansinė būklė yra pakankami gera. Galima daryti prielaidą, kad įmonės nėra linkusios dirbtinai išpūsti trumpalaikių įsipareigojimų lygio. Maksimali vertė 1,18, rodanti itin aukštą trumpalaikių įsipareigojimų lygį pasitaikė tik vienais finansiniais metais, vienoje iš Švedijos įmonių. Visose kitose tyrimo eilutėse šis koeficientas yra $\leq 0,68$.

17-oje lentelėje pateikti duomenys rodo, kad trumpalaikių įsipareigojimų aritmetiniai vidurkiai labai neženkliai skiriasi skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose. Didžiausias šio rodiklio svyravimo intervalas yra šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra vidutinio stiprumo, mažiausias – šalyse, kuriose yra stiprus ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, remiantis Procházka ir Molín (2015) grupavimu. Todėl galima būtų daryti išvadą, kad skirtingas pelno mokesčio teisinis reglamentavimas neturi reikšmingos įtakos skirtingose ES šalyse veikiančių elektros gamybos įmonių trumpalaikių skolų politikos formavimuisi.

17 lentelė

Trumpalaikių įsipareigojimų koeficientų pasiskirstymas skirtingose pelno mokesčio reglamentavimo kategorijose

Teisinio pelno mokesčio reguliavimo kategorija	Vidurkiai	Pokytis
Didelis kor. sk. (silpnas ryšys)	0.23	0.60
Mažas kor. sk. (stiprus ryšys)	0.24	0.37
Vidutinis kor. sk. (vid. stiprumo ryšys)	0.28	1.15

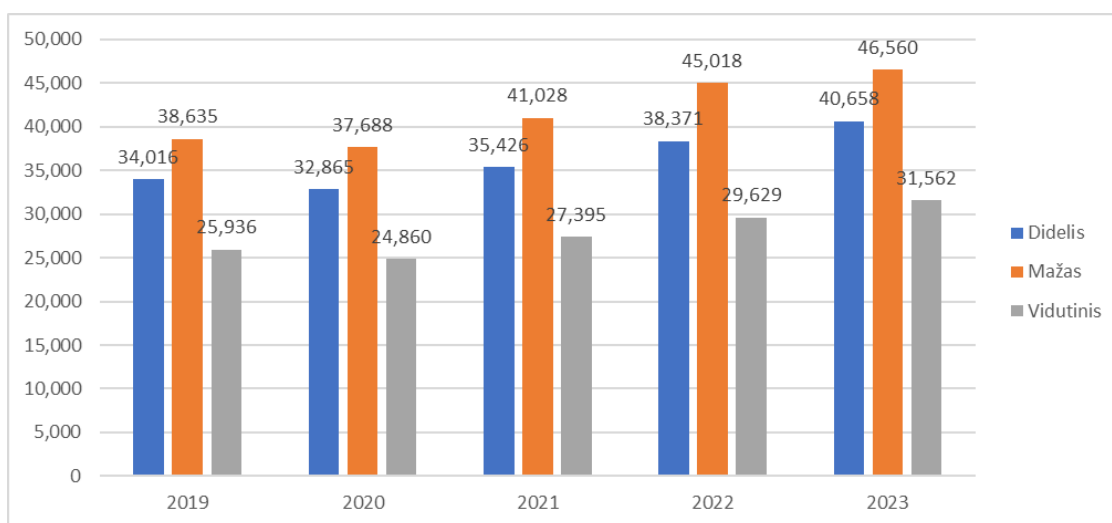
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis antriniais duomenimis iš duomenų bazės „Bloomberg“ ir Procházka, Molín (2015).

Apibendrinant galima teigti, kad trumpalaikių įsipareigojimų svyravimo dinamika atspindi bendrą tendenciją kartu su kitais įmonių vidiniais finansiniais rodikliais. Didžiausias apibrėžtumas yra šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra stiprus.

BVP tenkantis vienam gyventojui įimtį patekusiose 14 ES šalyse, analizuojamu periodu (2019-2023) siekia 32,4 tūkst. EUR vienam gyventojui (18 lentelė). Aukščiausias BVP vienam gyventojui buvo Danijoje (63,3 tūkst. EUR 2023, 64,7 tūkst. EUR 2022, 58,9 tūkst. EUR 2021), žemiausias – Lenkijoje (14,2 tūkst. EUR 2019, 14,3 tūkst. EUR 2020) ir Vengrijoje (14,3 tūkst. EUR 2020). Standartinis nuokrypis siekia 12,747 tūkst. EUR, kuris rodo, kad atrinktose šalyse BVP vienam gyventojui svyruoja gana plačiai, o tai reiškia, kad skirtingose šalyse ekonomikos raida vystėsi nevienodai.

13 paveikslas

Vidutinio BVP (X6) dinamika pagal reikalingų atlikti koregavimų skaičių 2019-2023

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis „Eurostat“ duomenimis.

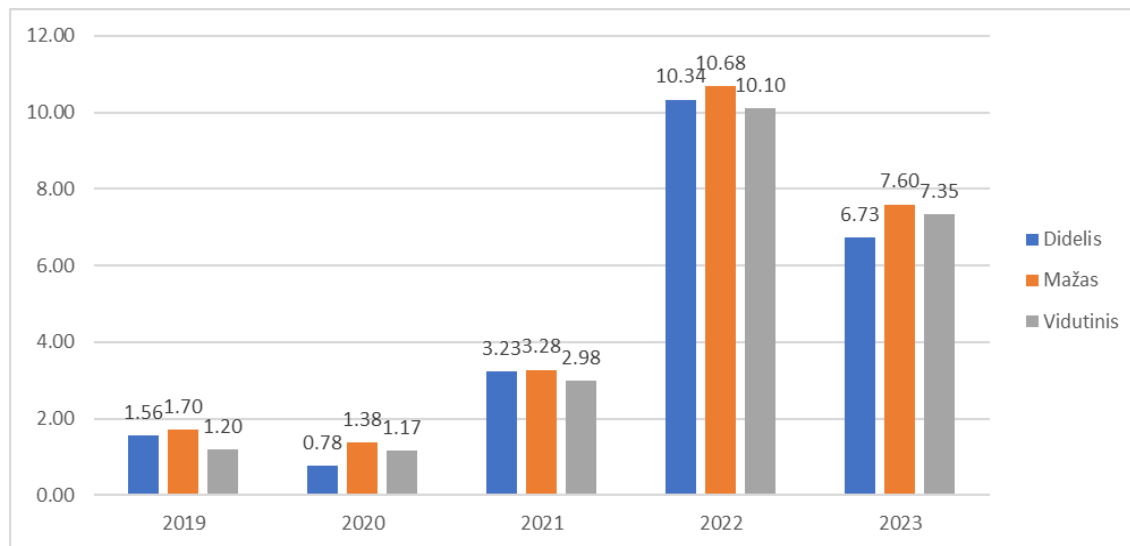
Iš 13-tame paveiksle pateiktos informacijos, galime matyti, kad aukščiausi BVP rodikliai buvo šalyse, kurias Procházka ir Molín (2015) priskyrė turinčias stiprų ryšį tarp finansinės ir

mokestinės apskaitos. Žemiausi BVP rodikliai – šalyse, kurios reprezentuoja vidutiniškai stiprų ryšį. Remiantis šia informacija, galime daryti išvadą, kad šalys, kuriose yra aukštesnis BVP yra linkusios daugiau TFAS numatytų apskaitos principų taikyti ir pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais, tokiu būdu stiprindamos ryšį tarp finansinės ir mokestinės apskaitos. Atitinkamai šio ryšio stiprinimas gali užtikrinti ir didesnę mokesčių surinkimą į valstybės biudžetą, kadangi tai paskatintų įmones, kurios norėtų kapitalo rinkoms deklaruoti didesnę finansinę rezultatą, tuo pačiu deklaruoti ir didesnę apmokestinamąją pelną. O įmonėms, kurios norėtų deklaruoti mažesnę apmokestinamąją pelną, būtų sudėtingiau rodyti aukštesnę finansinę rezultatą (Mao, Wu, 2019).

Infliacija, matuojama suderintu vartotojų kainų indeksu, analizuojamu periodu siekia 4,6% (18 lentelė), aukščiausias VKI 18,9% buvo Lietuvoje 2022 metais, taip pat Vengrijoje 17% 2023 metais ir 15,3% 2022 metais. Graikijoje, Portugalijoje ir Italijoje, analizuojamu periodu buvo fiksuota defliacija, atitinkamai 2020 metais Graikijoje VKI buvo -1,3 %, taip pat tais pačiais metais Portugalijoje -0,3% ir Italijoje -0,1%. Standartinis nuokrypis 4,2 yra mažai nutolęs nuo vidutinės reikšmės. Tai reiškia, kad analizuojamų šalių VKI rodikliai yra nedaug besiskiriantys tarpusavyje.

14 paveikslas

Vidutinio KPI (X7) dinamika pagal reikalingų atlikti koregavimų skaičių 2019-2023

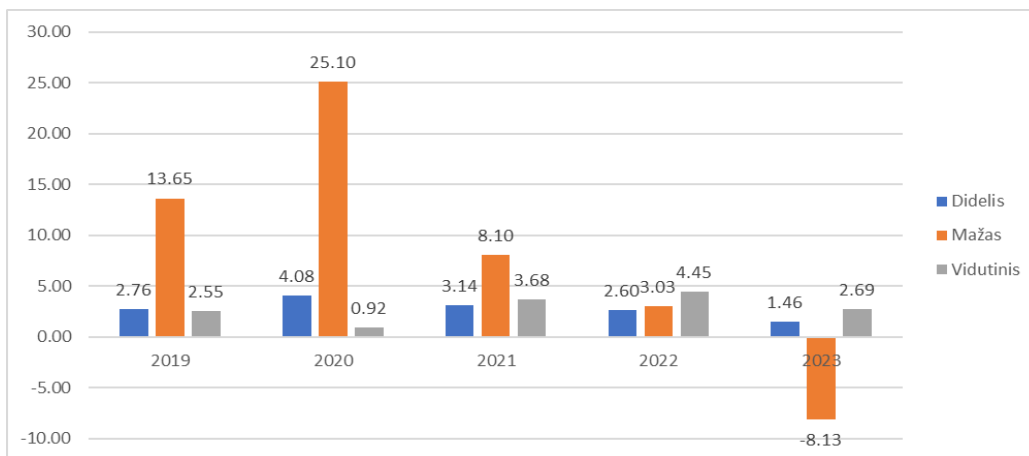
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis „Eurostat“ duomenimis.

14-tame paveiksle pateikti VKI duomenys rodo, kad šalyse, kurios priskirtos kaip turinčios stiprų ryšį tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, VKI vidurkis neženkiai bet visgi buvo aukščiausias lyginant su kitomis pelno mokesčio reglamentavimo kategorijomis. Tačiau galima daryti išvadą, kad infliacijos pokyčiai skirtingose įimtį patekusiose šalyse nėra susijusios su atitinkamu pelno mokesčio teisiniu reglamentavimu.

Tiesioginės užsienio investicijos matuojamos tiesioginių investicijų įsipareigojimų sruto procentu nuo BVP, į imtį patekusiose šalyse siekia 3,66 % (18 lentelė). Investicijų intervalas svyruoja nuo -33,8 % iki 108,7 %. Tiek žemiausias TUI rodiklis, tiek aukščiausias buvo fiksuoti Vengrijoje, atitinkamai 2023 ir 2020 metais. Standartinis nuokrypis siekia 11,17 %, kas savo ruožtu rodo, kad tiesioginės užsienio investicijos tiriamojoje imtyje svyruoja pakankamai plačiai.

15 paveikslas

Vidutinio TUI (X8) dinamika pagal reikalingų atlikti koregavimų skaičių 2019-2023

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis „Eurostat“ duomenimis.

Analizuojant 15-tame paveiksle pateiktą TUI dinamiką 2019-2023 periodu, galime išskirti šalis, kurios turi glaudų ryšį tarp finansinės ir mokesstinės apskaitos. Atlikto tyrimo duomenys rodo, kad šios šalys pritraukė daug daugiau tiesioginių užsienio investicijų, nei kitoms kategorijoms priskirtos ES šalys. Tai sutampa su Endrijaičio (2022) teiginiu, kad investavimą gali apsunkinti laikinieji skirtumai, nulemti finansinės apskaitos ir pelno mokesčio taisyklių neatitikimų. Tačiau ši tendencija pasikeičia 2022-2023 metais, tam daugiausiai įtakos galėjo turėti Vengrijos geopolitikos pasikeitimas.

18 lentelė

Išorinių veiksnių aprašomoji statistika.

	Mažiausios vertės	Didžiausios vertės	Vidurkiai	Standartinis nuokrypis
BVP (X6)	14 190	64 730	32 423	12 747
Infliacija (X7)	-1.3	18.9	4.6	4.2
Tiesioginės užsienio investicijos (X8)	-33.8	108.7	3.66	11.17

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis „Eurostat“ duomenimis.

Apžvelgus veiksmų dinamiką tiriamojoje imtyje, galima pastebėti bendras tendencijas tarp vidinių ir išorinių veiksmų bei pelno mokesčio teisinio reglamentavimo kategorijos. Šalyse, kurios turi glaudų ryšį tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, vidiniai finansiniai rodikliai yra labiau apibrėžti, pastebimi mažesni svyravimo intervalai (*mokesčių vengimas, trumpalaikiai įsipareigojimai, pelnas vienai akcijai*). Panaši tendencija pastebėta ir išorinių veiksmų dinamikoje. Tiek BVP, tiek TUI rodikliai aukštesni šiose šalyse. Tuo remiantis galima apibendrinti, kad šalyse, kuriose yra stiprus ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, pelno mokesčio teisinis reglamentavimas yra daugiau adaptuotas prie TFAS apibrėžtų principų. O tai savo ruožtu prisideda prie mokesčių vengimo mažinimo, aiškiau suprantamos informacijos tiek finansinių ataskaitų vartotojams, tiek užsienio investuotojams makroekonominiu mastu.

Be kita ko pastebėta, kad daugiausiai finansiniai rodikliai svyruoja jurisdikcijose, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra vidutinio stiprumo, tuo pačiu, šiose šalyse, analizuojamu periodu buvo ir žemiausi BVP rodikliai. Tai taip pat, leidžia daryti prielaidą, kad šių šalių ekonominė aplinka vertinama kaip mažiau prognozuojama. Tačiau verta atkreipti dėmesį, kad tyrime analizuojami konsoliduotų finansinių ataskaitų duomenys parengti pagal TFAS principus, o tai tuo pačiu reiškia, kad vidiniams veiksmams įtakos turėjo daugiau nei vienos šalies teisinis reglamentavimas. Tyrimo imtyje dominuoja didelės, pelningos (85%) įmonės, kurios veikia daugiau nei vienoje šalyje.

Kitame etape buvo atliekama statistinė duomenų analizė, siekiant įvertinti vidinių bei išorinių veiksmų įtaką atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi.

3.3 Statistinių duomenų analizė ir testai

Koreliacinė analizė

Šioje dalyje pateikti koreliacinės analizės rezultatai įvertina, ar egzistuoja statistiškai reikšmingi ryšiai tarp atidėtojo pelno mokesčio, mokesčių vengimo, ilgalaikio turto, nusidėvėjimo, įmonės dydžio, pelno vienai akcijai, trumpalaikių įsipareigojimų, BVP, infliacijos ir tiesioginių užsienio investicijų. Kad patikrinti ryšius buvo skaičiuojamas *Persono* koreliacijos koeficientas ir tikrinama, ar jis statistiškai reikšmingai skiriasi nuo nulio. Kai nustatytas koreliacijos koeficientas statistiškai reikšmingas, buvo patvirtinta, kad ryšys tarp kintamųjų egzistuoja ($p > 0,05$ – statistiškai nereikšmingas, jei $p < 0,05$, koreliacijos koeficientas yra statistiškai reikšmingas). 19 lentelėje pateikti koreliacijos rezultatai.

19 lentelė

Koreliacinės analizės rezultatai

Kintamieji	Pearson Correlation	Sig. (1-tailed)	Ryšys
TA (X1)	0,941	$p < 0,001$	Labai stiprus teigiamas ryšys
ITN (X2)	0,182	$p = 0,017$	Silpnas teigiamas ryšys
ID (X3)	0,218	$p = 0,006$	Vidutinis teigiamas ryšys
EPS (X4)	-0,103	$p = 0,118$	Silpnas neigiamas ryšys
TI (X5)	0,113	$p = 0,096$	Silpnas teigiamas ryšys
BVP (X6)	-0,141	$p = 0,102$	Silpnas neigiamas ryšys
VKI (X7)	-0,064	$p = 0,461$	Nereikšmingas ryšys
TUI (X8)	-0,030	$p = 0,734$	Labai silpnas neigiamas ryšys

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis SPSS duomenimis.

Iš 19 lentelės matome, kad atidėtasis pelno mokestis statistiškai reikšmingai koreliuoja tik su mokesčių vengimu (X1) ($r = 0,941$, $p < 0,05$). Tyrimo rezultatai atskleidė labai stiprų teigiamą ryšį tarp mokesčių vengimo koeficiento ir atidėtojo pelno mokesčio, didėjant mokesčių vengimo koeficientui, statistiškai reikšmingai didėja ir atidėtasis pelno mokestis. Vis dėlto svarbu pažymėti, kad mažesnė mokesčių vengimo koeficiento reikšmė reiškia didesnę mokesčių vengimą. Todėl šie rezultatai leidžia daryti išvadą, kad kuo didesnis yra mokesčių vengimas, tuo mažesnė yra atidėtojo pelno mokesčio suma.

Taip pat, buvo nustatytas silpnas teigiamas ryšys su ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficientu (X2), nors $r = 0,182$, bet ryšys statistiškai reikšmingas pagal $p = 0,017$. Šie rezultatai rodo, kad didėjant ilgalaikio turto nusidėvėjimo koeficientui, didėja ir atidėtojo pelno mokesčio dydis. Nors šis ryšys silpnas, bet jis parodo, kad dalis atidėtojo pelno mokesčio dydžio susidaro dėl ilgalaikio turto finansinės ir mokestinės apskaitos teisinio reglamentavimo skirtumų, kuriuos savo moksliniuose straipsniuose analizavo Kamarauskaitė ir kt. (2016); Štarolytė (2018); Nerudova (2011); Endrijaitis (2014, 2018, 2022) ir kt.

Teigiama, vidutinio stiprumo koreliacija nustatyta ir tarp atidėtojo pelno mokesčio bei įmonės dydžio (X3). Ši koreliacija yra statistiškai reikšminga, tačiau silpna ($r = 0,218$, $p = 0,006$). Tai rodo, kad kuo didesnė įmonė, tuo šiek tiek didesnės jos atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos lyginant su uždirbtomis pajamomis. Šis statistinis ryšys leidžia pagrįsti Pauch ir Goyke (2020) teiginį, kad didelės tarptautinės įmonės vykdo sudėtingas ūkines operacijas, kurios gali sukurti daugiau laikinųjų skirtumų tarp finansinės ir mokestinės apskaitos.

Dagiau statistiškai reikšmingų sąsajų su atidėtu pelno mokesčių nenustatyta, $p > 0,05$. Gauti duomenys nagrinėjami toliau.

Regresinė analizė

Vidinių veiksnių regresinė analizė

Šioje dalyje, taikant regresinę analizę buvo siekiama nustatyti, ar egzistuoja statistiškai reikšmingas ryšys (ir koks) tarp priklausomo kintamojo atidėtojo pelno mokesčio ir nepriklausomų kintamųjų: mokesčių vengimo (X1), ilgalaikio turto nusidėvėjimo (X2), įmonės dydžio (X3), pelno vienai akcijai (X4), trumpalaikių įsipareigojimų (X5). Daugiausiai įtakos turinti regresija buvo atrinkta pagal kintamųjų reikšmingumą, R2 ir VIF rezultatus. Buvo naudojama žingsninės regresijos metodas, kai labiausiai nereikšmingi nepriklausomi kintamieji buvo išmetami po vieną, kol regresijoje liko tik statistiškai reikšmingi kintamieji (Čekanavičius ir Murauskas, 2014). Tada galutinis modelis buvo pasirinktas pagal reikšmingus kintamuosius, R2 ir VIF reikšmes. Pradėta nuo regresijos, į kurią buvo įtraukta visi vidiniai veiksniai.

Atlikus tiesinę regresinę analizę visų gautų modelių ANOVOS $p < 0.05$, vadinasi, duomenys yra tinkami regresinei analizei visuose sudarytuose modeliuose (20 lentelė). Pirmajame modelyje įtraukti visi vidiniai veiksniai, antrajame išmesta trumpalaikiai įsipareigojimai (X5), trečiajame – nusidėvėjimas (X2), ketvirtajame modelyje liko tik mokesčių vengimas (X1) ir įmonės dydis (X3). Nei viename iš modelių nėra multikolinearumo problemos (nes $VIF < 4$) (6 priedas). Po lentele matome kokie regresoriai buvo naudojami kiekviename modelyje.

20 lentelė

Vidinių veiksnių ANOVA testo rezultatai

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	3,737	5	,747	218,668	<,001 ^b
	Residual	,441	129	,003		
	Total	4,177	134			
2	Regression	3,736	4	,934	274,793	<,001 ^c
	Residual	,442	130	,003		
	Total	4,177	134			
3	Regression	3,732	3	1,244	365,689	<,001 ^d
	Residual	,446	131	,003		
	Total	4,177	134			
4	Regression	3,725	2	1,863	543,701	<,001 ^e
	Residual	,452	132	,003		
	Total	4,177	134			
a. Dependent Variable: Y9						
b. Predictors: (Constant), X5, X2, X4, X1, X3						
c. Predictors: (Constant), X2, X4, X1, X3						
d. Predictors: (Constant), X4, X1, X3						
e. Predictors: (Constant), X1, X3						

Šaltinis: sudaryta SSPS programa.

21 lentelėje pateikti keturių modelių determinacijos koeficientai. Kadangi tarp antro, trečio ir ketvirto modelių nėra statistiškai reikšmingo R^2 pokyčio ir ketvirtajame modelyje turime visus statistiškai reikšmingus kintamuosius, todėl ketvirtasis modelis buvo pasirinktas kaip galutinis.

21 lentelė

Vidinių veiksmų determinacijos koeficientai

Model Summary ^e						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics	
					R Square Change	F Change
1	,946 ^a	,894	,890	,058460352861297	,894	218,668
2	,946 ^b	,894	,891	,058297613865691	,000	,277
3	,945 ^c	,893	,891	,058323860186709	-,001	1,118
4	,944 ^d	,892	,890	,058530697389456	-,002	1,938

Šaltinis: sudaryta SSPS programa.

Galutiniame regresiniame modelyje liko 2 kintamieji: *mokesčių vengimas (X1)* ir *įmonės dydis (X3)*. Gauta R^2 reikšmė yra lygi 0.892 ($R^2_{adj} = 0.890$), kuri rodo kad, nepriklausomi kintamieji, paaiškina 89.2% priklausomo kintamojo – atidėtojo pelno mokesčio. Kadangi determinacijos koeficiento (R^2) reikšmė yra didesnė nei 0.20, galima teigti, jog ryšys tarp kintamųjų yra stiprus.

22 lentelė

Sudaryto regresinio modelio koeficientai

Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity	Statistics
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
4	(Constant)	-,093	,029		-3,211	,002		
	X1	,052	,002	,930	32,086	<,001	,976	1,024
	X3	,008	,003	,075	2,594	,011	,976	1,024

Šaltinis: sudaryta SSPS programa.

Remiantis 22 lentele gauta regresinė lygtis:

$$\text{Atidėtasis pelno mokestis} = -0,093 + 0,052 * TA + 0,008 * ID$$

TA – mokesčių vengimo koeficientas, ID – įmonės dydis (8 lentelė).

Sudarytos regresinės lygties konstanta yra neigiama, kuri matematiškai rodo, kad esant bazinėms sąlygoms, kai visi kiti kintamieji yra 0, įmonės *atidėtojo pelno mokesčio pajamos* konsoliduotose finansinėse ataskaitose siektų 9,3% pajamų dydžio. Tai indikuoja atidėtojo pelno mokesčio turto susidarymą.

Nepriklausomojo kintamojo mokesčių vengimo (X_1) regresijos koeficientas teigiamas ($\beta = 0.052$) ir reikšmingas ($p < 0.05$), o tai parodo tiesioginį ryšį tarp mokesčių vengimo koeficiento ir atidėtojo pelno mokesčio dydžio. Kai mokesčių vengimo koeficientas padidėja vienu vienetu, atidėtasis pelno mokestis nuo pajamų padidėja 0,052 vieneto. Kadangi mažesnė mokesčių vengimo koeficiento reikšmė, rodo didesnę mokesčių vengimo lygį, galime teigti, kad gauta regresinė lygtis rodo, kad mažėjant mokesčių vengimo lygiui, atidėtasis pelno mokestis didėja ir atvirkščiai, kuo didesnis mokesčių vengimo lygis, tuo mažesnis atidėtasis pelno mokestis susidaro. Tai sutampa su koreliacinės analizės rezultatu, kuris rodė, kad atidėtasis pelno mokestis ir mokesčių vengimo koeficientas kinta ta pačia kryptimi.

Nepriklausomojo kintamojo įmonės dydžio (X_3) regresijos koeficientas taip pat teigiamas ($\beta = 0.008$) ir reikšmingas ($p < 0.05$). Galime daryti išvadą, kad ši regresinė analizė patvirtina, kad kuo didesnė įmonė (X_3), vertinant pagal turtas iš viso natūrinį logaritmą, tuo didesnis atidėtasis pelno mokestis konsoliduotose finansinėse ataskaitose. Vadinasi didesnės elektros gamybos įmonės valdo daugiau išteklių bei atlieka daugiau sudėtingų operacijų, kurios lemia didesnius skirtumus tarp finansinės ir mokesstinės apskaitos.

Pagal standartizuotus koeficientus, didesnę įtaką atidėtojo pelno mokesčiui daro mokesčių vengimas ($stand \beta = 0.930$), įmonės dydis mažesnę ($stand \beta = 0.075$).

23 lentelė

Vidinių veiksmų hipotezių lentelė

Hipotezė	Priimta/atmesta
H1: Mokesčių vengimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.	Priimta
H2: Ilgalaikio turto nusidėvėjimas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.	Atmesta
H3: Įmonės dydis daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.	Priimta
H4: Įmonės pelningumas daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.	Atmesta
H5: Trumpalaikiai įsipareigojimai daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.	Atmesta

Šaltinis: sudaryta autorės.

Apibendrinant galima teigti, kad iš visų atrinktų vidinių veiksnių įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui daro *mokesčio vengimas* (X1) ir *įmonės dydis* (X3). Tuo remiantis buvo patvirtintos hipotezės: H1 ir H3 ir atmestos: H2, H4 ir H5.

Finansinių ataskaitų informacijos vartotojams, analizuojantiems elektros gamybos įmones naudinga žinoti, kad pagrindinis veiksnys, kuris gali padėti prognozuoti atidėtojo pelno mokesčio dydį yra mokesčių vengimo koeficientas. Nors įmonės dydžio poveikis yra įtrauktas į regresinę analizę, tačiau jis nėra didelis.

Išorinių veiksnių regresinė analizė

Šiame etape buvo atlikta regresinė analizė, kurioje priklausomas kintamasis – atidėtasis pelno mokestis, o nepriklausomi kintamieji: makroekonominiai rodikliai: BVP (X6), infliacija (X7) ir tiesioginės užsienio investicijos (X8).

24 lentelė

Išorinių veiksnių ANOVA testo rezultatai

ANOVAa						
	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,128	3	,043	1,381	,251b
	Residual	4,049	131	,031		
	Total	4,177	134			
2	Regression	,112	2	,056	1,818	,166c
	Residual	4,066	132	,031		
	Total	4,177	134			
3	Regression	,084	1	,084	2,715	,102d
	Residual	4,094	133	,031		
	Total	4,177	134			
4	Regression	,000	0	,000	.	.e
	Residual	4,177	134	,031		
	Total	4,177	134			
a. Dependent Variable: Y9						
b. Predictors: (Constant), X8, X7, X6						
c. Predictors: (Constant), X7, X6						
d. Predictors: (Constant), X6						
e. Predictor: (constant)						

Šaltinis: sudaryta SSPS programa.

Atlikus tiesinę regresinę analizę visų modelių gauta ANOVOS $p > 0.05$, vadinasi, duomenys nėra tinkami regresinei analizei nei viename modelyje.

Iš 24 lentelės matome, kad buvo sudaryti 4 modeliai, kurių metu visi trys nepriklausomi kintamieji buvo po vieną išmesti, kol liko tik konstanta. Todėl buvo galima daryti išvadą, kad sudaryti statistiškai reikšmingo modelio nepavyko. Makroekonominiai rodikliai statistiškai reikšmingos įtakos atidėtajam pelno mokesčio dydžiui konsoliduotose pelno (nuostolių) ataskaitose nedaro.

Statistiškai reikšmingo ryšio neegzistavimas reiškia, kad kitame etape, moderatoriaus, pelno mokesčio teisinio reglamentavimo įtaka nebuvo tiriama, o hipotezė H10 - atmesta.

25 lentelė

Išorinių veiksnių hipotezių lentelė

Hipotezė	Priimta/atmesta
H6: BVP daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.	Atmesta
H7: Infliacija daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui.	Atmesta
H8: Tiesioginės užsienio investicijos daro teigiamą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui	Atmesta
H10: Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp modelyje likusių reikšmingų išorinių nepriklausomų kintamųjų ir atidėtojo pelno mokesčio.	Atmesta

Šaltinis: sudaryta autorės.

Apibendrinant galima teigti, kad nei vienas iš nagrinėtų išorinių veiksnių negali paaiškinti atidėtojo pelno mokesčio pokyčių įmonių konsoliduotose finansinėse ataskaitose, todėl buvo atmestos hipotezės H6, H7, H8 ir H10.

Moderacinė analizė

Šioje dalyje buvo tikrinama hipotezės **H9** dvi išvestinės hipotezės, siekiant ištirti moderatoriaus poveikį dviejų kintamųjų (mokesčių vengimo ir įmonės dydžio) egzistuojančiam ryšiui su atidėtojo pelno mokesčio dydžiu.

H9: *Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp modelyje likusių reikšmingų vidinių nepriklausomų kintamųjų ir atidėtojo pelno mokesčio.*

H9.1 *Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp mokesčio vengimo koeficiento ir atidėtojo pelno mokesčio.*

H9.2 *Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp įmonės dydžio ir atidėtojo pelno mokesčio.*

Moderatorius – *pelno mokesčio teisinis reglamentavimas* buvo suskirstytas į 3 kategorijas:

- 1- **mažas koregavimų skaičius**, didelė atitiktis tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo nuostatų;

- 2- **vidutinis koregavimų skaičius**, vidutinė atitiktis tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo nuostatų;
- 3- **didelis koregavimų skaičius**, maža atitiktis tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo nuostatų.

Mokesčių vengimas

Buvo atlikta moderacinė analizė, kurioje priklausomas kintamasis –atidėtasis pelno mokestis, nepriklausomas kintamasis – mokesčių vengimas (X1), o teisinis pelno mokesčio reglamentavimas (Z) – moderatorius.

26 lentelė

Moderacinės analizės tarp nepriklausomojo kintamojo mokesčių vengimo ir atidėtojo pelno mokesčio, koeficientai

Teisinio pelno mokesčio reguliavimo ir mokesčio vengimo efektas			Moderacinis poveikis (X1*Z)		
R ²	F	P	ΔR ²	F	p
0.947	379.826	<0.05	0.01	13.079	<0.05

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis SPSS duomenimis.

Remiantis determinacijos koeficientu, kuris yra lygus 0.947, galima teigti, kad gautame modelyje mokesčių vengimo rodiklis paaiškina 94.7 % atidėtojo pelno mokesčio. $\Delta R^2=0.01$, $F=13.079$ ir $p < 0.05$ rodo, kad moderacinis ryšys yra statistiškai patikimas.

27 lentelė

*Modelis X1 * Z (Int_1)*

Modelis	Koeficientas	SE	t	p	LLCI	ULCI
Konstanta	-0.038	0.017	-2.248	0.026	-0.072	-0.005
Mokesčių vengimas (X1)	0.106	0.015	7.202	<0.05	0.077	0.135
Pelno mokesčio teisinis reguliavimas (Z)	0.009	0.008	1.207	0.229	-0.006	0.024
X1 * Z (Int_1)	-0.026	0.007	-3.617	<0.05	-0.040	-0.012

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis SPSS duomenimis.

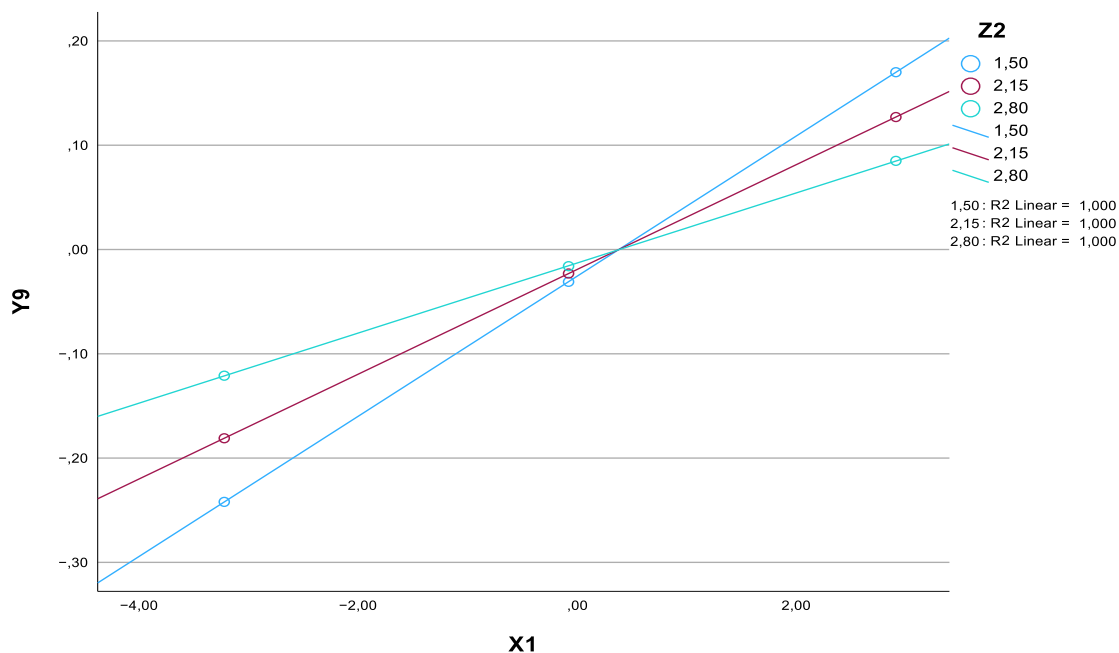
Sprendžiant pagal modelyje pateikiamus duomenis, mokesčių vengimas turi reikšmingą teigiamą poveikį atidėtojo pelno mokesčio dydžiui ($\beta = 0.106$, $p < 0.05$). Pelno mokesčio teisinis reguliavimas, pagal šį modelį, neturi tiesioginio poveikio atidėtojo pelno mokesčio dydžiui ($\beta = 0.009$, $p < 0.229$). Sudaryto papildomo kintamojo „X1*Z“ įtaka statistiškai reikšminga ($\beta = -0.026$, $p < 0.05$). Todėl galima daryti išvadą, kad pelno mokesčio teisinis reglamentavimas moderuoja ryšį tarp atidėtojo pelno mokesčio dydžio ir mokesčių vengimo rodiklio. Neigiamas β koeficientas rodo,

kad teisinis pelno mokesčio reglamentavimas turi *silpninantį poveikį*: kitaip sakant, esant dideliame koregavimų skaičiui norint perskaičiuoti apskaitinį pelną į apmokestinamąjį (silpnas ryšys tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio nuostatų), mokesčių vengimo rodiklio poveikis atidėtojo pelno mokesčio dydžiui tampa mažesnis. O esant didesniai atitikimui tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio nuostatų, mokesčio vengimo koeficiento įtaka atidėtajam pelno mokesčiui yra didesnė (16 paveikslas).

16 paveiksle pavaizduoti moderacinės analizės duomenys. Esant didesniai atitikimui tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reguliavimo nuostatų, nepriklausomas kintamasis mokesčių vengimas (X_1) turi stipresnį poveikį, tiesė $Z = 1,50$ yra statesnė lyginant su kitomis tiesėmis, kurios rodo mažesnę atitikimą tarp finansinės ir mokesstinės apskaitos, esant mažesniai atitikimui tarp finansinės apskaitos ir pelno mokesčio teisinio reguliavimo, tiesė tampa gulstesnė.

16 paveikslas

Atidėtojo pelno mokesčio dydžio ryšys su mokesčių vengimo rodikliu, esant skirtingam pelno mokesčio teisinio reguliavimo lygiui

$Z = 1,50$ – mažas koregavimų skaičius (stiprus ryšys tarp finansinės ir mokesstinės apskaitos);
 $Z = 2,15$ – vidutinis koregavimų skaičius (vidutinio stiprumo ryšys tarp finansinės ir mokesstinės apskaitos);
 $Z = 2,80$ – didelis koregavimų skaičius (silpnas ryšys tarp finansinės ir mokesstinės apskaitos).

Šaltinis: sudaryta autorės, SPSS programa.

Atlikus moderacinę regresinę analizę, galime teigti, kad pelno mokesčio teisinis reglamentavimas moderuoja ryšį tarp atidėtojo pelno mokesčio dydžio ir nepriklausomojo kintamojo, mokesčių vengimo bei turi *silpninantį poveikį*.

Įmonės dydis

Buvo atlikta moderacijos analizė, priklausomas kintamasis atidėtasis pelno mokestis, nepriklausomas kintamasis – įmonės dydis (X3), o teisinis pelno mokesčio reguliavimas (Z) – moderatorius.

28 lentelė

Moderacinės analizės tarp nepriklausomojo įmonės dydžio ir atidėtojo pelno mokesčio koeficientai

Teisinio pelno mokesčio reguliavimo ir įmonės dydžio efektas			Moderacinis poveikis (X3*Z)		
R ²	F	P	ΔR ²	F	p
0.038	1.721	0.166	0.01	1.295	0.257

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis SPSS duomenimis.

Remiantis determinacijos koeficientu, kuris yra lygus 0.038, galima teigti, kad gautame modelyje įmonės dydis paaiškina tik 3.8 % atidėtojo pelno mokesčio.

29 lentelė

*Modelis X3 * Z (Int_1)*

Modelis	Koeficientas	SE	t	p	LLCI	ULCI
Konstanta	0.018	0.166	0.111	0.912	-0.310	0.347
Įmonės dydis (X3)	-0.005	0.020	-0.264	0.792	-0.045	0.035
Pelno mokesčio teisinis reguliavimas (Z)	-0.1	0.087	-1.153	0.251	-0.273	0.072
X3 * Z (Int_1)	0.012	0.01	1.138	0.257	-0.009	0.032

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis SPSS duomenimis.

Sprendžiant pagal modelyje pateikiamo papildomo kintamojo „X3*Z“ koeficientą ir jo *p* reikšmę ($\beta=0.012$, $p=0.257$) bei determinacijos koeficiento pokytį, koreguotas $\Delta R^2=0.01$ ir $p=0.257$ daroma išvada, kad pelno mokesčio teisinis reguliavimas nemoderuoja ryšio tarp atidėtojo pelno mokesčio ir įmonės dydžio.

30 lentelė

Moderacinės regresinės analizės hipotezių lentelė

Hipotezė	Priimta/atmesta
H9.1: Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp mokesčio vengimo koeficiento ir atidėtojo pelno mokesčio.	Atmesta
H9.2: Pelno mokesčio teisinis reguliavimas stiprina ryšį tarp įmonės dydžio ir atidėtojo pelno mokesčio.	Atmesta

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis gautais tyrimo duomenimis, abi H9 išvestinės hipotezės buvo atmestos. H9.1 buvo atmesta, nes buvo nustatytas silpninantis pelno mokesčio teisinio reguliavimo poveikis ryšyje tarp mokesčio vengimo koeficiento ir atidėtojo pelno mokesčio. H9.2 buvo atmesta, nes nebuvo nustatytas moderacinis poveikis.

Atlikto tyrimo tikslas buvo ištirti kurie veiksniai daro statistiškai reikšmingą įtaką atidėtojo pelno mokesčio dydžiui, ES elektros gamybos įmonių konsoliduotose finansinėse ataskaitose ir ar pelno mokesčio teisinio reglamentavimo skirtumai moderuoja ryšį tarp reikšmingų veiksnių bei atidėtojo pelno mokesčio dydžio. Atlikta koreliacinė analizė parodė, kad iš visų nagrinėtų vidinių bei išorinių veiksnių, statistiškai reikšmingas ryšys nustatytas tik su mokesčių vengimu ($r = 0.941$, $p < 0.05$), ilgalaikio turto nusidėvėjimu ($r = 0.182$, $p = 0,017$) ir įmonės dydžiu ($r = 0.218$, $p = 0.006$). Tuo tarpu regresinės statistinė analizės metu buvo sudaryta regresinė lygtis tik iš dviejų statistiškai reikšmingų kintamųjų: mokesčių vengimo koeficiento ($\beta = 0.052$, $p < 0.05$, $stand \beta = 0.930$) ir įmonės dydžio ($\beta = 0.008$, $p < 0.05$, $stand \beta = 0.075$). Gauti tyrimo rezultatai patvirtino iškeltas hipotezes H1 ir H3. Todėl galima sakyti, kad tarp nepriklausomo kintamojo atidėtojo pelno mokesčio dydžio ir priklausomų kintamųjų: mokesčių vengimo ir įmonės dydžio egzistuoja teigiamas ir reikšmingas ryšys, nors įmonės dydžio įtaka atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi yra silpnesnė nei mokesčių vengimo. Koreliacinės analizės metu taip pat buvo nustatyta, kad ilgalaikio turto nusidėvėjimas, nors ir silpnai, bet nuosekliai įtakoja atidėtojo pelno mokesčio dydį. Paskutiniajame tyrimo etape, moderacinės analizės pagalba, buvo nustatyta, kad pelno mokesčio teisinis reglamentavimas daro silpninantį poveikį ryšyje tarp atidėtojo pelno mokesčio dydžio, bei mokesčių vengimo ($\beta = -0.026$, $p < 0.05$). Kitaip sakant, esant stipriam ryšiui tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, mokesčių vengimo koeficiento įtaka atidėtojo pelno mokesčio dydžiui yra didesnė, nei esant silpniam ryšiui.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Išanalizavus finansinės ir mokestinės apskaitos teorinius aspektus, buvo nustatyta, kad pagrindinis skirtumas kyla dėl jų skirtingų tikslų. Finansinės apskaitos pagrindinis tikslas yra pateikti tikrą ir teisingą vaizdą apie įmonę, o mokestinės – teisingas mokesčių apskaičiavimas ir surinkimas į valstybės biudžetą. Skirtumai tarp finansinės ir mokestinės apskaitos susidaro dėl pelno mokesčio įstatymo taisyklių nevienodumo, lyginant su finansinės apskaitos reglamentavimu. Kadangi terminas „mokestinė apskaita“ nėra apibrėžtas mokesčius reglamentuojančiuose teisės aktuose ir yra retai naudojamas praktikoje, jo vartojimo dažnis moksliniuose straipsniuose yra gerokai mažesnis, nei termino „finansinė apskaita“. Taip pat, bibliometrinė analizė atskleidė, kad publikacijų su terminu „financial accounting“ daugiausiai paskelbė anglų – amerikiečių apskaitos sistemos šalys: JAV, Jungtinė Karalystė, o su terminu „tax accountig“ daugiausiai, be JAV, kontinentinės Europos apskaitos modelio šalys: Vokietija ir Italija. Raktinių žodžių analizė parodė kad, pelno valdymas, finansinės – mokestinės apskaitos atitiktis, finansinės – mokestinės apskaitos skirtumai bei mokesčių planavimas ir vengimas yra pagrindinės temos, kurios susieja finansinę ir mokestinę apskaitą.

Remiantis mokslinės literatūros analizės rezultatais, išskiriama, kad ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos gali būti stiprus, vidutinis arba silpnas. Tai leidžia daryti išvadą, kad pagrindinis veiksnys lemiantis šio ryšio stiprumą yra koregavimų skaičius, kuriuos reikia atlikti norint apskaitinį pelną perskaičiuoti į apmokestinamąjį. Pagrindinis stipraus ryšio privalumas – mažesnis mokesčių vengimas, mažesnė galimybė manipuliuoti pelnu. Savo ruožtu, silpnas ryšys – leidžia tiksliau atskleisti tikrąją įmonės finansinę padėtį, nepriklausomai nuo mokesčių politikos įtakos. Tačiau mokslinėje literatūroje teigiama kad, TFAS integravimas į nacionalines apskaitos sistemas gali lemti reikšmingus mokestinių įsipareigojimų ir mokesčių bazės pokyčius, sumažinti apmokestinamąjį pelną bei padidinti pelno valdymo galimybę bei mokesčių vengimą. Taip pat, anksčiau atlikti moksliniai tyrimai rodo, kad nėra galimybės visiškai suvienodinti finansinės apskaitos ir pelno mokesčio teisinio reglamentavimo, tačiau autoriai pabrėžia būtinybę mažinti šių reglamentavimų atskirtį.

Skirtumai tarp finansinės ir mokestinės apskaitos gali būti nuolatiniai arba laikinieji. Tačiau tik laikinieji skirtumai yra registruojami apskaitoje, kaip ilgalaikis turtas arba ilgalaikiai įsipareigojimai ir laikui einant reversuojami, tačiau per ilgesnį laikotarpį nei vieneri finansiniai metai. Atlikta mokslinių straipsnių analizė rodo, kad nors laikinieji skirtumai yra nagrinėjami įvairių autorių, tačiau kyla nesutarimų dėl jų reikšmės finansinių ataskaitų tikslumui bei išorinių finansinių ataskaitų

vartotojų informatyvumui. Laikinieji skirtumai yra pagrindas atidėtojo pelno mokesčio apskaičiavimui bei pripažinimui finansinėse ataskaitose.

Atidėtasis pelno mokestis yra įrankis, kuris gali tinkamai atvaizduoti mokestinės apskaitos reikalavimus finansinėse ataskaitose. Taip pat, jis yra aktualus finansinių ataskaitų informacijos vartotojams, nes gali suteikti informacijos apie ateities mokestinius pinigų srautus. Nors nagrinėta mokslinė literatūra atskleidė, kad vieningos nuomonės apie šio finansinių ataskaitų elemento reikšmingumą nėra, tačiau priklausomai nuo to, ar nustatyta daugiau laikinųjų atskaitomųjų ar apmokestinamųjų jis gali teigiamai arba neigiamai paveikti įmonės grynąjį finansinį rezultatą, kuriuo gali disponuoti akcininkai.

Finansinėje apskaitoje atsižvelgiant į pagrindines kokybės charakteristikas, atidėtasis pelno mokestis apskaičiuojamas pagal šiuo metu galiojantį pelno mokesčio tarifą arba jau priimtą būsimą tarifą. Pelno mokesčio tarifo dydis skiriasi ES šalyse. Statistinių duomenų analizė atskleidė, kad šalyse, kuriose yra aukštesnis BVP, įteisinti aukštesni pelno mokesčio tarifai. O tuo tarpu, šalyse, kuriose ekonomikos lygis žemesnis, atitinkamai pelno mokesčio tarifai yra žemesni. Tačiau skirtingose ES šalyse skiriasi ne tik pelno mokesčio tarifai, bet ir taikomi skirtingi pelno mokesčio įstatymo reikalavimai apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną. Didžiausią įtaką mokesčių bazei turinčios sritys yra mokslinių tyrimų ir plėtros išlaidos, veiklos pradžios išlaidos, atidėjiniai, atsargos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas. Kai kuriose šalyse pelno mokesčio teisinis reglamentavimas yra artimas TFAS apibrėžtiems apskaitos principams, o kitose - visiškai atskirtas. Todėl galima teigti, kad, tai lemia nevienodą mokesčių apskaičiavimo praktiką, taip pat, galima daryti išvadą, kad tai įtakoja skirtingus atidėtojo pelno mokesčio dydžius finansinėse ataskaitose to paties ekonominio sektoriaus įmonėse, skirtingose šalyse. Dėl to, išoriniams finansinių ataskaitų vartotojams gali kilti iššūkių, norint palyginti skirtingų šalių įmones tarpusavyje.

Kadangi, atsinaujinančios elektros energijos gamybos sektoriuje veikiančios įmonės pasižymi aukštu atitikimu TFAS reikalavimams, pasirinkto tyrimo metodologija leido statistiškai ištirti, kurie iš nagrinėtų vidinių bei išorinių veiksnių daro įtaką atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi. Šiame sektoriuje veikiančiose įmonėse dominuoja atidėtojo pelno mokesčio pajamos arba mažos atidėtojo pelno mokesčio sąnaudos. Tai rodo, kad daugumoje tiriamų įmonių per nagrinėjamą laikotarpį buvo mažinama mokestinė našta dėl laikinųjų skirtumų pripažinimo. Šalyse, kuriose yra aukštas atitikimas tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, atidėtojo pelno mokesčio dydžiai buvo mažesni. Efektyvus pelno mokesčio procentinis dydis (vidurkis 18%) taip pat stabiliausias ir artimas pelno mokesčio tarifams, numatytiems pelno mokesčio įstatymuose. Remiantis tuo galime daryti išvadą, kad aiškus pelno mokesčio reglamentavimas, kuris yra artimas TFAS principams, gali prisidėti ir prie mažesnio mokesčių vengimo. Nusidėvėjimo koeficientas daugumoje įmonių svyravo nuo 3,23% iki 7,31%.

Imtyje dominavo palyginus stabilus ir žemas trumpalaikių įsipareigojimų lygis (vidurkis 0,26; standartinis nuokrypis 0,15), o tai reiškia, kad šio sektoriaus bendra finansinė būklė yra pakankami stabili, didžioji dalis į imtį patekusių įmonių (85%) buvo pelningos. Analizuojant visus pasirinktus veiksnius pastebėta bendras bruožas, kad didžiausias apibrėžtumas yra šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra stiprus. Didžiausi svyravimai buvo nustatyti šalyse, kuriose ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos yra vidutinio stiprumo arba silpnas.

Vertinant į imtį patekusių ES šalių makroekonominę situaciją, buvo nustatyta, kad aukščiausi BVP rodikliai yra šalyse, kuriose yra stiprus ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos. Tuo remiantis daroma išvada, kad šios šalys linkusios daugiau TFAS numatytų apskaitos principų taikyti ir pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais. Nors infliacijos rodiklio dinamika reikšmingų pokyčių tarp skirtingų šalių, pagal pelno mokesčio teisinį reglamentavimą, neparodė. Tačiau panaši tendencija nustatyta ir analizuojant TUI, kuri parodė, kad šalys, kuriose stiprus ryšys tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, pritraukė ženkliai daugiau tiesioginių užsienio investicijų, nei kitoms kategorijoms priskirtos ES šalys.

Statistinių duomenų analizės rezultatai parodė, kad, statistiškai reikšmingas ryšys egzistuoja su mokesčių vengimu, ilgalaikio turto nusidėvėjimu ir įmonės dydžiu. Tuo tarpu regresinės analizės metu nustatyta, kad teigiamai ir reikšmingai atidėtajį pelno mokestį veikia mokesčių vengimas ir įmonės dydis. Tačiau įmonės dydžio įtaka nors ir statistiškai reikšminga, bet silpna. Be to, remiantis koreliacinės analizės rezultatais, galima daryti išvadą, kad ilgalaikio turto nusidėvėjimas taip pat yra vienas iš veiksnių, kuris turi įtakos atidėtojo pelno mokesčio formavimuisi, nors šis ryšys silpnas, bet jis identifikuoja, kad dalis atidėtojo pelno mokesčio dydžio susidaro dėl ilgalaikio turto finansinės ir mokestinės apskaitos teisinio reglamentavimo skirtumų. Pelno mokesčio teisinis reglamentavimas daro silpninantį poveikį ryšyje tarp atidėtojo pelno mokesčio dydžio, bei mokesčių vengimo ($\beta = -0.026$, $p < 0.05$). Kitaip sakant, esant stipriam ryšiui tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, mokesčių vengimo koeficiento įtaka atidėtojo pelno mokesčio dydžiui yra reikšmingesnė, nei esant silpniam ryšiui.

PASIŪLYMAI IR TOLIMESNĖS TYRIMO KRYPTYS:

Tyrimo rezultatai parodė, kad ES šalių atsinaujinančios elektros energijos gamybos sektoriuje, esant stipriam ryšiui tarp finansinės ir mokestinės apskaitos, mokesčių vengimo koeficiento įtaka atidėtojo pelno mokesčio dydžiui yra didesnė nei esant silpniam ryšiui, todėl investuotojams reikėtų vertinti ne tik koregavimų poveikį įmonės finansiniam rezultatui, bet tuo pačiu atsižvelgti ir į tai, kurioje pelno mokesčio reglamentavimo kategorijoje yra vertinama įmonė.

Daugumoje tiriamų įmonių per nagrinėjamą laikotarpį buvo mažinama mokestinė našta dėl laikinųjų skirtumų pripažinimo. Tai galėjo būti sąlygota ir įvairių mokestinių lengvatų, kuriomis pasižymi šis sektorius. Kad atsakyti į šį klausimą, reikia tęsti tyrimą šioje srityje ir analizuoti, ar valstybės teikiamos lengvatos atsinaujinančios elektros energijos sektoriaus įmonėms įtakoja atidėtojo pelno mokesčio dydį.

Atliktas tyrimas atskleidė stiprų ryšį tarp atidėtojo pelno mokesčio dydžio ir mokesčių vengimo koeficiento, todėl tolimesniuose tyrimuose tikslinga nagrinėti šią sąsają pasitelkus kito ekonominio sektoriaus finansinius duomenis.

Įmonės dydis nors ir statistiškai reikšmingai bet silpnai įtakoja atidėtąjį pelno mokestį, todėl tolimesniuose tyrimuose galima būtų šį rodiklį keisti kitu.

ES atsinaujinančios elektros gamybos sektoriaus tyrimo rezultatai parodė, kad Procházka ir Molín (2015) pasiūlytas ES šalių grupavimas, nevisiškai atitinka šio sektoriaus duomenis. Nustatytas šalių persiskirstymas tarp silpno ir vidutinio stiprumo ryšio tarp finansinės ir mokestinės apskaitos. Todėl reikėtų peržiūrėti ir patikslinti ES šalių grupavimą pagal reikalingų koregavimų skaičių, kuris būtų naudingas atliekant tolimesnius tyrimus šia tema.

Remiantis šiuo magistriniu darbu buvo parengta publikacija (9 priedas).

LITERATŪROS SARAŠAS

- 1-asis TFAS „Finansinių ataskaitų pateikimas“ (2008) Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1803>
- 12-asis Tarptautinis apskaitos standartas „Pelno mokesčiai“ (2023). Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1803>
- 37-asis Tarptautinis apskaitos standartas „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir neapibrėžtasis turtas“ (2020). Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1803>
- 38-asis Tarptautinis apskaitos standartas „Nematerialusis turtas“ (2014). Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A32023R1803>
- Ajibade, A. T., Ademola, A., & Otitolaiye, E. D. (2021). Regression analysis and relevance to research in social sciences. *Academic Journal of Accounting and Business Management*, 2(4), 1–11.
- Bachtijeva D., Tamulevičienė D. (2024). Ar terminai „kūrybinė apskaita“ ir / ar „pelno valdymas“ tinkami įvardyti manipuliacijų apskaitos informacija reiškini? *Taikomoji kalbotyra*, 21, 1–13. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15388/Taikalbot.2024.21>.
- Barragato, C. A. Weiden K. M., (2004). The Valuation of Permanent and Temporary Book-Tax Differences of Firms Granting Employee Stock Options (2004). Prieiga per internetą: <https://ssrn.com/abstract=590805>; <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.590805>
- Brouwer A., Naarding E. (2018) Making Deferred Taxes Relevant, *Accounting in Europe*, 15:2, 200-230. Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449480.2018.1451903>
- Bužinskienė R., Vaitaitienė L., (2020) Mokestinė apskaita keičiantis verslo formai Lietuvoje. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose, 2020 nr. 16 p.* 77-85. ISSN 1822-1068/ eISSN 2335-8904. Prieiga per internetą: <http://ojs.kaunokolegija.lt/index.php/mttlk/index>
- Campa D., Donnelly R., Power S. B. (2023). Conceptual conformity of deferred tax accruals: evidence from Germany and the United Kingdom. *Accounting Forum*. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1080/01559982.2023.2227468>
- Chen Y. (2018). The Relationship between Financial Accounting and Tax Accounting and Its Coordination Analysis. Prieiga per internetą: <https://pdfs.semanticscholar.org/0956/8395c111424444d86391f391bad5d65bb56f.pdf> [žiūrėta 2024-05-11]
- Čekanavičius V., Murauskas G. (2014). Taikomoji regresinė analizė socialiniuose tyrimuose. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <http://www.statistika.mif.vu.lt/wp-content/uploads/2014/04/regresine-analize.pdf> [žiūrėta 2024-11-17]
- Černius G. (2012) Klaidinančios terminologijos įtaka įmonės finansams. *Socialinių mokslų studijos* 2:539-558. Prieiga per internetą: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=25850>

- Danilevičienė I., Lukšytė V. (2017) Tiesioginių užsienio investicijų įtakos šalies ekonomikos konkurencingumui vertinimas. *Mokslas – Lietuvos ateitis*. ISSN 2029-2341 / eISSN 2029-2252. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3846/mla.2017.1017>
- David L. J. (2023) Financial reporting in renewable energy: Key questions answered. Prieiga per internetą: <https://scrubbed.net/blog/financial-reporting-in-renewable-energy-key-questions-answered/> [žiūrėta 2024-11-17]
- Dragomir, V. D., Gorgan, C., Calu, D.-A., ir Dumitru, M. (2022). The relevance and comparability of corporate financial reporting regarding renewable energy production in Europe. *Renewable Energy Focus*, 41, 206–215. <https://doi.org/10.1016/j.ref.2022.03.002>
- Egan M., Yanxi Xu W. (2020) The true and fair view: exploring how managers, directors and auditors engage in practice. *Accounting forum*. 2020, VOL. 44, NO. 4, 398–420. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1080/01559982.2020.1727177>
- Endrijaitis M. (2014). Kaupimo principo taikymas apmokestinat juridinius asmenis pelno mokesčiu. ISSN 1392-1274. TEISĖ 2014 93
- Endrijaitis M. (2022). Finansinės apskaitos ir pelno mokesčio teisinio reguliavimo skirtumai. ISSN 1392-1274 eISSN 2424-6050. TEISĖ 2022, Vol. 125, pp. 86-99.
- EUR-Lex (2024). Corporation tax. Prieiga per internetą: https://eur-lex.europa.eu/search.html?CC_2_CODED=0920&name=browse-by%3Alegislation-in-force&type=named&CC_3_CODED=092020&displayProfile=allRelAllConsDocProfile&qid=1721981003372&CC_1_CODED=09
- Europos Parlamento ir tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1606/2002d dėl tarptautinių apskaitos standartų taikymo (2002). Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002R1606>
- Europos Sąjunga (2024) Teisės aktų rūšys. Prieiga per internetą: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/types-legislation_lt; [žiūrėta 2024-07-29]
- Eurostat (2024). Main national accounts tax aggregates. Prieiga per internetą: https://doi.org/10.2908/GOV_10A_TAXAG; [žiūrėta 2024-07-29]
- Eurostat. (2024). Renewable energy statistics. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Renewable_energy_statistics; [žiūrėta 2024-12-29]
- Ernst & Young (2023). Worldwide Corporate Tax Guide 2023. Prieiga per internetą: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/tax/tax-guides/2023/ey-worldwide-corporate-tax-guide-21-sep-2023-v2.pdf#page=1254
- Flagmeier, V. (2022). The information content of deferred taxes under IFRS. *European Accounting Review*, 31(2), 495–518. <https://doi.org/10.1080/09638180.2020.1826338>
- Füredi-Fülöp J., Murányi K., Várkonyiné Juhász M., (2024). Deferred tax in the Hungarian national and international accounting regulations. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.35925/j.multi.2024.3.20>

- Habanec P., Bohušová H. (2017). Comparison of Deferred Tax Materiality Reporting in Accordance with Continental and Anglo-Saxon Reporting System. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 65(6): 1917–1924.
- Hsu A., Liu S., (2023). The effect of book-tax conformity on the information environment: from the analyst perspective. *Review of Quantitative Finance and Accounting* (2023) 61:535–565. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1007/s11156-023-01160-5>
- Görlitz A.M. (2022). The information content of deferred tax items. Dissertation, Technische Universität Dresden.
- Görlitz A.M, Dobler M. (2023). Financial accounting for deferred taxes: A systematic review of empirical evidence. *Management Review Quarterly*, 73, 113–165. <https://doi.org/10.1007/s11301-021-00233-w>
- International Energy Agency. (2024). Clean energy is boosting economic growth. Prieiga per internetą: <https://www.iea.org/commentaries/clean-energy-is-boosting-economic-growth> [žiūrėta 2024-12-29].
- International Energy Agency. (2025). Global Energy Review 2025. Prieiga per internetą: <https://www.iea.org/reports/global-energy-review-2025/key-findings> [žiūrėta 2025-05-01].
- Junita R., Wahyuni P. D., (2024) The influence of deferred tax, tax to book ratio and firm size on company performance. *International Journal of Accounting, Management, Economics and Social Sciences*. IJAMESC, PT. ZillZell Media Prima, 2024. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.61990/ijamesc.v2i5.339>
- Kamarauskaitė A., Subačienė R., Senkus K., (2016). Verslo apskaitos standartų ir pelno mokesčio įstatymo nuostatų taikymo probleminių sričių tyrimas. *Apskaitos ir finansų mokslas ir studijos: problemos ir perspektyvos*. eISSN 2351-5597. 2016, vol. 10, no 1: 65-84. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15544/ssaf.2016.07>
- Kvaal E. (2018). Discussion of ‘Making Deferred Taxes Relevant’. *Accounting in Europe*, 15(2), 231–241. <https://doi.org/10.1080/17449480.2018.1473618>
- Lim K. J. (2023) Does tax avoidance affect company values in Indonesia in 2020 – 2022. *Jurnal Ilmiah Akuntansi*. Kesatuan. Vol. 11 No. 3, 2023, pg. 461-470. Prieiga per internetą: DOI: [10.37641/jiakes.v11i3.2290](https://doi.org/10.37641/jiakes.v11i3.2290)
- Mackevičius J. (2009). Finansinių ataskaitų auditas ir analizė. Procedūros, metodikos ir vertinimas. Monografija. TEV.
- Mackevičius, J. ir Molienė, O. (2009). Bendrojo vidaus produkto vienam gyventojui analizės metodika. *Pinigų studijos*, 1, 27-42.
- Mackevičius J., Subačienė R., Tamulevičienė D. (2018). Buhalterinės apskaitos teorijos klausimų nagrinėjimas lietuvių autorių darbuose. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*, 57–69. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15388/batp.v0i1.11953>
- Mao, CW., Wu, WC. (2019). Does the government-mandated adoption of international financial reporting standards reduce income tax revenue?. *Int Tax Public Finance* 26, 145–166. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1007/s10797-018-9495-2>

- Maynard J. (2017). Financial accounting, reporting and analysis. Oxford University press. Jungtinė Karalystė.
- Mear, K., Bradbury, M., & Hooks, J. (2021). The ability of deferred tax to predict future tax. *Accounting & Finance*, 61(1), 241–264. <https://doi.org/10.1111/acfi.12564>
- Memon M. A., Cheah J., Ramayah T., Ting H., Chuah F., Cham T. H. Moderation analysis: issues and guidelines. *Journal of Applied Structural Equation Modeling*: 3(1), i-xi, Jan 2019. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Mumtaz-Memon/publication/331175332_Moderation_Analysis_Issues_and_Guidelines/links/5c6abcea299bffe3a5b012cd/Moderation-Analysis-Issues-and-Guidelines.pdf
- Nerudová D. (2011). The international reporting standards and taxation system: connection or disconnection. *Economics & Management*, 16. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/228429616_THE_INTERNATIONAL_REPORTING_STANDARDS_AND_TAXATION_SYSTEM_CONNECTION_OR_DISCONNECTION
- Pauch D., Goyke K., (2020). The effect of deferred income tax on a company's financial results. Prieiga per internetą: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=973186>
- Pereira A., Pereira C., Gomes L., Lima A. (2023). Do Taxes Still Affect Earning Persistence? *Administrative Sciences* 13: 48. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3390/admsci13020048>
- Procházka, D., Molín, J. (2015). The IFRS Adoption by the EU and its Impact on Book-tax Conformity. In *Proceedings of the 20th International Conference: Theoretical and Practical Aspects of Public Finance 2015* (pp. 195-99).
- PWC (2016) What do investors want to see in company tax disclosures? Prieiga per internetą: <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/corporate-reporting/investor-views/pdf/investor-view-tax.pdf> [žiūrėta 2024-05-05]
- PWC (2024) Worldwide Tax Summaries. Prieiga per internetą: <https://taxsummaries.pwc.com/> [žiūrėta 2024-07-28]
- Subačienė R., Budrionytė R., Kamarauskienė I., Lakis V., Raziūnienė D., Savickas V., Senkus K., Tamulevičienė (2015). *Apskaitos ir audito pagrindai*. Vadovėlis. Vilniaus universiteto leidykla.
- Suhanyiova A., Korecko J., Suhanyi L. (2019) Deferred tax, as a means of accounting for the objectification of profit after corporate income tax. *43rd International Scientific Conference on Economic and Social Development – "Rethinking Management in the Digital Era: Challenges from Industry 4.0 to Retail Management"* (2019).
- Štarolytė S. (2018) Verslo apskaitos standartų ir LR pelno mokesčio įstatymo nuostatų taikymo vertinimas. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika* (2018). Prieiga per internetą: ISSN 2538-8762. <https://doi.org/10.15388/batp.v0i1.11957>
- Tamaševičius V. (2015) *Tyrimų metodai*. Vadovėlis. Vilniaus Universiteto leidykla.
- Vržina S. Ž. (2022). Importance of deferred income tax in insurance companies: Case of the Republic of Serbia. *Tokovi osiguranja*, 1(2022), 50–87. DOI: [10.5937/TokOsig2201050V](https://doi.org/10.5937/TokOsig2201050V)

- Zimmermann J. (2024) The value relevance of deferred tax assets: an empirical analysis German HDAX-Listed Companies. *Accounting and Financial Control*, Volume 5, Issue 1, 2024, 82-92. doi: [10.21511/afc.05\(1\).2024.07](https://doi.org/10.21511/afc.05(1).2024.07)
- Žaptorius, J. (2015). Finansinė apskaita: Vadovėlis. Technika. <https://doi.org/10.3846/1518-S>.
- Žaptorius, J. (2017). Tvarumo apskaita ir valdymo kontrolės sistema. Monografija. Technika. <https://doi.org/10.20334/2017-013-M>
- Wahab NSA, Holland K (2015) The persistence of book-tax differences. *Br Account Rev* 47:339–350. Prieiga per internetą: [The persistence of book-tax differences - ScienceDirect](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0969307015000505) [žiūrėta 2024-05-05]

THE IMPACT OF FINANCIAL ACCOUNTING AND CORPORATE TAX REGULATION AND OTHER FACTORS ON DEFERRED TAX IN THE RENEWABLE ENERGY COMPANIES IN THE EUROPEAN UNION

RAIMONDA KULIEŠIENĖ

Master thesis

Accounting and Financial Management master study programme

Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration

Supervisor – prof. Rasa Subačienė

Vilnius, 2025

SUMMARY

116 pages, 30 charts, 16 pictures, 58 references.

The main purpose of this master thesis is to examine the relationships between financial accounting and corporate tax regulation, as well as the factors that statistically significantly affect the deferred tax in EU renewable electricity production companies. Additionally, the study aims to evaluate the moderating effect of differences in corporate tax legal regulation on these relationships.

The work consists of three main parts; the analysis of literature, the research and its results, conclusion and recommendations.

Literatures analysis reviews the book-tax conformity, presents the main principles of permanent and temporary differences, introduces the concept of deferred tax, and highlights its significance. Additionally, it analyses previously conducted scientific studies to identify the key aspects of book-tax conformity. As well as the significance of deferred tax for decision-making by users of financial statements.

After the literatures analysis the author has carried out a study to investigate which factors have a statistically significant impact on the deferred tax in the consolidated financial statements of EU renewable electricity production companies, and whether differences in corporate tax legal regulation moderate the relationship between significant factors and the deferred tax. The study sample included

27 EU renewable electricity production companies, which accounted for 135 financial years. The correlation-regression analysis was performed using the SPSS program, and the moderation effect was analysed using Andrew F. Hayes' PROCESS v4.2 plugin.

The performed research revealed that there is a statistically significant relationship between the deferred tax and the factors of tax avoidance and company size. The impact of company size on deferred tax is weaker than that of tax avoidance. Additionally, the depreciation of non-current assets consistently affects the deferred tax. Finally, corporate tax legal regulation weakens the relationship between deferred tax and tax avoidance, meaning that a strong relationship between financial and tax accounting increases the impact of tax avoidance on deferred tax.

The conclusions and recommendations summarize the main concepts of the literature analysis as well as the results of the performed research. The author believes that the results of the study could benefit companies operating in the EU renewable electricity production sector, as well as potential investors evaluating the financial statements of these companies.

PRIEDAI

1 priedas. BVP vienam gyventojui (EUR) ir pelno mokesčio tarifai (%) ES šalyse ir Norvegijoje

Šalis	Pelno mokesčio tarifas (%)	BVP vienam gyventojui, EUR (2023)	Pelno mokesčio pajamų dalis nuo šalies BVP, % (2022)	Pelno mokesčio surinkimas MEUR (2022)
Liuksemburgas	24.94% bendrai (pelno mokestis, solidarumo mokestis ir savivaldybės verslo mokestis (Liuksemburgo miestas)).	118 770	4,4	3 415
Airija	Prekybos įmonė: 12.5; Ne prekybos įmonė.: 25	96 290	4,5	22 645
Norvegija	22	80 970	18,4	103 750
Danija	22	63 290	3,3	12 673
Nyderlandai	25,8	59 710	4,8	46 121
Austrija	23 (iki 2022 - 25%; 2023 - 24%)	52 370	3,5	15 572
Švedija	20,6	51 000	3,5	19 527
Belgija	25	49 720	4	21 903
Suomija	20	49 280	3	8 056
Vokietija	Pelno mokestis/papildomas solidarumo mokestis 15.825%;Prekybos mokestis: Nuo 8,75 % iki 20,3 %, priklausomai nuo įmonės buveinės vietos.	48 770	:	:
Prancūzija	25	41 330	3,3	87 769
Malta	35	35 400	3,8	656
Italija	24	35 350	2,7	52 845
Kipras	12,5	32 150	6,6	1 835
Ispanija	25	30 320		:
Slovėnija	22	29 750	2,3	1 332
Čekija	21 nuo 2024 (iki tol 19%)	29 180	4,2	11 493
Estija	20 (nepaskirstytasis pelnas neapmokestinamas)	27 590	0,3	110
Portugalija	21	25 740	3,3	8 082
Lietuva	15 (nuo 2025 - 16)	25 070	2,3	1 573
Slovakija	21	22 210	3,7	4 012
Latvija	20 (mokama tik tada, kai paskirstomas pelnas)	21 440	1	388
Graikija	22	20 920	2,5	5 127
Vengrija	9	20 480	:	:
Lenkija	19	19 920	:	:
Kroatija	18 (10% įmonėms, kurių pajamos neviršija 1 mln. eurų)	17 500	3,2	2 174
Rumunija	16	17 030	3,1	8 707
Bulgarija	10	14 580	2,9	2 461

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis PWC, 2024 ir Eurostat duomenimis.

2 priedas. Peržiūrėtų ES vertybinių popierių biržų sąrašas.

Biržų sąrašas:

1. Borsa Italiana <https://stockanalysis.com/list/borsa-italiana/>
2. Bratislava Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/bratislava-stock-exchange/>
3. Bucharest Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/bucharest-stock-exchange/>
4. Budapest Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/budapest-stock-exchange/>
5. Bulgarian Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/bulgarian-stock-exchange/>
6. Copenhagen Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/copenhagen-stock-exchange/>
7. Cyprus Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/cyprus-stock-exchange/>
8. Deutsche Börse Xetra <https://stockanalysis.com/list/deutsche-boerse-xetra/>
9. Euronext Amsterdam <https://stockanalysis.com/list/euronext-amsterdam/>
10. Euronext Brussels <https://stockanalysis.com/list/euronext-brussels/>
11. Euronext Dublin <https://stockanalysis.com/list/euronext-dublin/>
12. Euronext Lisbon <https://stockanalysis.com/list/euronext-lisbon/>
13. Euronext Paris <https://stockanalysis.com/list/euronext-paris/>
14. Frankfurt Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/frankfurt-stock-exchange/>
15. Ljubljana Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/ljubljana-stock-exchange/>
16. Luxembourg Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/luxembourg-stock-exchange/>
17. Madrid Stock <https://stockanalysis.com/list/madrid-stock-exchange/>
18. Malta Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/malta-stock-exchange/>
19. Nasdaq Helsinki <https://stockanalysis.com/list/nasdaq-helsinki/>
20. Nasdaq Riga <https://stockanalysis.com/list/nasdaq-riga/>
21. Nasdaq Tallinn <https://stockanalysis.com/list/nasdaq-tallinn/>
22. Nasdaq Vilnius <https://stockanalysis.com/list/nasdaq-vilnius/>
23. Nordic Growth <https://stockanalysis.com/list/nordic-growth-market/>
24. Prague Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/prague-stock-exchange/>
25. Vienna Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/vienna-stock-exchange/>
26. Warsaw Stock Exchange <https://stockanalysis.com/list/warsaw-stock-exchange/>
27. Zagreb Stock <https://stockanalysis.com/list/zagreb-stock-exchange/>

3 priedas. Įmonių sąrašas.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
1.	Austria	Verbund AG	Renewables + Conventional	VERBUND AG, together with its subsidiaries, generates, trades, and sells electricity to energy exchange markets, traders, electric utilities and industrial companies, and households and commercial customers. It operates through Hydro, New Renewables, Sales, Grid, and All Other segments. The company operates hydropower plants with a capacity of 8,417 megawatts (MW); wind farms with a capacity of 798 MW; solar power with a capacity of 253 MW; and two thermal power plants. It also owns and operates electricity transmission network, and gas transmission pipeline and distribution network in Austria, as well as trades and sells gas. VERBUND AG was founded in 1947 and is headquartered in Vienna, Austria.
2.	Austria	EVN AG	Renewables + Conventional	EVN AG provides energy and environmental services for private and business customers, and municipalities. The company operates through Generation, Energy, Networks, South East Europe, Environmental, and All Other segments. It generates electricity from thermal sources and renewable energies; and procures, trades, and sells electricity and natural gas to end customers and on wholesale markets, as well as generates and sells heat. The company also operates cable TV and telecommunications networks. In addition, it is involved in the construction of drinking water supply, wastewater treatment, and thermal waste utilization services. The company was founded in 1922 and is headquartered in Maria Enzersdorf, Austria. EVN AG operates as a subsidiary of NÖ Landes-Beteiligungsholding GmbH.
3.	Czech Republic	CEZ, a. s.	Renewables + Conventional	CEZ, a. s. engages in the generation, distribution, trade, and sale of electricity and heat in Western, Central, and Southeastern Europe. The company operates through four segments: Generation, Distribution, Sales, and Mining. It operates hydro, wind, solar, nuclear, coal, natural gas, biogas, and biomass power plants; and combined cycle gas turbine plant and small combined heat and power units. The company is also involved in the trade and sale of natural gas; mining of coal; quarrying and processing of construction aggregates and limestones; commodity trading business; and provision of energy services. It also holds interest in the lithium ore mining project in Čínovec. CEZ, a.s. as incorporated in 1992 and is headquartered in Prague, the Czech Republic.
4.	Denmark	Ørsted A/S	Pure renewable	Ørsted A/S, together with its subsidiaries, develops, constructs, owns, and operates offshore and onshore wind farms, solar farms, energy storage facilities, renewable hydrogen and green fuels facilities, and bioenergy plants. It operates through Offshore, Onshore, and Bioenergy & Other segments. The Offshore segment develops, constructs, owns, and operates offshore wind farms in the United Kingdom, Europe, the United States, and Taiwan, as well as develops renewable hydrogen and green fuels in Europe and on the United States gulf coast. The Onshore segment develops, constructs, owns, and operates onshore wind and solar farms in the United States and Europe, as well as integrated storage. The Bioenergy & Other segments engages in the generation of heat and power and delivery of ancillary services from CHP plants in Denmark; optimizes gas portfolio, and Danish and Swedish B2B markets. The company was formerly known as DONG Energy A/S and changed its name to Ørsted A/S in November 2017. Ørsted A/S was founded in 1972 and is headquartered in Fredericia, Denmark.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
5.	Denmark	Green Hydrogen Systems A/S	Pure renewable	Green Hydrogen Systems A/S develops and produces electrolyzers for hydrogen production based on renewable energy in United Kingdom, Norway, Chile, and Switzerland. The company engages in the installation and sales of electrolysis solutions, as well as provides installed systems services. Its services is used in direct application for decarbonization of industry feedstock and heavy-duty and long range transportation; indirect application for use in transportation, industry, and building heat; and energy storage and grid stabilization. The company was founded in 2007 and is headquartered in Kolding, Denmark.
6.	Finland	Fortum Oyj	Renewables + Conventional	Fortum Oyj, together with its subsidiaries, engages in the generation and sale of electricity and heat in the Nordic countries, Sweden, Germany, the United Kingdom, the Netherlands, and internationally. The company's Generation segment generates power through nuclear, hydro, wind, and solar power; and provides district heating and cooling, and decarbonization services. The company's Consumer Solutions segment engages in electricity and gas retail businesses, including the provision of invoicing and customer services; and electricity and related value-added products, as well as digital services. This segment serves approximately 2 million customers. Fortum Oyj was incorporated in 1998 and is headquartered in Espoo, Finland.
7.	France	Neoen S.A.	Pure renewable	Neoen S.A., an independent renewable energy production company, engages in the development and operation of renewable energy power plants. The company operates through Solar Power, Wind Power, Storage, Farm-Down, Development and Investments, and Eliminations segments. It operates in Argentina, Australia, Canada, Ecuador, the United States, Finland, France, Ireland, Italy, Jamaica, Mexico, Mozambique, Portugal, El Salvador, Sweden, and Zambia. Neoen S.A. was incorporated in 2008 and is headquartered in Paris, France.
8.	France	Voltaia SA	Pure renewable	Voltaia SA engages in the production of electricity from renewable energy sources. It operates through two segments, Energy Sales, and Services. The company develops, constructs, operates, and maintains wind, solar, hydro, biomass, and storage plants. It also develops and sells projects, and procures equipment for solar power plants, as well as provides operations and maintenance services. As of December 31, 2022, the company operated solar power plant with an installed capacity of 49.9 MW. It operates in Africa, the Middle East, Asia, other Europe, Brazil, and Latin America. The company was incorporated in 2005 and is headquartered in Paris, France.
9.	France	Électricité de Strasbourg Société Anonyme	Renewables + Conventional	Électricité de Strasbourg Société Anonyme engages in the supply of electricity and natural gas to individuals, businesses, and local authorities in France. It is also involved in the design, construction, and operation of electrical engineering, industrial, and public lighting facilities, as well as heating networks; provision of collective catering engineering and energy renovation services; and technical management and optimization of energy installations. The company was founded in 1899 and is based in Strasbourg, France. Électricité de Strasbourg Société Anonyme operates as a subsidiary of EDF Développement Environnement SA.
10.	France	Hydrogène de France Société anonyme	Pure renewable	Hydrogène de France Société anonyme develops and operates as independent power producer in France and internationally.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
				It operates two hydrogen power plants; and manufactures and sells high power fuel cells. The company was incorporated in 2012 and is based in Lormont, France.
11.	Germany	Encavis AG	Pure renewable	Encavis AG, an independent power producer, acquires and operates solar and onshore wind parks in Germany, Italy, Spain, France, Denmark, the Netherlands, the United Kingdom, Finland, Sweden, Ireland, and Lithuania. It operates through PV Parks, Service, Wind Parks, and Asset Management segments. The company's renewable energy plant portfolio includes 230 solar parks and 90 wind farms with a capacity of approximately 3.5 gigawatts. It also provides advisory and asset management services to institutional investors in the renewable energy sector; and technical operation and maintenance services for PV parks. Encavis AG is headquartered in Hamburg, Germany.
12.	Germany	PNE AG	Pure renewable	PNE AG engages in the planning, construction, and operation of wind and photovoltaic (PV) farms and transformer stations in Germany and internationally. It operates through three segments: Project Development, Electricity Generation, and Service Products. The company develops and sells onshore and offshore wind farms; provides technical and commercial operations management services for wind farms, PV plants, and transformer stations; and generates electricity from wind and biomass power plant. It is also involved in the development of photovoltaics and hybrid solutions, and construction management and grid connection, financial and energy supply services, as well as power-to-X solutions. The company was formerly known as PNE WIND AG and changed its name to PNE AG in June 2018. The company was founded in 1995 and is based in Cuxhaven, Germany.
13.	Germany	Energiekontor AG	Pure renewable	Energiekontor AG, a project developer, engages in the planning, construction, and operation of wind and solar parks in Germany, Portugal, and the United States. It owns and operates 40 wind and solar parks with a total generation capacity of around 390 megawatts. The company was founded in 1990 and is headquartered in Bremen, Germany.
14.	Germany	EnviTec Biogas AG	Pure renewable	EnviTec Biogas AG manufactures and operates biogas and biomethane plants in Germany, Italy, Great Britain, the Czechia Republic, France, Denmark, the United States, China, Greece, Estonia, and internationally. It operates through three segments: Own Plant operation, Service, and Plant Construction. The company engages in the planning and turnkey construction of biogas plants and biogas upgrading plants, as well as offers biological and technical, and plant and operational management services. It also generates electricity, heat, and gas in its own biogas plants. EnviTec Biogas AG was founded in 2002 and is headquartered in Lohne, Germany.
15.	Germany	clearvise AG	Pure renewable	clearvise AG operates as an independent electricity producer from renewable energies in Europe. Its operational portfolio consists of wind and solar parks, and a biogas plant in four countries with an installed capacity of approximately 303 MW. The company was formerly known as ABO Invest AG and changed its name to clearvise AG in 2020. clearvise AG was founded in 2010 and is based in Wiesbaden, Germany.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
16.	Germany	RWE Aktiengesellschaft	Renewables + Conventional	RWE Aktiengesellschaft generates and supplies electricity from renewable and conventional sources in Germany, the United Kingdom, rest of Europe, North America, and internationally. It operates through five segments: Offshore Wind; Onshore Wind/Solar; Hydro/Biomass/Gas; Supply & Trading; and Coal/Nuclear. The company generates wind, hydro, solar, nuclear, gas, and biomass electricity. It also trades in electricity, gas, and energy commodities; operates gas storage facilities; and engages in battery storage activities. The company serves commercial, industrial, and corporate customers. RWE Aktiengesellschaft was founded in 1898 and is headquartered in Essen, Germany
17.	Greece	Public Power Corporation S.A.	Renewables + Conventional	Public Power Corporation S.A., together with its subsidiaries, generates, transmits, and distributes electricity in Greece, Romania, and internationally. It generates electricity from lignite, fossil fuel, thermal, biomass, wind, hydroelectric, and photovoltaic power plants. The company owns power generating stations; and distributes electricity through high, medium, and low voltage distribution networks. It also provides urban fiber optics network. In addition, the company offers infrastructure and charging services; natural gas trading services; and financing services. The company serves individuals, businesses, and public bodies. Public Power Corporation S.A. was founded in 1950 and is headquartered in Athens, Greece.
18.	Hungary	ALTEO Energy Services Public Limited Company	Renewables + Conventional	ALTEO Energy Services Public Limited Company generates and sells electricity and heat in Hungary. The company operates through Retail Energy Trade; Renewables-based Energy Production; Heat and Electricity Production and Management; Waste Management; Energy Services; and Other segments. It also engages in retail trade of electricity and gas; energy production of renewable solar, wind, hydropower plants, as well as biogas; operates and maintains energy generating assets and construction-installation activities; and plans and manages production of electricity and heat generation and storage facilities. In addition, the company offers waste management services, collection, recovery, and sale of organic and inorganic waste; ancillary services; renewable production management; business and other consultancy activities; treatment and disposal of non-hazardous waste; desalinated water production; and e-mobility services, as well as wholesale of waste and scrap and recycling service. The company was formerly known as ALTEO Energiaszolgaltato Nyilvanosan Mukodo Reszvenytarsasag and changed its name to ALTEO Energy Services Public Limited Company in June 2021. ALTEO Energy Services Public Limited Company was founded in 2008 and is headquartered in Budapest, Hungary.
19.	Italy	Enel SpA	Renewables + Conventional	Enel SpA operates as an integrated operator in electricity and gas industries worldwide. It generates, distributes, transmits, and sells electricity; transports and markets natural gas; and constructs and operates generation plants and distribution grids. The company also provides energy management services; e-vehicle charging infrastructure for public and private customers; and engages in the energy commodities business. It operates wind, thermal, hydroelectric, nuclear, solar photovoltaic, and geothermal power plants. The company was founded in 1962 and is headquartered in Rome, Italy.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
20.	Italy	A2A S.p.A.	Renewables + Conventional	A2A S.p.A. engages in the production, sale, and distribution of gas and electricity, and district heating in Italy and internationally. The company generates electricity through hydroelectric, thermoelectric, photovoltaic, cogeneration, biomass, and wind plants; and sells and distributes gas. It also engages in the production and sale of heat produced through district heating networks; waste management activities, including collection and street sweeping, treatment, disposal, and recovery of materials and energy; and the construction and management of integrated waste disposal plants and systems. In addition, the company offers integrated water cycle management services; and technical consultancy services relating to energy efficiency certificates. Further, it is involved in the management of public lighting systems and street lights, and water purification and sewer activities, as well as offers garbage collection, street sweeping, video surveillance, energy efficiency, and electric mobility services. A2A S.p.A. is headquartered in Milan, Italy.
21.	Italy	Hera S.p.A.	Renewables + Conventional	Hera S.p.A., a multi-utility company, engages in the waste management, water services, and energy businesses in Italy. It is involved in the sale and distribution of methane and natural gas, as well as in the district heating and heating management business; generation, distribution, and sale of electricity; aqueduct, purification, and sewage services related to water; waste collection, treatment, recycling, and disposal services; and provision of public lighting, telecommunications, and other services. The company's water services include activities related to water collection, drinking water treatment, and distribution for civil and industrial applications, as well as sewerage and sewage treatment activities; and environmental services comprise sweeping, waste collection, transport, and recovery and disposal. It also provides engineering, laboratories, remote control, and client technical services. Hera S.p.A. was founded in 2002 and is headquartered in Bologna, Italy.
22.	Italy	ACEA S.p.A.	Renewables + Conventional	ACEA S.p.A., together with its subsidiaries, operates as a multi-utility company in Italy. The company operates through Environment, Commercial, Water, Water (Overseas), Production, Engineering & Infrastructure Projects, and Network & Smart Cities segment. It is involved in the water management, energy distribution and production, gas distribution, waste valorisation, handling of engineering services, and sale of electricity and natural gas, as well as supplies value added services. The company generates electricity through hydro, thermal, and photovoltaic sources. It also provides sludge management, treatment, and recycling; waste-to-energy; waste disposal management of recyclable plastics; water services; laboratory analysis services, and engineering and consultancy services; public lighting; energy management; and design, construction, and management of integrated water systems. ACEA S.p.A. was founded in 1909 and is headquartered in Rome, Italy.
23.	Italy	Iren SpA	Renewables + Conventional	Iren SpA, together with its subsidiaries, operates as a multi-utility company in Italy. It operates through Networks, Waste Management, Energy, Market, and Other Services segments. The company produces and distributes electricity primarily from hydroelectric, thermoelectric, cogeneration, and other renewables, as well as distributes natural gas.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
				It distributes electrical energy through 7,872 kilometers of medium and low voltage networks to approximately 729,000 connected users; and natural gas through its network of approximately 8,160 kilometers of high, medium, and low-pressure pipes to approximately 738,000 customers. The company also operates integrated water cycle, which includes 20,358 kilometers of pipeline networks that serve 2.9 million residents; 11,279 kilometers of sewerage networks; and operates treatment plants. In addition, it is involved in the provision of services related to street lighting systems, traffic light systems, heating systems, and electrical and special systems; collection and disposal of waste; snow clearing services; and analysis laboratories, telecommunications, and other services. It operates 35 hydroelectric plants, 7 thermoelectric cogeneration systems, and 1 thermoelectric plant, as well as 105 photovoltaic production plants with an installed capacity of 142 MW. Iren SpA is based in Reggio Emilia, Italy
24.	Italy	ERG S.p.A.	Pure renewable	ERG S.p.A., through its subsidiaries, engages in the production of energy through renewable sources in Italy, France, Germany, the United Kingdom, Poland, Bulgaria, Sweden, Romania, and Spain. It generates electricity through wind, solar, hydroelectric, and thermoelectric power plants, as well as natural gas cogeneration plants. ERG S.p.A. was founded in 1938 and is headquartered in Genoa, Italy. ERG S.p.A. operates as a subsidiary of Sq Renewables S.p.A.
25.	Italy	Alerion Clean Power S.p.A.	Pure renewable	Alerion Clean Power S.p.A. engages in the production of electricity through solar and wind power in Italy, Spain, the United Kingdom, Bulgaria, and Romania. It has wind power plants located in Krupen, Bulgaria; and Comiolica, Spain. The company was founded in 2003 and is headquartered in Milan, Italy. Alerion Clean Power S.p.A. is a subsidiary of FRI-EL Green Power S.p.A.
26.	Lithuania	AB Ignitis grupė	Renewables + Conventional	AB Ignitis grupė, together with its subsidiaries, engages in the generation and distribution of electricity and heat. It operates through Green Generation, Networks, Reserve Capacities, and Customers & Solutions segments. The company also operates, supervises, develops of renewable energy projects, including wind energy; generates renewable electricity; operates wind farms; develops and operates of cogeneration power plant project; produces electricity and heat from waste; trades electricity; and distributes, trades, and supplies of natural gas, including liquefied natural gas. In addition, it offers isolated operation of power system and capacity reserve services; electricity transmission, as well as new customers connections and upgrades services. Further the company is involved in shared business support services; planning, optimization, forecasting, trading, brokering, and other electricity related services; vehicle rental, leasing, repair, maintenance, renewal, and service, and payment aggregation services. The company operates in Lithuania, Latvia, Poland, Finland, Estonia, and internationally. AB Ignitis grupė was incorporated in 2008 and is headquartered in Vilnius, Lithuania.
27.	Poland	Polenergia S.A.	Pure renewable	Polenergia S.A., together with its subsidiaries, engages in the generation, distribution, trading, and sale of electricity in Poland and internationally. The company operates through Onshore Wind Farms, Photovoltaics, Offshore Wind Farms, Gas and Clean Fuels, Trading and Sales, and Distribution segments.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
				The Onshore Wind Farms segment engages in the development, construction, and maintenance of facilities generating electrical energy from onshore wind. The Photovoltaics segment develops, constructs, and maintains facilities generating electrical energy using the solar radiation. The Offshore Wind Farms segment is involved in the development, construction, and maintenance of facilities generating electrical energy from wind at sea. The Gas and Clean Fuels segment engages in the development, construction, and maintenance of facilities generating electrical energy in gas cogeneration; and development work in the manufacture of hydrogen and generation of energy from hydrogen based on the renewable sources originating energy. The Trading and Sales segment trades in electricity, certificates of origin, and other energy market instruments; sells electricity to industrial customers; provides market access services to energy producers using renewable energy sources; and installs solar panels and heat pumps. The Distribution segment offers electrical energy and gas distribution and sale services to commercial, industrial, and household customers, as well as e-mobility solutions. Polenergia S.A. was founded in 1997 and is based in Warsaw, Poland.
28.	Poland	ZE PAK SA	Renewables + Conventional	ZE PAK SA produces and sells electricity and heat in Poland. The company produces energy from conventional and renewable sources; and through the co-combustion of biomass and coal, as well as through lignite-fired power plants. It also engages in the construction and installation work, maintenance work, services, manufacturing, and commercial activities. The company was founded in 1958 and is headquartered in Konin, Poland. ZE PAK SA operates as a subsidiary of Argumenol Investment Company Limited.
29.	Poland	MDI Energia S.A.	Pure renewable	MDI Energia S.A. engages in the renewable energy business in Poland and internationally. The company primarily constructs and installs wind farm and biogas, and photovoltaic power plants. It also develops residential multifamily housing projects; and commercial buildings, such as offices, storages, etc. The company was incorporated in 2001 and is based in Warsaw, Poland.
30.	Poland	PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	Renewables + Conventional	PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. engages in the production and distribution of electricity in Poland. The company operates through Conventional Generation, District Heating, Renewables, Supply, Distribution, and Circular Economy segments. The Conventional Generation segment engages in exploration and production of lignite, conventional generation of electricity and ancillary services. The District Heating segment generates electricity from cogeneration sources and transmits and distributes of heating related services. The Renewables segment generates electricity from pumped-storage power plants and renewable sources. The Supply segment engages in selling and buying electricity and natural gas. The Distribution segment involves in local distribution and transmission of electricity. The Circular Economy segment comprises of management of the by-products of combustion. It supplies power to approximately 5.5 million households, businesses, and institutions. The company was founded in 1990 and is based in Lublin, Poland.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
31.	Poland	ENEA S.A.	Renewables + Conventional	ENEA S.A., together with its subsidiaries, generates, transmits, distributes, and trades in electricity in Poland. It generates electricity from wind farms, and hydropower and biogas plants, as well as hard coal. The company sells electricity to 2.4 million customers, including individual consumers, and small and medium-sized companies, as well as large industrial plants. It also produces and sells coal and heat; maintains and modernizes road lighting equipment; and provides transport, repair, and construction services. The company was formerly known as Energetyka Poznańska S.A. ENEA S.A. was founded in 1904 and is based in Poznań, Poland.
32.	Poland	Energa SA	Renewables + Conventional	Energa SA, together with its subsidiaries, generates, distributes, trades in, and sells electricity and heat in Poland. It operates through Distribution, Generation, and Sales segments. The company generates electricity through coal, hydropower, wind, biomass, and photovoltaic power plants. It also provides contracting and design, lighting, financing, repair and maintenance, logistics and supply, investment property management, accounting, human resource, payroll, administrative, procurement, and security services. In addition, the company engages organizes, manages, and develops power projects; distributes heat; and engages in information and communication technologies business. The company was founded in 2006 and is headquartered in Gdańsk, Poland. Energa SA operates as a subsidiary of Orlen S.A.
33.	Poland	TAURON Polska Energia S.A.	Renewables + Conventional	TAURON Polska Energia S.A., through its subsidiaries, generates, distributes, and supplies electricity and heat in Poland. The company operates through four segments: Generation, Renewable Energy Sources, Distribution, and Supply. The Generation segment is involved in electricity generation through conventional sources, including co-generation, as well as through biomass burning; generation and supply of heat; and generation equipment's overhaul operations. The Renewable Energy Sources segment generates electricity from renewable energy sources, such as hydroelectric, wind, and photovoltaic power plants. The Distribution segment provides electricity distribution service using the distribution grids; and technical support services related to electricity metering systems and metering data acquisition. The Supply segment is involved in the electricity and natural gas supply; wholesale trade of electricity, natural gas, and derivative products; trading and management of CO2 emission allowances, and property rights, as well as offers services related to street lighting management and maintenance, smart city and e-mobility products, and energy efficiency. This segment also produces electricity by the gas engines. The company also engages in the operations related to the extraction of the stone and the production of the sorbing agents; and utilization of the hard coal combustion and extraction processes by-products. In addition, it offers biomass processing, vehicles technical support, real estate administration, and financial services. The company was formerly known as Energetyka Południe S.A. and changed its name to TAURON Polska Energia S.A. in November 2007. The company was incorporated in 2006 and is based in Katowice, Poland.
34.	Poland	Raen S.A.	Pure renewable	Raen S.A. engages in the design, construction, service, and maintenance of photovoltaic installations, as well as energy consultations and audits.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
				It provides solutions in the field of photovoltaic technology. Raen S.A. serves individual clients, as well as enterprises and local governments. The company was formerly known as PunkPirates S.A. and changed its name to Raen S.A. in February 2023. Raen S.A. is headquartered in Warsaw, Poland.
35.	Portugal	EDP Renováveis, S.A.	Pure renewable	EDP Renováveis, S.A., a renewable energy company, plans, constructs, operates, and maintains electricity power stations. The company operates wind and solar farms. As of December 31, 2023, it had an installed capacity of 6,891 megawatts in the United States; 2,042 megawatts in Spain; 1,413 megawatts in Portugal; 1,165 megawatts in Brazil; 798 megawatts in Poland; 521 megawatts in Romania; 496 megawatts in Mexico; 427 megawatts in Canada; 412 megawatts in Italy; 402 megawatts in Vietnam; 315 megawatts in Singapore; 244 megawatts in France; 123 megawatts in China; 83 megawatts in Chile; 80 megawatts in Greece; 43 megawatts in Taiwan; 11 megawatts in Belgium; 9 megawatts in the Netherlands; 7 megawatts in Thailand; and 5 megawatts in the United Kingdom. The company was incorporated in 2007 and is headquartered in Madrid, Spain. EDP Renováveis, S.A. is a subsidiary of EDP - Energias de Portugal, S.A.
36.	Portugal	Greenvolt - Energias Renováveis, S.A.	Pure renewable	Greenvolt - Energias Renováveis, S.A. operates in the renewable energy sector in Portugal, the United Kingdom, and internationally. The company operates through Residual Biomass; Development of Wind and Solar Utility-Scale; and Distributed Generation segments. It is involved in operation and development of biomass plants, as well as development of wind and solar photovoltaic plants in the European markets. The company was formerly known as Bioelétrica da Foz, S.A. and changed its name to Greenvolt - Energias Renováveis, S.A. Greenvolt - Energias Renováveis, S.A. was incorporated in 2002 and is headquartered in Porto, Portugal.
37.	Romania	S.P.E.E.H. Hidroelectrica S.A.	Pure renewable	S.P.E.E.H. Hidroelectrica S.A. generates and supplies green energy in Romania. The company operates 187 power plants with a hydroelectric capacity of 6.3 GW; and Crucea wind park with an installed capacity of 108 MW. The company was founded in 2000 and is based in Bucharest, Romania.
38.	Spain	Corporación Acciona Energías Renovables, S.A.	Pure renewable	Corporación Acciona Energías Renovables, S.A. engages in the promotion, construction, operation, maintenance, and development of renewable energy projects in Spain and internationally. The company operates onshore wind, photovoltaic solar, solar thermal, biomass, hydraulic, and storage renewable technology projects. It is also involved in renewable energy supply, green hydrogen, energy efficiency, electric mobility, and self-consumption decarbonization solutions. In addition, the company engages in fuel imports and exports; and sales and co-generation services, including engineering, consulting, and auditing of sites and projects, as well as drafting plans. The company was incorporated in 2008 and is headquartered in Madrid, Spain. Corporación Acciona Energías Renovables, S.A. operates as a subsidiary of Acciona, S.A.
39.	Spain	Solaria Energía y Medio Ambiente, S.A.	Pure renewable	Solaria Energía y Medio Ambiente, S.A., together with its subsidiaries, generates solar photovoltaic energy. It owns, manages, and operates a pipeline of approximately 14,200 MW of photovoltaic plants in Spain, Italy, Portugal, Uruguay, and Greece.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
				The company was incorporated in 2002 and is based in Madrid, Spain.
40.	Spain	Audax Renovables, S.A.	Pure renewable	Audax Renovables, S.A. engages in the generation and supplying of renewable electricity and gas in Spain, Portugal, Italy, Poland, Germany, Netherlands, France, Panama, and Hungary. The company has a portfolio of wind and photovoltaic farms with a capacity of 2,331.69 megawatts. Audax Renovables, S.A. was incorporated in 2000 and is based in Badalona, Spain. Audax Renovables, S.A is a subsidiary of Electrica Nuriel, S.L.
41.	Spain	Energía, Innovación y Desarrollo Fotovoltaico, S.A.	Pure renewable	Energía, Innovación y Desarrollo Fotovoltaico, S.A. engages in the construction, installation, promotion, operation, and maintenance of solar, photovoltaic, wind, and other energy sources generation projects in Spain. The company was incorporated in 2008 and is based in Barro, Spain.
42.	Spain	Ecoener, S.A.	Pure renewable	Ecoener, S.A., through its subsidiaries, engages in the renewable energy business in Spain and internationally. The company is involved in the development, procurement, construction, operation, and maintenance of hydropower facilities, wind farms, and solar photovoltaic plants, as well as power commercialization business. It has an installed capacity of 171 MW, including 7 MW of hydropower facilities; 9 MW of wind farms; and 13 MW of solar photovoltaic plants. The company was formerly known as Grupo Ecoener S.A.U. and changed its name to Ecoener, S.A. in July 2023. The company was founded in 1988 and is headquartered in La Coruña, Spain. Ecoener, S.A. operates as a subsidiary of Luis De Valdivia, S.L.
43.	Spain	Holaluz-Clidom, S.A.	Pure renewable	Holaluz-Clidom, S.A. produces and sells electricity and gas. It generates renewable energy from wind, biogas, solar, biomass, and hydraulic sources. The company was formerly known as Clidom Energy, S.L. Holaluz-Clidom, S.A. was incorporated in 2010 and is based in Barcelona, Spain.
44.	Sweden	Orrön Energy AB	Pure renewable	Orrön Energy AB (publ) operates as an independent renewable energy company in the Nordics, the United Kingdom, Germany, and France. It owns and operates wind turbines with installed capacity of 300 MW and Karskröv wind farm with installed capacity of 86 MW in Sweden; Metsälamminkangas wind farms in Finland with installed capacity of 132 MW; and Leikanger hydropower plant in Norway with capacity of 77 MW. The company was formerly known as Lundin Energy AB (publ) and changed its name to Orrön Energy AB (publ) in July 2022. Orrön Energy AB (publ) was incorporated in 2001 and is based in Stockholm, Sweden.
45.	Sweden	Arise AB	Pure renewable	Arise AB (publ), together with its subsidiaries, operates in the renewable energy sector. It operates through three segments: Development, Production, and Solutions. The company develops, constructs, and sells solar, battery, and wind farms, as well as develops and manages renewable electricity production. The company operates a project portfolio of renewable energy in Sweden, Norway, Finland, and the United Kingdom. In addition, the company provides operation and maintenance, technical management, hedging, environmental reporting, financial management, and administration solutions.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
				The company was formerly known as Arise Windpower AB (publ) and changed its name to Arise AB (publ) in June 2013. Arise AB (publ) was incorporated in 1986 and is headquartered in Halmstad, Sweden.
46.	Sweden	Minesto AB	Pure renewable	Minesto AB (publ), together with its subsidiaries, operates as a marine energy developer in Sweden, Wales, the Faroe Islands, Northern Ireland, and Taiwan. The company offers Deep Green technology turbines, that produces electricity from tidal streams and ocean currents. Minesto AB (publ) was incorporated in 2007 and is headquartered in Västra Frölunda, Sweden.
47.	Sweden	Climeon AB	Pure renewable	Climeon AB (publ) provides heat power systems. The company engages in the development and sales of Heat Power System technologies and related integrated control systems for recycling and conversion of low-temperature heat into environmental friendly and sustainable electricity. It offers Climeon Live software, which is a cloud-based monitoring and control system for remote monitoring and maintenance of the systems; and consulting and support services for the Heat Power System; and consulting, service and support, and installation support services, as well as spare parts and training services. The company serves marine, energy, and industrial sectors primarily in Europe, North America, and Asia. Climeon AB (publ) was founded in 2011 and is headquartered in Stockholm, Sweden.
48.	Sweden	Cortus Energy AB	Pure renewable	Cortus Energy AB (publ), together with its subsidiaries, provides renewable energy in Sweden and internationally. The company develops and markets WoodRollÅ technology, which converts biomass to renewable syngas. It serves steel, transport, electricity and heat, and chemical industries. Cortus Energy AB (publ) was incorporated in 2004 and is headquartered in Kista, Sweden
49.	Ireland	Greencoat Renewables PLC	Pure renewable	Greencoat Renewables PLC owns and operates renewable infrastructure in the Republic of Ireland, France, Finland, Germany, Spain, and Sweden. The company operates 39 renewable energy generation and storage assets with an aggregate generating capacity of 1,495.9 megawatts. Greencoat Renewables PLC was incorporated in 2017 and is based in Dublin, Ireland.
50.	Netherlands	New Sources Energy N.V.	Pure renewable	New Sources Energy N.V. focuses on developing, operating, exploiting, and investing in projects that generates energy using renewable energy sources. The company was formerly known as Management Share NV and changed its name to New Sources Energy N.V. on July 2011. New Sources Energy N.V. is headquartered in Amsterdam, the Netherlands.
51.	Belgium	Elia Group SA	Renewables + Conventional	The situation is becoming increasingly clear. We need urgent measures to keep climate change under control. As system operators in Belgium (Elia) and Germany (50Hertz), our mission is to realise the climate ambitions of the European Green Deal. Elia Group is therefore accelerating its investment programme. We are preparing our on- and offshore grid infrastructure for the integration of large volumes of renewable generation in order to electrify our society in a sustainable way. We are increasingly doing this in cooperation with other sectors and other countries. To maintain a reliable electricity system in this rapidly changing context, we are investing heavily in digitalisation. In addition to our social commitments, we are also improving our own internal activities and embedding sustainable practices into our strategy. In this way, we are actively working to accelerate the net-zero society.

Eil. Nr.	Šalis	Įmonė	Veikla	Įmonės profilio aprašymas
				Elia Group SA/NV was founded in 2001 and is headquartered in Brussels, Belgium.

4 priedas. Aprašomoji statistika.

<i>Atidėtuju mokesčių sąnaudos</i>	
Mean	-21.20008293
Standard Error	30.04849524
Median	-1.69
Mode	0.55
Standard Deviation	349.1319649
Sample Variance	121893.1289
Kurtosis	34.91800145
Skewness	-2.38638672
Range	4676
Minimum	-2714
Maximum	1962
Sum	-2862.011196
Count	135
Confidence Level(95.0%)	59.43068787

<i>IT Nusidėvėjimas</i>	
Mean	0.052699976
Standard Error	0.001754421
Median	0.055184384
Mode	0
Standard Deviation	0.020384526
Sample Variance	0.000415529
Kurtosis	0.768922671
Skewness	0.211917102
Range	0.122189523
Minimum	0
Maximum	0.122189523
Sum	7.114496822
Count	135
Confidence Level(95.0%)	0.003469938

<i>Trumpalaikiai įsipareigojimai</i>	
Mean	0.258102886
Standard Error	0.012677201
Median	0.244424394
Mode	#N/A
Standard Deviation	0.14729577
Sample Variance	0.021696044
Kurtosis	11.16608449
Skewness	2.404968523
Range	1.152126077
Minimum	0.027361694
Maximum	1.17948777
Sum	34.84388961
Count	135
Confidence Level(95.0%)	0.025073296

5 priedas. Įmonių finansinių ataskaitų duomenys.

Įmonė	Šalis	Metai	Pajamos	Atidėtųjų mok. Turtas	Atidėtųjų mok įsipareig	Atidėtųjų mokesčių sąnaudos	Vidutinė turto vertė	Turto vertė (t-1)	Turto vertė (Total Assets)	Bendros mokesčių sąnaudos	Pelnas prieš apmokestinimą	Nusidėvėjimo suma	Ilgalaikis turtas	Pelnas vienai akcijai (X4) EPS
														EUR
A2A SpA	Italija	2023	14,492	464.00		-90	20082.5	21367	18798	199	879	801	10972	0.21
A2A SpA	Italija	2022	22,938	363.00		157	19687.5	18008	21367	344	751	722	10229	0.13
A2A SpA	Italija	2021	11,352	424.00		-160	15117	12226	18008	36	590	666	9259	0.16
A2A SpA	Italija	2020	6,655	265.00		-3	11475.5	10725	12226	99	473	547	8245	0.12
A2A SpA	Italija	2019	7,122	277.00		7	10529	10333	10725	189	581	502	7615	0.12
Ignitis Grupė AB	Lietuva	2023	2,549	56.50	87.40	1.3	5258	5271.6	5244.4	33.7	353.9	159.9	4216.9	4.42
Ignitis Grupė AB	Lietuva	2022	4,387	31.10	55.20	-14.5	4764.85	4258.1	5271.6	43.9	337.3	137.7	3249.5	4.04
Ignitis Grupė AB	Lietuva	2021	1,899	14.10	47.20	-3.6	4089.515	3920.93	4258.1	15.8	176	122.6	2953.7	2.16
Ignitis Grupė AB	Lietuva	2020	1,223	6.43	45.74	14.02	3559.51	3198.09	3920.93	24.17	194.76	128.32	2898.71	2.89
Ignitis Grupė AB	Lietuva	2019	1,089	11.77	38.41	0.44	3025.99	2853.89	3198.09	7.18	66.15	103.4	2770.56	0.01
ACEA SpA	Italija	2023	4,430	205.70		42.2	11562.795	11338.53	11787.06	147.75	475.2	645.91	9193	1.38
ACEA SpA	Italija	2022	4,957	179.82		36.33	10983.71	10628.89	11338.53	186.78	497.94	592.07	8560.43	1.31
ACEA SpA	Italija	2021	3,816	202.61		39.1	10151.25	9673.61	10628.89	150.66	503	542.66	7801.65	1.47
ACEA SpA	Italija	2020	3,205	235.01		35.24	9314.015	8954.42	9673.61	134.65	461.2	494.22	7311	1.34
ACEA SpA	Italija	2019	3,022	237.69		33.97	8555.74	8157.06	8954.42	123.21	430.39	406.93	6501	1.33
Alerion Cleanpower SpA	Italija	2023	164	31.65	50.91	-9.59	1329.575	1224.28	1434.87	15.32	50.72	42.85	941.74	1.24
Alerion Cleanpower SpA	Italija	2022	263	34.51	41.14	0.1	1116.34	1008.4	1224.28	14.48	82.48	51.38	851.14	1.32
Alerion Cleanpower SpA	Italija	2021	149	46.29	42.65	3.42	976.33	944.26	1008.4	98.26	171.45	42.99	807.85	0.9
Alerion Cleanpower SpA	Italija	2020	101	43.81	38.65	-29.11	912.575	880.89	944.26	18.29	68.5	40.97	752.8	0.6
Alerion Cleanpower SpA	Italija	2019	70	19.89	29.51	-1.52	689.49	498.09	880.89	-19.33	12.24	41.64	606.25	0.42
ALTEO Energy services	Vengrija	2023	259	0.88	2.16	-3.37	245.745	250.98	240.51	8.18	41.64	9.74	113.94	1.69
ALTEO Energy services	Vengrija	2022	264	0.08	5.64	2.84	207.755	164.53	250.98	7.47	40.4	8.25	87.68	1.68
ALTEO Energy services	Vengrija	2021	123	0.19	4.03	0.55	144.125	123.72	164.53	3.39	19.73	10.38	84.95	0.86
ALTEO Energy services	Vengrija	2020	94	0.37	2.39	0.55	118.58	113.44	123.72	2.52	4.2	7.7	85.63	0.09
ALTEO Energy services	Vengrija	2019	79	0.87	1.81	-0.25	92.34	71.24	113.44	1.34	2.18	5.93	73.04	0.05
EDP Renovaveis S.A.	Portugalija	2023	2,239	621.51	808.68	54.81	28769.86	27493.07	30046.65	101.9	561.33	723.26	26443.47	0.31
EDP Renovaveis S.A.	Portugalija	2022	2,371	625.36	505.03	-91.32	24762.325	22031.58	27493.07	145.3	962.4	672.25	23937.38	0.64
EDP Renovaveis S.A.	Portugalija	2021	1,758	331.80	442.37	42.92	20097.07	18162.56	22031.58	93.01	902.59	588.51	18978.47	0.7
EDP Renovaveis S.A.	Portugalija	2020	1,731	122.17	416.16	50.81	17927.605	17692.65	18162.56	86.08	768.93	581.82	16630.47	0.64
EDP Renovaveis S.A.	Portugalija	2019	1,824	126.17	349.37	31.7	17615.68	17538.71	17692.65	86.44	709.11	545.67	16118.2	0.54
Enea SA	Lenkija	2023	10,619	392.10	139.71	-58.02	8500.86	8000.28	9001.44	-14.42	-111.97	364.06	4979.81	-0.29
Enea SA	Lenkija	2022	6,431	281.05	114.60	26.23	7778.02	7555.76	8000.28	33.41	58.81	338.45	4949.3	0.02
Enea SA	Lenkija	2021	4,664	305.41	104.51	-31.06	7049.805	6543.85	7555.76	81.62	477.1	337.23	4876.37	0.84
Enea SA	Lenkija	2020	4,096	283.75	97.45	-148.49	7130.04	7716.23	6543.85	-83.12	-586.16	359.79	4765.67	-1.16
Enea SA	Lenkija	2019	3,817	133.77	97.12	-4.61	7351.235	6986.24	7716.23	76.94	202.78	342.16	5589.62	0.22
Enel SpA	Italija	2023	92,882	9,218.00	8,217.00	-24	207549	219874	195224	2778	7416	6353	144689	0.32
Enel SpA	Italija	2022	135,653	11,175.00	9,794.00	731	213407	206940	219874	3523	8741	6086	147656	0.15
Enel SpA	Italija	2021	81,900	11,034.00	9,259.00	-532	185196.5	163453	206940	1620	5378	5592	140566	0.31

Įmonė	Šalis	Metai	Pajamos	Atidėtųjų mok. Turtas	Atidėtųjų mok įsipareig	Atidėtųjų mokesčių sąnaudos	Vidutinė turto vertė	Turto vertė (t-1)	Turto vertė (Total Assets)	Bendros mokesčių sąnaudos	Pelnas prieš apmokestinimą	Nusidėvėjimo suma	Ilgalaikis turtas	Pelnas vienai akcijai (X4) EPS
Enel SpA	Italija	2020	63,642	8,578.00	7,797.00	111	167439.5	171426	163453	1841	5463	5343	128900	0.26
Enel SpA	Italija	2019	77,366	9,112.00	8,314.00	-1301	168425	165424	171426	836	4312	5750	134622	0.21
Energa SA	Lenkija	2023	5,749	53.40	224.40	54.66	6557.105	5823.21	7291	108.43	241.98	263.15	5369.23	0.33
Energa SA	Lenkija	2022	4,366	89.33	198.97	-35.02	5226.7	4630.19	5823.21	35.87	251.33	242.15	4570.43	0.5
Energa SA	Lenkija	2021	3,021	51.67	198.39	8.54	4468.075	4305.96	4630.19	72.74	278.02	236.39	3973.53	0.51
Energa SA	Lenkija	2020	2,826	45.32	170.11	25.44	4615.94	4925.92	4305.96	50.66	-49.31	235.05	3708.49	-0.21
Energa SA	Lenkija	2019	2,833	61.55	173.38	50.27	4980.775	5035.63	4925.92	56.32	-176.65	251.13	3823.6	-0.54
Energiekontor AG	Vokietija	2023	242	7.50	21.73	4.3	677.615	633.59	721.64	12.16	95.48	21.12	356.19	5.97
Energiekontor AG	Vokietija	2022	188	8.39	19.27	6.32	597.79	561.99	633.59	18.34	62.88	19.83	328.72	3.18
Energiekontor AG	Vokietija	2021	157	11.80	12.38	-0.18	505.49	448.99	561.99	8.72	44.92	20.04	262.16	2.54
Energiekontor AG	Vokietija	2020	147	11.54	11.42	-1.69	419.445	389.9	448.99	10.81	31.23	19.38	201.34	1.43
Energiekontor AG	Vokietija	2019	64	8.19	10.55	-1.25	369.17	348.44	389.9	0.53	0.77	22.55	235.62	0.02
ERG Spa	Italija	2023	741	41.40	191.96	30.91	5212.845	5226.39	5199.3	74.06	290.14	224.86	4143.44	1.2
ERG Spa	Italija	2022	749	138.24	197.26	-47.73	5615.115	6003.84	5226.39	97.57	186.54	235.43	3919.57	2.53
ERG Spa	Italija	2021	601	150.35	107.27	-6.92	5265.395	4526.95	6003.84	31.98	117.94	206.29	3294.63	1.16
ERG Spa	Italija	2020	856	53.52	120.44	-22.99	4564.88	4602.81	4526.95	8.17	56.27	247.81	3464.52	0.73
ERG Spa	Italija	2019	1,022	42.26	209.06	-18.74	4650.36	4697.91	4602.81	19.53	52.3	305.3	3587.66	0.22
EVN AG	Vokietija	2023	3,769	50.90	786.00	66.8	11713.25	12430.5	10996	74.1	656.2	343.7	9380.9	2.97
EVN AG	Vokietija	2022	4,062	55.60	1,126.70	13.1	11785.15	11139.8	12430.5	64	301.1	432.8	10712	1.18
EVN AG	Vokietija	2021	2,395	57.00	1,035.40	-23.1	9752.75	8365.7	11139.8	14.7	366.4	452.5	9772.6	1.83
EVN AG	Vokietija	2020	2,108	75.40	490.00	-21.5	8277.15	8188.6	8365.7	28.7	257.3	318.7	7427.6	1.12
EVN AG	Vokietija	2019	2,204	72.10	543.80	-10.9	8009.85	7831.1	8188.6	46.6	373.5	269.8	7330.9	1.7
Fortum	Suomija	2023	6,710	958.00	428.00	25	21190.50	23642	18739	68	1583	382	11392	-2.31
Fortum	Suomija	2022	7,774	933.00	152.00	-864	86651.50	149661	23642	-520	1564	415	12667	-272
Fortum	Suomija	2021	6,423	2,149.00	827.00	-26	103735.50	57810	149661	324	4332	164	49399	0.83
Fortum	Suomija	2020	49,015	1,089.00	952.00	123	40587.00	23364	57810	343	2199	1091	34908	2.05
Fortum	Suomija	2019	5,447	77.00	865.00	-15	22886.50	22409	23364	221	1728	575	19571	1.67
Hera SpA	Italija	2023	14,897	302.30	156.90	-56.7	16099.25	17118.5	15080	173.2	656.4	526.1	8439.2	0.31
Hera SpA	Italija	2022	20,082	240.40	215.70	-11.9	15575.00	14031.5	17118.5	103.5	408.8	478.7	7917.6	0.18
Hera SpA	Italija	2021	10,555	229.40	132.10	-109.7	12533.15	11034.8	14031.5	34.2	406.9	469.9	7589.7	0.23
Hera SpA	Italija	2020	7,079	156.60	120.50	-36.5	10699.05	10363.3	11034.8	111.8	434.6	400.6	7259.3	0.21
Hera SpA	Italija	2019	6,913	174.80	154.50	-13.6	9737.45	9111.6	10363.3	126.1	528.1	428.7	7177.4	0.26
Iren SpA	Italija	2023	6,302	400.09	128.19	-58.26	11701.65	11717.06	11686.23	97.1	379.11	600.68	9019.54	0.2
Iren SpA	Italija	2022	7,628	340.87	142.22	-14.75	10943.84	10170.62	11717.06	128.85	398.8	522.59	8430.92	0.18
Iren SpA	Italija	2021	4,827	427.57	188.73	-81.14	9872.13	9573.64	10170.62	90.21	423.61	478.32	7577.77	0.24
Iren SpA	Italija	2020	3,538	372.77	209.32	-9.6	9189.78	8805.92	9573.64	100.01	369.29	440.79	7304.07	0.19
Iren SpA	Italija	2019	4,081	368.44	210.27	-5.49	8687.03	8568.13	8805.92	111.55	377.01	403.56	6728.48	0.18
Neoen SA	Prancūzija	2023	524	77.90	226.00	41.9	6837.90	6273.5	7402.3	64.2	211.6	175.9	6298.5	1.13
Neoen SA	Prancūzija	2022	503	56.80	194.00	10	5609.30	4945.1	6273.5	32.6	78.3	150.9	5362.9	0.38
Neoen SA	Prancūzija	2021	334	58.30	85.70	-1.4	4361.10	3777.1	4945.1	13.2	53.5	107.7	4146.9	0.39
Neoen SA	Prancūzija	2020	299	62.20	53.30	6.9	3581.40	3385.7	3777.1	21.4	24.8	109.9	3212	0.03
Neoen SA	Prancūzija	2019	253	55.60	49.60	8.4	2977.30	2568.9	3385.7	23.7	44.9	83.8	2761	0.37
Orron Energy AB	Švedija	2023	28	39.30	15.90	-11.7	474.61	448.51	500.7	-11.5	-19.1	11.9	464	-0.03
Orron Energy AB	Švedija	2022	14	27.36	16.81	-26.93	3696.72	6944.93	448.51	-26.74	0.76	3.52	409.95	45.02
Orron Energy AB	Švedija	2021	0	0.00	0.00	2.88	6193.61	5442.29	6944.93	0	-13.62	0	154.05	1.47
Orron Energy AB	Švedija	2020	0	0.00	2,367.20	4.04	5461.60	5480.9	5442.29	0.88	-14.82	0	5088.67	1.18
Orron Energy AB	Švedija	2019	1,958	0.00	2,148.63	395.95	5290.14	5099.37	5480.9	758.49	1495.45	396.49	5047.38	2.33

Įmonė	Šalis	Metai	Pajamos	Atidėtųjų mok. Turtas	Atidėtųjų mok įsipareig	Atidėtųjų mokesčių sąnaudos	Vidutinė turto vertė	Turto vertė (t-1)	Turto vertė (Total Assets)	Bendros mokesčių sąnaudos	Pelnas prieš apmokestinimą	Nusidėvėjimo suma	Ilgalaikis turtas	Pelnas vienai akcijai (X4) EPS
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	Lenkija	2023	21,149	868.60	242.81	-97.19	24357.58	22605.96	26109.2	186.67	-893.67	1047.93	18030.15	-0.49
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	Lenkija	2022	15,681	680.24	214.14	-311.13	21000.92	19395.88	22605.96	153.75	877.64	909.24	15329.95	0.33
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	Lenkija	2021	11,552	203.41	87.64	60.47	18629.71	17863.54	19395.88	202.87	1067.16	919.49	14441.06	0.46
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	Lenkija	2020	10,304	295.78	75.53	-144.99	18053.19	18242.84	17863.54	37.37	70.69	878.5	14558.55	0.01
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	Lenkija	2019	8,757	309.65	216.14	-313.5	17969.74	17696.64	18242.84	-180.37	-1094.56	883.94	15283.81	-0.49
PNE AG	Vokietija	2023	122	78.03	18.03	-7.57	1011.02	920.34	1101.69	-0.42	-8.6	34.18	651.62	-0.13
PNE AG	Vokietija	2022	126	65.31	17.13	1.72	873.67	827	920.34	9.77	23.86	29.25	585.5	0.2
PNE AG	Vokietija	2021	118	58.71	6.45	-27.83	745.41	663.81	827	-21.64	3.03	23.42	463.53	0.33
PNE AG	Vokietija	2020	110	35.48	11.05	-9.4	606.92	550.02	663.81	-3.61	-2.71	18.2	317.21	0.02
PNE AG	Vokietija	2019	133	19.37	4.34	-1.37	501.32	452.61	550.02	5.95	5.84	12.62	299.57	-0.01
Public Power Corp SA	Graikija	2023	7,687	291.83		70.86	21689.16	19527.22	23851.1	137.24	622.22	672.11	15152.28	1.16
Public Power Corp SA	Graikija	2022	11,253	426.39		-62.43	18653.20	17779.18	19527.22	-17.08	-26	640.38	11866.71	-0.02
Public Power Corp SA	Graikija	2021	5,706	382.49		-39.23	15732.09	13684.99	17779.18	-131.45	-149.82	666.25	11185.86	-0.05
Public Power Corp SA	Graikija	2020	4,649	202.11		17.22	13628.75	13572.51	13684.99	26.8	46.28	744.04	10697.89	0.08
Public Power Corp SA	Graikija	2019	4,932	226.62		-381.32	13830.75	14088.98	13572.51	-372.23	-2057.9	661.76	11005.58	-7.27
RWE AG	Vokietija	2023	28,566	642.00	5,390.00	1962	122521.00	138548	106494	2409	4006	1902	52502	1.95
RWE AG	Vokietija	2022	38,415	606.00	1,781.00	-2714	140428.50	142309	138548	-2277	715	1630	42286	3.93
RWE AG	Vokietija	2021	24,526	663.00	1,948.00	840	101988.50	61668	142309	690	1522	1417	38863	1.07
RWE AG	Vokietija	2020	13,688	397.00	1,908.00	485	62838.50	64009	61668	363	1196	1424	34461	1.56
RWE AG	Vokietija	2019	13,125	689.00	2,164.00	44	72058.50	80108	64009	-92	-752	1198	35768	13.82
Tauron Polska Energia SA	Lenkija	2023	11,177	174.69	278.94	0.66	10573.27	9685.4	11461.14	137.52	507.33	491.9	8596.89	0.21
Tauron Polska Energia SA	Lenkija	2022	7,857	143.61	256.45	-24.56	9211.17	8736.93	9685.4	68.12	23.49	439.89	7491.23	-0.02
Tauron Polska Energia SA	Lenkija	2021	5,511	26.82	161.55	46.23	8713.83	8690.73	8736.93	64.19	246.47	428.96	7380.88	0.04
Tauron Polska Energia SA	Lenkija	2020	4,709	29.12	95.02	-52.91	9269.38	9848.02	8690.73	-1.35	-490.58	454.11	7352.83	-0.28
Tauron Polska Energia SA	Lenkija	2019	4,670	5.19	142.20	-47.69	9248.50	8648.98	9848.02	-4.32	-26.24	434.64	8235.07	0
ZE PAK SA	Lenkija	2023	684	2.13	5.77	-0.06	898.16	970.13	826.18	27.34	150.38	8.34	366.44	3.23
ZE PAK SA	Lenkija	2022	897	3.95	6.18	-3.81	846.07	722.01	970.13	21.93	67.92	10.56	422.83	0.85
ZE PAK SA	Lenkija	2021	537	1.91	7.15	-44.93	676.12	630.22	722.01	-44.06	-113.6	29.7	277.68	-1.37
ZE PAK SA	Lenkija	2020	497	18.59	68.50	-15.99	681.41	732.59	630.22	-17.24	-68.23	35.45	406.63	-0.99
ZE PAK SA	Lenkija	2019	670	19.87	89.81	-2.21	817.58	902.56	732.59	1.46	-102.38	43.03	512.64	-2.04
Verbund AG	Austrija	2023	10,450	62.79	1,359.46	-4.40	19320.98	19156.644	19485.316	825.297	3557.427	537	15895.088	6.52
Verbund AG	Austrija	2022	10,346	35.84	800.45	21.10	18134.11	17111.572	19156.644	583.353	2532.119	479.48	15244.65	4.94
Verbund AG	Austrija	2021	4,777	35.81	486.85	24.1	14549.62	11987.669	17111.572	279.365	1264.452	417.27	12877.426	2.51
Verbund AG	Austrija	2020	3,450		797.06	79.6	11913.15	11838.629	11987.669	238.874	948.338	378.77	11285.337	1.82
Verbund AG	Austrija	2019	3,895		757.30	64.4	11771.7135	11704.798	11838.629	171.803	812.516	364.2	11061.906	1.6
CEZ, a. s.	Čekija	2023	14,020	55.89	1,777.45	141.96	39,672.68	45,902.12	33,443.25	2060.7444	3293.3899	1472.81	21893.82	2.2924
CEZ, a. s.	Čekija	2022	11,444	2,090.46	570.70	-11.65	46,732.89	47,563.67	45,902.12	770.3261	4056.5705	1333.84	22880.72	6.1282
CEZ, a. s.	Čekija	2021	8,769	430.94	521.11	-74.89	37,155.88	26,748.09	47,563.67	137.1785	523.673	1233.63	19063.97	0.7122

Įmonė	Šalis	Metai	Pajamos	Atidėtųjų mok. Turtas	Atidėtųjų mok įsipareig	Atidėtųjų mokesčių sąnaudos	Vidutinė turto vertė	Turto vertė (t-1)	Turto vertė (Total Assets)	Bendros mokesčių sąnaudos	Pelnas prieš apmokestinimą	Nusidėvėjimo suma	Ilgalaikis turtas	Pelnas vienai akcijai (X4) EPS
CEZ, a. s.	Čekija	2020	7,924	31.53	738.06	-41.79	27,228.91	27,709.74	26,748.09	92.2041	299.0014	1213.44	17970.65	0.3841
CEZ, a. s.	Čekija	2019	7,861	58.25	811.19	-8.10	27,599.97	27,490.21	27,709.74	152.372	717.2897	1130.46	19740.32	1.0462
Ørsted A/S	Danija	2023	10,637	1,098.99	461.35	-230.84	39,980.11	42,244.86	37,715.37	155.1483	-2553.5051	1314.33	26439.10	-6.724
Ørsted A/S	Danija	2022	15,380	1,844.89	997.01	-39.38	39,301.92	36,358.99	42,244.86	351.2374	2366.9879	1311.13	27085.54	4.6509
Ørsted A/S	Danija	2021	10,444	1,785.91	755.19	115.37	31,397.23	26,435.47	36,358.99	321.3667	1785.2658	1071.94	24503.47	3.2675
Ørsted A/S	Danija	2020	6,728	911.65	293.89	-128.65	26,122.86	25,810.25	26,435.47	238.2517	2324.027	1017.94	18107.29	4.8256
Ørsted A/S	Danija	2019	9,771	916.33	451.14	-335.38	24,595.89	23,381.54	25,810.25	415.3427	1391.887	919.35	15518.67	2.076
Elia Group SA	Belgija	2023	3,843	2.10	146.90	33.60	19992.2	20594.3	19390.1	155.5	654.7	557.5	16820.1	4.41
Elia Group SA	Belgija	2022	3,854	1.70	223.70	35.40	19369.3	18144.3	20594.3	147.5	555.7	513.7	14941.9	4.8
Elia Group SA	Belgija	2021	2,725	1.90	209.70	10.50	16654.95	15165.6	18144.3	105.1	433.5	467.6	13867.5	4.0022
Elia Group SA	Belgija	2020	2,310	5.00	89.50	1.90	14529.5	13893.4	15165.6	129.1	437	432.4	13044	3.6238
Elia Group SA	Belgija	2019	2,242	3.70	87.00	-3.70	13823.85	13754.3	13893.4	121	430.1	374.6	12390.8	3.8926

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Bloomberg duomenimis.

6 priedas. Vidinių veiksmų regresinės analizės rezultatai

Regression

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Y9	-,023083925172523	,176565031130240	135
X1	-,078283975215400	3,145584799742642	135
X2	,052699976457559	,020384526269935	135
X3.1	8,983979709042286	1,620628051207086	135
X4	-,595721	23,9318407	135
X5	,258102885967411	,147295770370587	135

Correlations

		Y9	X1	X2	X3.1	X4	X5
Pearson Correlation	Y9	1,000	,941	,182	,218	-,103	,113
	X1	,941	1,000	,197	,153	-,147	,086
	X2	,182	,197	1,000	-,394	,031	,033
	X3.1	,218	,153	-,394	1,000	-,071	,237
	X4	-,103	-,147	,031	-,071	1,000	-,113
	X5	,113	,086	,033	,237	-,113	1,000
Sig. (1-tailed)	Y9	.	<,001	,017	,006	,118	,096
	X1	,000	.	,011	,038	,045	,160
	X2	,017	,011	.	,000	,361	,354
	X3.1	,006	,038	,000	.	,206	,003
	X4	,118	,045	,361	,206	.	,097
	X5	,096	,160	,354	,003	,097	.
N	Y9	135	135	135	135	135	135
	X1	135	135	135	135	135	135
	X2	135	135	135	135	135	135
	X3.1	135	135	135	135	135	135
	X4	135	135	135	135	135	135
	X5	135	135	135	135	135	135

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	X5, X2, X4, X1, X3.1 ^b	.	Enter
2	.	X5	Backward (criterion: Probability of F-to-remove >= ,100).
3	.	X2	Backward (criterion: Probability of F-to-remove >= ,100).
4	.	X4	Backward (criterion: Probability of F-to-remove >= ,100).

a. Dependent Variable: Y9

b. All requested variables entered.

Model Summary ^e						
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics	
					R Square Change	F Change
1	,946 ^a	,894	,890	,058460352861297	,894	218,668
2	,946 ^b	,894	,891	,058297613865691	,000	,277
3	,945 ^c	,893	,891	,058323860186709	-,001	1,118
4	,944 ^d	,892	,890	,058530697389456	-,002	1,938

Model Summary^e

Change Statistics

Model	df1	df2	Sig. F Change
1	5	129	<,001
2	1	129	,599
3	1	130	,292
4	1	131	,166

a. Predictors: (Constant), X5, X2, X4, X1, X3.1

b. Predictors: (Constant), X2, X4, X1, X3.1

c. Predictors: (Constant), X4, X1, X3.1

d. Predictors: (Constant), X1, X3.1

e. Dependent Variable: Y9

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	3,737	5	,747	218,668	<,001 ^b
	Residual	,441	129	,003		
	Total	4,177	134			
2	Regression	3,736	4	,934	274,793	<,001 ^c
	Residual	,442	130	,003		
	Total	4,177	134			
3	Regression	3,732	3	1,244	365,689	<,001 ^d
	Residual	,446	131	,003		
	Total	4,177	134			
4	Regression	3,725	2	1,863	543,701	<,001 ^e
	Residual	,452	132	,003		
	Total	4,177	134			

a. Dependent Variable: Y9

b. Predictors: (Constant), X5, X2, X4, X1, X3.1

c. Predictors: (Constant), X2, X4, X1, X3.1

d. Predictors: (Constant), X4, X1, X3.1

e. Predictors: (Constant), X1, X3.1

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-,124	,041		-3,047	,003
	X1	,052	,002	,926	30,362	<,001
	X2	,276	,284	,032	,973	,333
	X3.1	,010	,004	,087	2,622	,010
	X4	,000	,000	,040	1,386	,168
	X5	,019	,036	,016	,527	,599
2	(Constant)	-,125	,041		-3,074	,003
	X1	,052	,002	,926	30,446	<,001
	X2	,297	,281	,034	1,057	,292
	X3.1	,010	,003	,092	2,864	,005
	X4	,000	,000	,039	1,344	,181
3	(Constant)	-,094	,029		-3,281	,001
	X1	,053	,002	,935	32,085	<,001
	X3.1	,008	,003	,077	2,669	,009
	X4	,000	,000	,040	1,392	,166
4	(Constant)	-,093	,029		-3,211	,002
	X1	,052	,002	,930	32,086	<,001
	X3.1	,008	,003	,075	2,594	,011

Coefficients ^a					
Model		95,0% Confidence Interval for B		Collinearity Statistics	
		Lower Bound	Upper Bound	Tolerance	VIF
1	(Constant)	-,204	-,043		
	X1	,049	,055	,879	1,138
	X2	-,286	,838	,761	1,314
	X3.1	,002	,017	,736	1,359
	X4	,000	,001	,964	1,037
	X5	-,052	,090	,916	1,092
2	(Constant)	-,205	-,044		
	X1	,049	,055	,879	1,138
	X2	-,258	,852	,775	1,290
	X3.1	,003	,017	,789	1,268
	X4	,000	,001	,974	1,027
3	(Constant)	-,151	-,037		
	X1	,049	,056	,958	1,044
	X3.1	,002	,015	,974	1,027
	X4	,000	,001	,976	1,025
4	(Constant)	-,150	-,036		
	X1	,049	,055	,976	1,024
	X3.1	,002	,014	,976	1,024

a. Dependent Variable: Y9

Collinearity Diagnostics^a

Model	Dimension	Eigenvalue	Condition Index	Variance Proportions			
				(Constant)	X1	X2	X3.1
1	1	3,691	1,000	,00	,00	,01	,00
	2	1,147	1,794	,00	,38	,00	,00
	3	,857	2,075	,00	,51	,00	,00
	4	,191	4,394	,00	,00	,13	,00
	5	,104	5,948	,01	,02	,43	,08
	6	,009	19,998	,98	,09	,43	,92
2	1	2,875	1,000	,00	,00	,01	,00
	2	1,146	1,584	,00	,39	,00	,00
	3	,856	1,832	,00	,50	,00	,00
	4	,113	5,050	,01	,02	,57	,07
	5	,009	17,504	,99	,09	,42	,93
3	1	1,986	1,000	,01	,00		,01
	2	1,146	1,317	,00	,42		,00
	3	,852	1,526	,00	,56		,00
	4	,015	11,375	,99	,02		,99
4	1	1,984	1,000	,01	,00		,01
	2	1,000	1,409	,00	,98		,00
	3	,015	11,358	,99	,02		,99

Collinearity Diagnostics^a

Variance Proportions

Model	Dimension	X4	X5
1	1	,00	,01
	2	,42	,00
	3	,56	,00
	4	,02	,81
	5	,00	,16
	6	,00	,02
2	1	,00	
	2	,42	
	3	,57	
	4	,01	
	5	,00	
3	1	,00	
	2	,42	
	3	,57	
	4	,00	
4	1		
	2		
	3		

a. Dependent Variable: Y9

Excluded Variables^a

Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics Tolerance	VIF
2	X5	,016 ^b	,527	,599	,046	,916	1,092
3	X5	,020 ^c	,666	,507	,058	,933	1,072
	X2	,034 ^c	1,057	,292	,092	,775	1,290
4	X5	,016 ^d	,532	,596	,046	,941	1,062
	X2	,036 ^d	1,115	,267	,097	,777	1,287
	X4	,040 ^d	1,392	,166	,121	,976	1,025

Excluded Variables^a

Collinearity
Statistics

Minimum
Tolerance

Model		Minimum Tolerance
2	X5	,736
3	X5	,925
	X2	,775
4	X5	,926
	X2	,777
	X4	,958

a. Dependent Variable: Y9

b. Predictors in the Model:
(Constant), X2, X4, X1, X3.1

c. Predictors in the Model:
(Constant), X4, X1, X3.1

d. Predictors in the Model:
(Constant), X1, X3.1

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Predicted Value	-1,878985643386841	,133955493569374	-,023083925172523	,166734818377234
Std. Predicted Value	-11,131	,942	,000	1,000
Standard Error of Predicted Value	,005	,057	,007	,005
Adjusted Predicted Value	-,802206695079804	,135916277766228	-,015128947246026	,081543937354967
Residual	-,407614767551422	,197784647345543	,000000000000000	,058092259025910
Std. Residual	-6,964	3,379	,000	,993
Stud. Residual	-7,074	3,393	-,027	1,086
Deleted Residual	1,149242639541626	-,199416324496269	-,007954977926496	,115345793747992
Stud. Deleted Residual	-8,944	3,538	-,046	1,219

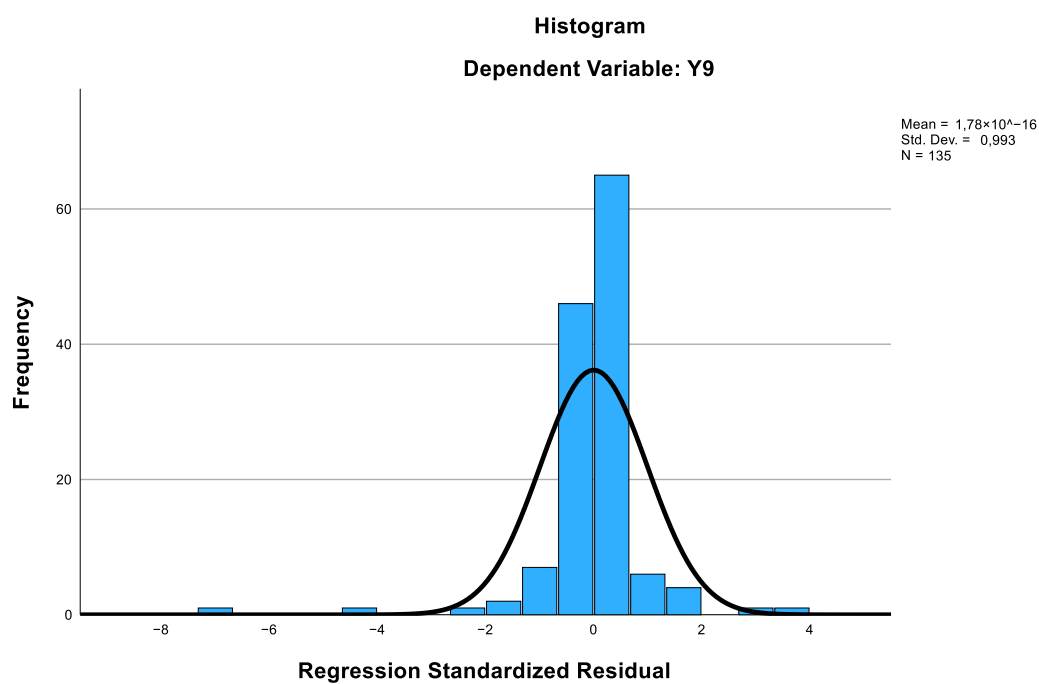
Mahal. Distance	,003	124,558	1,985	10,743
Cook's Distance	,000	120,406	,901	10,362
Centered Leverage Value	,000	,930	,015	,080

Residuals Statistics^a

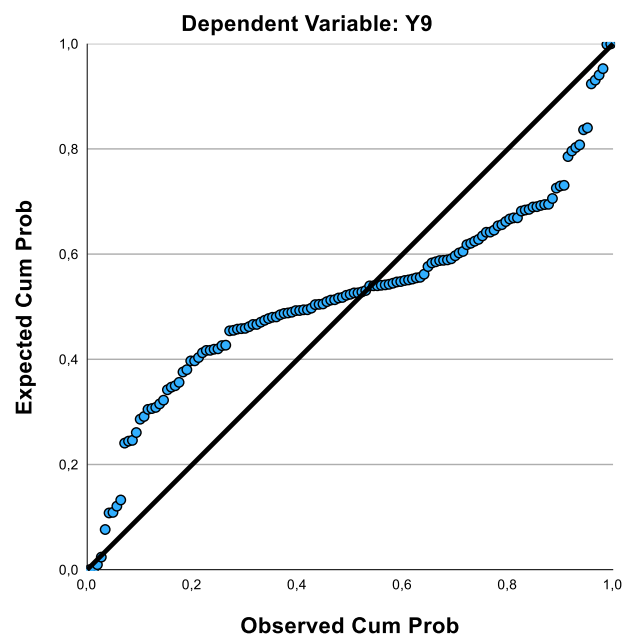
	N
Predicted Value	135
Std. Predicted Value	135
Standard Error of Predicted Value	135
Adjusted Predicted Value	135
Residual	135
Std. Residual	135
Stud. Residual	135
Deleted Residual	135
Stud. Deleted Residual	135
Mahal. Distance	135
Cook's Distance	135
Centered Leverage Value	135

a. Dependent Variable: Y9

Charts

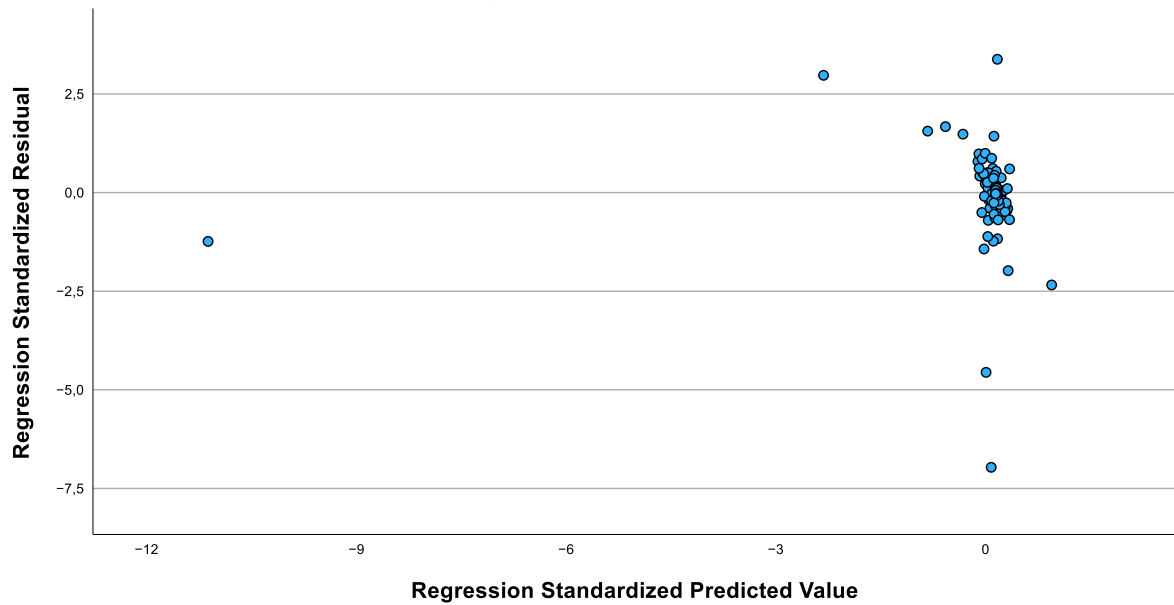

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Scatterplot

Dependent Variable: Y9

7 priedas. Moderacinē analizēs rezultāti

Run MATRIX procedure:

***** PROCESS Procedure for SPSS Version 4.2

Written by Andrew F. Hayes, Ph.D. www.afhayes.com
Documentation available in Hayes (2022). www.guilford.com/p/hayes3

*

Model : 1
Y : Y9
X : X1
W : Z2

Sample
Size: 135

*

OUTCOME VARIABLE:
Y9

Model Summary

	R	R-sq	MSE	F	df1	df2
p	,947	,897	,003	379,826	3,000	131,000
,000						

Model

	coeff	se	t	p	LLCI	
ULCI						
constant	-,038	,017	-2,248	,026	-,072	-
,005						
X1	,106	,015	7,202	,000	,077	
,135						
Z2	,009	,008	1,207	,229	-,006	
,024						
Int_1	-,026	,007	-3,617	,000	-,040	-
,012						

Product terms key:

Int_1 : X1 x Z2

Test(s) of highest order unconditional interaction(s):

	R2-chng	F	df1	df2	p
X*W	,010	13,079	1,000	131,000	,000

Focal predict: X1 (X)

Mod var: Z2 (W)

Conditional effects of the focal predictor at values of the moderator(s):

	Z2	Effect	se	t	p	LLCI
ULCI						
	1,496	,067	,004	15,814	,000	,059
,075						
	2,148	,050	,002	29,222	,000	,047
,054						
	2,801	,034	,006	6,036	,000	,023
,045						

Data for visualizing the conditional effect of the focal predictor:
Paste text below into a SPSS syntax window and execute to produce plot.

```
DATA LIST FREE/
  X1      Z2      Y9      .
BEGIN DATA.
  -3,233   1,496   -,242
  -,089    1,496   -,031
  2,900    1,496    ,170
  -3,233   2,148   -,181
  -,089    2,148   -,023
  2,900    2,148    ,127
  -3,233   2,801   -,121
  -,089    2,801   -,016
  2,900    2,801    ,085
END DATA.
GRAPH/SCATTERPLOT=
  X1      WITH    Y9      BY      Z2      .

***** ANALYSIS NOTES AND ERRORS *****
*****

Level of confidence for all confidence intervals in output:
  95,0000

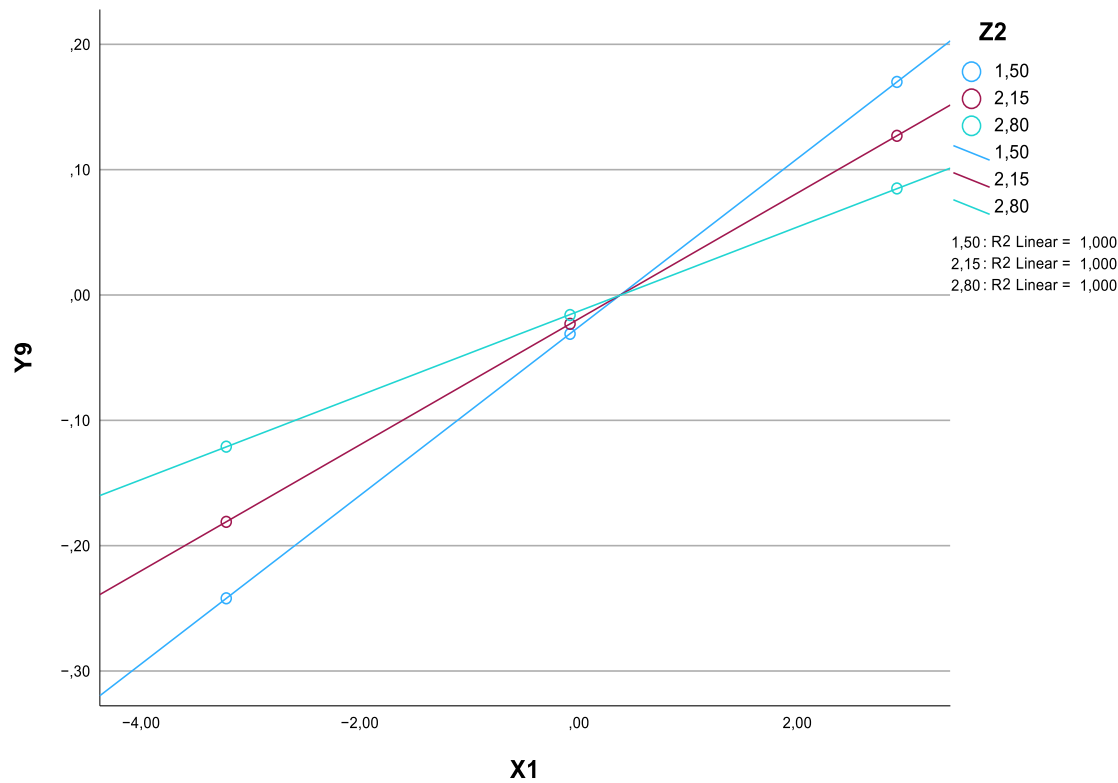
W values in conditional tables are the mean and +/- SD from the mean.

----- END MATRIX -----
```

Graph

Notes

Output Created		21-MAR-2025 10:25:09
Comments		
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	9
Syntax		GRAPH/SCATTERPLOT= X1 WITH Y9 BY Z2 .
Resources	Processor Time	00:00:00,55
	Elapsed Time	00:00:00,45

Run MATRIX procedure:

***** PROCESS Procedure for SPSS Version 4.2

Written by Andrew F. Hayes, Ph.D. www.afhayes.com
Documentation available in Hayes (2022).
www.guilford.com/p/hayes3

Model : 1
Y : Y9
X : X3
W : Z2

Sample
Size: 135

OUTCOME VARIABLE:
Y9

Model Summary

	R	R-sq	MSE	F	df1	df2
p	,195	,038	,031	1,721	3,000	131,000
,166						

Model

	coeff	se	t	p	LLCI
ULCI					
constant	,018	,166	,111	,912	-,310
,347					
X3	-,005	,020	-,264	,792	-,045
,035					
Z2	-,100	,087	-1,153	,251	-,273
,072					
Int_1	,012	,010	1,138	,257	-,009
,032					

Product terms key:

Int_1 : X3 x Z2

Test(s) of highest order unconditional interaction(s):

	R2-chng	F	df1	df2	p
X*W	,010	1,295	1,000	131,000	,257

```

-----
      Focal predict: X3          (X)
      Mod var: Z2              (W)

Data for visualizing the conditional effect of the focal
predictor:
Paste text below into a SPSS syntax window and execute to produce
plot.

DATA LIST FREE/
      X3          Z2          Y9          .
BEGIN DATA.
      6,778      1,496      -,050
      8,716      1,496      -,027
      10,655     1,496      -,004
      6,778      2,148      -,065
      8,716      2,148      -,027
      10,655     2,148      ,011
      6,778      2,801      -,079
      8,716      2,801      -,026
      10,655     2,801      ,026
END DATA.
GRAPH/SCATTERPLOT=
      X3          WITH      Y9          BY          Z2          .

***** ANALYSIS NOTES AND ERRORS *****
*****

Level of confidence for all confidence intervals in output:
      95,0000

----- END MATRIX -----

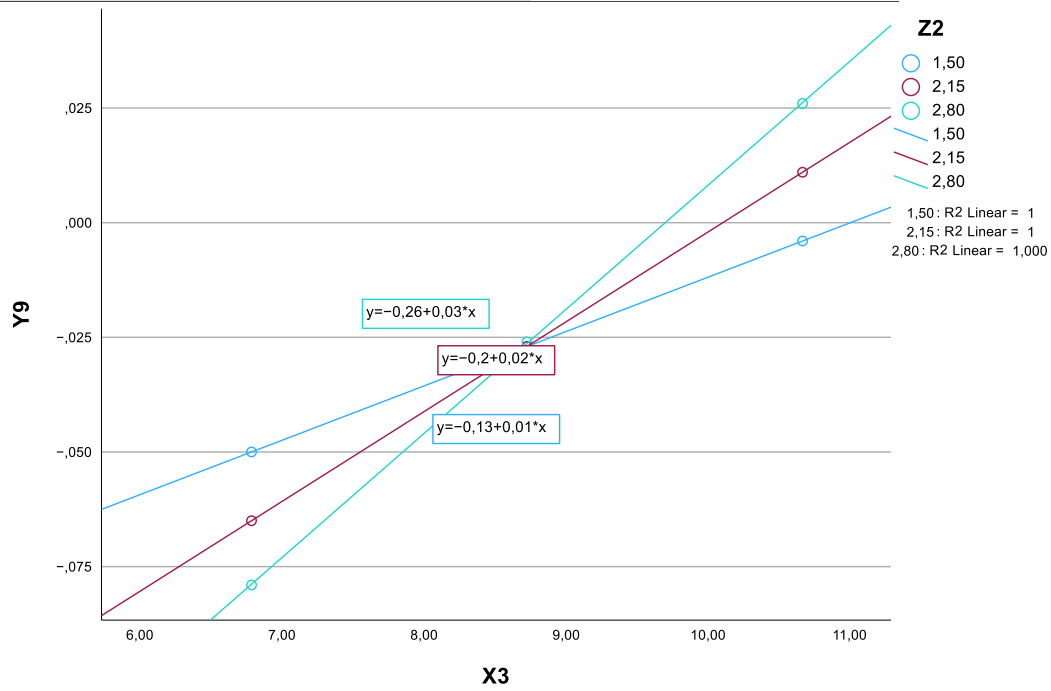
```

Graph

Notes

Output Created		21-MAR-2025 11:47:19
Comments		
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>

N of Rows in Working Data File		9
Syntax		GRAPH/SCATTERPLOT = X3 WITH Y9 BY Z2 .
Resources	Processor Time	00:00:00,92
	Elapsed Time	00:00:00,38

8 priedas. Duomenų bazė

Y9	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	Z
-0.006210323	0.226393629	0.07300401	9.8	0.21	0.373444	36080	5.9	1.8	Vidutini s
0.006844537	0.458055925	0.070583635	10.0	0.13	0.453316	33840	8.7	2.9	Vidutini s
-0.014094433	0.061016949	0.071930014	9.8	0.16	0.453299	31160	1.9	1.2	Vidutini s
-0.000450789	0.209302326	0.066343238	9.4	0.12	0.247424	28100	-0.1	-1	Vidutini s
0.00098287	0.325301205	0.065922521	9.3	0.12	0.245688	30200	0.6	1.6	Vidutini s
0.000509984	0.09522464	0.03791885	8.6	4.42	0.126058	25700	8.7	4.8	Didelis
-0.003305295	0.130151201	0.04237575	8.6	4.04	0.205213	23820	18.9	3.4	Didelis
-0.001896034	0.089772727	0.041507262	8.4	2.16	0.163782	20180	4.6	3.8	Didelis
0.011462771	0.124101458	0.044267967	8.3	2.89	0.077522	17890	1.1	8.1	Didelis
0.000404118	0.108541194	0.037320975	8.1	0.01	0.156034	17520	2.2	6.2	Didelis
0.009525422	0.310921717	0.070261068	9.4	1.38	0.284083	36080	5.9	1.8	Vidutini s
0.007328764	0.375105434	0.069163582	9.3	1.31	0.276084	33840	8.7	2.9	Vidutini s
0.010246304	0.299522863	0.069557081	9.3	1.47	0.244424	31160	1.9	1.2	Vidutini s
0.01099532	0.291955768	0.067599508	9.2	1.34	0.259604	28100	-0.1	-1	Vidutini s
0.011241495	0.286275239	0.062594985	9.1	1.33	0.295796	30200	0.6	1.6	Vidutini s
-0.058504148	0.302050473	0.045500881	7.3	1.24	0.126576	36080	5.9	1.8	Vidutini s
0.00037978	0.175557711	0.060366097	7.1	1.32	0.127316	33840	8.7	2.9	Vidutini s
0.023022551	0.573111694	0.053215325	6.9	0.9	0.105236	31160	1.9	1.2	Vidutini s
-0.289277551	0.267007299	0.054423486	6.9	0.6	0.127857	28100	-0.1	-1	Vidutini s
-0.021704984	-1.579248366	0.068684536	6.8	0.42	0.088467	30200	0.6	1.6	Vidutini s
-0.012988515	0.196445725	0.085483588	5.5	1.69	0.320402	20500	17	-33.8	Mažas
0.010752281	0.18490099	0.094092153	5.5	1.68	0.466053	17600	15.3	-0.5	Mažas
0.004455245	0.171819564	0.122189523	5.1	0.86	0.284082	16090	5.2	18.3	Mažas
0.005852932	0.6	0.089921756	4.8	0.09	0.187844	14370	3.4	108.7	Mažas
-0.003179044	0.614678899	0.08118839	4.7	0.05	0.267895	15200	3.4	60.3	Mažas
0.024481428	0.181533144	0.027351176	10.3	0.31	0.180377	30970	3.4	2.6	Didelis
-0.038507436	0.150976725	0.028083692	10.2	0.64	0.198422	28750	8.3	4.5	Didelis
0.02441883	0.103047896	0.031009349	10.0	0.7	0.163631	26090	3	4.4	Didelis
0.029357045	0.111947772	0.034985181	9.8	0.64	0.117069	23850	-0.3	2.9	Didelis
0.017382245	0.121899282	0.033854277	9.8	0.54	0.13891	26620	0.8	2.1	Didelis
-0.005463812	0.128784496	0.073107207	9.1	-0.29	0.38271	19900	10.9	4.3	Vidutini s
0.004078504	0.568100663	0.068383408	9.0	0.02	0.363005	17520	13.2	5.9	Vidutini s
-0.006659548	0.171075246	0.06915595	8.9	0.84	0.334087	15770	5.2	5.4	Vidutini s
-0.036249698	0.141804286	0.075496205	8.8	-1.16	0.227033	14310	3.7	3.3	Vidutini s
-0.001207698	0.379425979	0.061213464	9.0	0.22	0.198169	14190	2.1	3.1	Vidutini s
-0.000258392	0.374595469	0.043907968	12.2	0.32	0.302806	36080	5.9	1.8	Vidutini s
0.005388749	0.40304313	0.041217424	12.3	0.15	0.344124	33840	8.7	2.9	Vidutini s

Y9	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	Z
-0.006495726	0.301227222	0.039782024	12.2	0.31	0.370735	31160	1.9	1.2	Vidutini s
0.001744131	0.336994325	0.041450737	12.0	0.26	0.255651	28100	-0.1	-1	Vidutini s
-0.016816172	0.193877551	0.042712187	12.1	0.21	0.236201	30200	0.6	1.6	Vidutini s
0.009507393	0.448094884	0.049010752	8.9	0.33	0.408441	19900	10.9	4.3	Vidutini s
-0.008021899	0.142720726	0.052981886	8.7	0.5	0.346007	17520	13.2	5.9	Vidutini s
0.002826523	0.261635854	0.059491183	8.4	0.51	0.220596	15770	5.2	5.4	Vidutini s
0.009001582	-1.027377814	0.063381592	8.4	-0.21	0.20663	14310	3.7	3.3	Vidutini s
0.017745255	-0.31882253	0.065678941	8.5	-0.54	0.228501	14190	2.1	3.1	Vidutini s
0.017783292	0.127356514	0.059294197	6.6	5.97	0.218904	49520	6	0.4	Didelis
0.033694088	0.291666667	0.060324897	6.5	3.18	0.263735	47180	8.7	1.5	Didelis
-0.001150013	0.194122885	0.076441868	6.3	2.54	0.321874	44190	3.2	2.3	Didelis
-0.011527181	0.346141531	0.096255091	6.1	1.43	0.30847	41480	0.4	4.4	Didelis
-0.019623234	0.688311688	0.095704949	6.0	0.02	0.16317	42540	1.4	1.9	Didelis
0.0417139	0.255256083	0.054268917	8.6	1.2	0.083057	36080	5.9	1.8	Vidutini s
-0.063724967	0.523051356	0.060065262	8.6	2.53	0.159923	33840	8.7	2.9	Vidutini s
-0.011506294	0.271154824	0.062614011	8.7	1.16	0.317975	31160	1.9	1.2	Vidutini s
-0.026854653	0.14519282	0.071527946	8.4	0.73	0.077717	28100	-0.1	-1	Vidutini s
-0.018343954	0.373422562	0.08509725	8.4	0.22	0.070744	30200	0.6	1.6	Vidutini s
0.017725415	0.112922889	0.036638276	9.3	2.97	0.136613	49520	6	0.4	Didelis
0.003224854	0.212553969	0.040403286	9.4	1.18	0.1389	47180	8.7	1.5	Didelis
-0.009645497	0.040120087	0.046302929	9.3	1.83	0.1488	44190	3.2	2.3	Didelis
-0.010201661	0.111542946	0.042907534	9.0	1.12	0.122417	41480	0.4	4.4	Didelis
-0.004945554	0.12476573	0.036803121	9.0	1.7	0.110312	42540	1.4	1.9	Didelis
0.003725782	0.042956412	0.033532303	9.8	-2.31	0.197876	49000	4.3	-0.1	Vidutini s
-0.111139696	-0.332480818	0.032762296	10.1	-272	0.428136	47890	7.2	4.8	Vidutini s
-0.004047953	0.074792244	0.003319905	11.9	0.83	0.66968	44890	2.1	8	Vidutini s
0.002509436	0.155979991	0.031253581	11.0	2.05	0.357326	42740	0.4	-0.9	Vidutini s
-0.002753809	0.127893519	0.029380205	10.1	1.67	0.077812	43200	1.1	6.1	Vidutini s
-0.003806059	0.263863498	0.062340032	9.6	0.31	0.397023	36080	5.9	1.8	Vidutini s
-0.00059257	0.253180039	0.06046024	9.7	0.18	0.400105	33840	8.7	2.9	Vidutini s
-0.010392883	0.084050135	0.061912856	9.5	0.23	0.432349	31160	1.9	1.2	Vidutini s
-0.005156095	0.257248044	0.055184384	9.3	0.21	0.301936	28100	-0.1	-1	Vidutini s
-0.001967365	0.238780534	0.05972915	9.2	0.26	0.288508	30200	0.6	1.6	Vidutini s
-0.0092453	0.25612619	0.066597631	9.4	0.2	0.273446	36080	5.9	1.8	Vidutini s
-0.001933676	0.323094283	0.061984932	9.4	0.18	0.266006	33840	8.7	2.9	Vidutini s
-0.016810518	0.212955313	0.063121472	9.2	0.24	0.241607	31160	1.9	1.2	Vidutini s
-0.002713397	0.270816973	0.060348545	9.2	0.19	0.184247	28100	-0.1	-1	Vidutini s
-0.00134515	0.295880746	0.059977885	9.1	0.18	0.201634	30200	0.6	1.6	Vidutini s
0.079900839	0.303402647	0.027927284	8.9	1.13	0.118585	41330	5.7	0.3	Didelis

Y9	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	Z
0.019872814	0.416347382	0.028137761	8.7	0.38	0.141771	39010	5.9	3.9	Didelis
-0.004196643	0.246728972	0.025971207	8.5	0.39	0.177367	36950	2.1	3.3	Didelis
0.023092369	0.862903226	0.034215442	8.2	0.03	0.148182	34280	0.5	0.7	Didelis
0.033188463	0.527839644	0.030351322	8.1	0.37	0.10441	36090	1.3	2	Didelis
-0.417857143	0.602094241	0.025646552	6.2	-0.03	0.027362	51020	5.9	4.5	Vidutinis
-1.951449275	-35.18421053	0.008586413	6.1	45.02	0.097411	52410	8.1	8.5	Vidutinis
0	0	0	8.8	1.47	1.179488	51710	2.7	8.8	Vidutinis
0	-0.059379217	0	8.6	1.18	0.125383	46250	0.7	3.5	Vidutinis
0.202188611	0.507198502	0.078553626	8.6	2.33	0.132148	46220	1.7	3	Vidutinis
-0.004595461	-0.208880235	0.058120981	10.2	-0.49	0.372081	19900	10.9	4.3	Vidutinis
-0.019841095	0.175185725	0.059311348	10.0	0.33	0.33368	17520	13.2	5.9	Vidutinis
0.00523446	0.190102703	0.063671919	9.9	0.46	0.245004	15770	5.2	5.4	Vidutinis
-0.014071617	0.528646202	0.060342548	9.8	0.01	0.184058	14310	3.7	3.3	Vidutinis
-0.035799237	0.164787677	0.057835056	9.8	-0.49	0.152299	14190	2.1	3.1	Vidutinis
-0.062289147	0.048837209	0.052453884	7.0	-0.13	0.147056	49520	6	0.4	Didelis
0.013632401	0.40947192	0.049957301	6.8	0.2	0.151955	47180	8.7	1.5	Didelis
-0.236388346	-7.141914191	0.050525317	6.7	0.33	0.132164	44190	3.2	2.3	Didelis
-0.085696053	1.332103321	0.05737524	6.5	0.02	0.163014	41480	0.4	4.4	Didelis
-0.010316265	1.018835616	0.042127049	6.3	-0.01	0.206611	42540	1.4	1.9	Didelis
0.009218436	0.220565073	0.044357021	10.1	1.16	0.3323	21350	4.2	1.9	Vidutinis
-0.0055478	0.656923077	0.05396441	9.9	-0.02	0.285085	19650	9.3	3.6	Vidutinis
-0.006874749	0.877386197	0.059561804	9.8	-0.05	0.265579	17350	0.6	3	Vidutinis
0.003703672	0.579083838	0.069550164	9.5	0.08	0.255089	15660	-1.3	1.7	Vidutinis
-0.077321605	0.180878566	0.060129498	9.5	-7.27	0.248316	17270	0.5	2.4	Vidutinis
0.06868305	0.601347978	0.036227191	11.6	1.95	0.321793	49520	6	0.4	Didelis
-0.070649486	-3.184615385	0.038547037	11.8	3.93	0.575144	47180	8.7	1.5	Didelis
0.034249368	0.453350854	0.036461416	11.9	1.07	0.681665	44190	3.2	2.3	Didelis
0.035432496	0.303511706	0.041322074	11.0	1.56	0.266216	41480	0.4	4.4	Didelis
0.003352381	0.122340426	0.033493626	11.1	13.82	0.306285	42540	1.4	1.9	Didelis
5.90505E-05	0.27106617	0.057218366	9.3	0.21	0.286538	19900	10.9	4.3	Vidutinis
-0.003125839	2.899957429	0.058720664	9.2	-0.02	0.224956	17520	13.2	5.9	Vidutinis
0.008388601	0.260437376	0.058117731	9.1	0.04	0.247461	15770	5.2	5.4	Vidutinis
-0.011235907	0.002751845	0.061759894	9.1	-0.28	0.17891	14310	3.7	3.3	Vidutinis
-0.010212319	0.164634146	0.052779151	9.2	0	0.187553	14190	2.1	3.1	Vidutinis
-8.76578E-05	0.181806091	0.022759524	6.7	3.23	0.306096	19900	10.9	4.3	Vidutinis
-0.004247918	0.322879859	0.024974576	6.9	0.85	0.468298	17520	13.2	5.9	Vidutinis
-0.083665413	0.387852113	0.106957649	6.6	-1.37	0.601778	15770	5.2	5.4	Vidutinis
-0.032180808	0.252674776	0.087179992	6.4	-0.99	0.371045	14310	3.7	3.3	Vidutinis
-0.003299492	-0.014260598	0.083938046	6.6	-2.04	0.305778	14190	2.1	3.1	Vidutinis
-0.00042136	0.231992673	0.033784022	9.9	6.52	0.16224	51830	7.7	0.6	Mažas

Y9	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	Z
0.002039418	0.230381353	0.031452346	9.9	4.94	0.216395	49490	8.6	3	Mažas
0.005045394	0.220937608	0.032403215	9.7	2.51	0.370755	45380	2.8	4	Mažas
0.023073875	0.251886985	0.033563021	9.4	1.82	0.094668	42650	1.4	-2.6	Mažas
0.016533925	0.211445682	0.032923802	9.4	1.6	0.098257	44570	1.5	-2.9	Mažas
0.010125332	0.625721358	0.067270375	10.4	2.2924	0.282961	29180	12	2.4	Didelis
-0.001017602	0.189895899	0.058295354	10.7	6.1282	0.458175	26670	14.8	3	Didelis
-0.008540085	0.261954502	0.064710097	10.8	0.7122	0.641571	23430	3.3	4.4	Didelis
-0.005273909	0.308373472	0.067523448	10.2	0.3841	0.295585	20980	3.3	3.3	Didelis
-0.001030814	0.212427419	0.057266502	10.2	1.0462	0.265084	21740	2.6	4.2	Didelis
-0.021702099	-0.060758954	0.049711662	10.5	-6.724	0.210578	63290	3.4	1.1	Mažas
-0.002560806	0.148390028	0.048406826	10.7	4.6509	0.238325	64730	8.5	7.7	Mažas
0.01104631	0.180010562	0.04374643	10.5	3.2675	0.323465	58970	1.9	4.2	Mažas
-0.019122245	0.102516752	0.056216913	10.2	4.8256	0.171	53540	0.3	0.3	Mažas
-0.034323106	0.2984026	0.059241716	10.2	2.076	0.198605	53040	0.7	-1	Mažas
0.00874408	0.237513365	0.033144868	9.9	4.41	0.197926	50620	2.3	-0.4	Mažas
0.009185977	0.265430988	0.034379831	9.9	4.8	0.305415	48250	10.3	1.9	Mažas
0.003853777	0.242445213	0.033719127	9.8	4.0022	0.260936	43670	3.2	5.9	Mažas
0.000822546	0.295423341	0.033149341	9.6	3.6238	0.187398	40190	0.4	-6	Mažas
-0.001650091	0.281329923	0.030232108	9.5	3.8926	0.261736	41730	1.2	-1.8	Mažas

Šaltinis: sudaryta autorės

PAŽYMA DĖL PATEIKTO STRAIPSNIO

PAŽYMA

2025 m. gegužės 12d.

Vilnius

Šiuo pažymima, jog autorių Raimondos Kuliešienės straipsnis „Finansinės apskaitos ir pelno mokesčio reglamentavimo ir kitų veiksnių įtaka atidėtajam pelno mokesčiui Europos Sąjungoje veikiančiose atsinaujinančios elektros energijos gamybos įmonėse“ pateiktas žurnalui „Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika“ ir yra recenzavimo procese publikavimui žurnalo Nr. 32, 2025.

Mokslinio žurnalo

„Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika“

Vyr. redaktorė

Mob. tel.: +370 682 49257

El. paštas: rasa.subaciene@evaf.vu.lt

Rasa Subačienė